

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1956 No. 124

A. TITEL

Notawisseling, met Bijlagen, tussen de Nederlandse en de Britse Regering inzake de uitoefening van rechten en verplichtingen welke ten aanzien van de in de Bondsrepubliek Duitsland gestationeerde Nederlandse militaire eenheden voortvloeien uit twee op 26 mei 1952 te Bonn gesloten en op 23 oktober 1954 te Parijs herziene Verdragen; Bonn, 11 juni 1956

B. TEKST

No. I

BRITISH EMBASSY,
BONN

June 11, 1956.

Your Excellency,

I have the honour to refer to the Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces and their Members in the Federal Republic of Germany, signed at Bonn on May 26, 1952 as amended by Schedule II to the Protocol on the Termination of the Occupation Regime in the Federal Republic of Germany signed at Paris on October 23, 1954, the text of which Forces Convention together with that of the related Finance Convention is annexed to the present letter (Annex A). Article 1, paragraph 4 (b) of the Forces Convention provides that a Sending State may, by agreement with one of the Three Powers assume vis-à-vis the Federal Republic the rights and obligations of the Convention, and that any rights and obligations not assumed by the Sending State remain the concern of the Three Powers. Article 1 of the Finance Convention allows a similar division of responsibility for the rights and obligations under that Convention.

Acting upon instructions from Her Majesty's Principal Secretary of State for Foreign Affairs I have the honour to propose that the division of responsibility between the Government of the United

Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of the Netherlands for the rights and obligations in question should be in accordance with the Annex hereto (Annex B) which lists all those Articles of the Forces Convention and the related Finance Convention in which mention is made of either "The Power Concerned" or "the authorities of the Forces". The views of the Government of the Federal Republic of Germany on these arrangements were received in a Note dated October 29, 1955.

If these proposals are acceptable to the Netherlands Government, I have the honour to suggest that this letter and its Annexes and Your Excellency's reply thereto shall constitute an agreement between our two Governments in this matter, valid for the maximum period of one year from the date of your reply above mentioned.

I have the honour to be,
with the highest consideration,
Your Excellency's obedient Servant.
(sd.) F. R. HOYER MILLAR

*His Excellency Monsieur A. Lamping,
Ambassador of the Netherlands,
Bonn,
Koblenzerstrasse 96.*

ANNEX A TO SIR F. HOYER MILLAR'S LETTER OF JUNE 11, 1956, TO H.E. MONSIEUR A. LAMPING, AMBASSADOR OF THE NETHERLANDS AT BONN ¹⁾

**CONVENTION ON THE RIGHTS AND OBLIGATIONS OF
FOREIGN FORCES AND THEIR MEMBERS IN THE
FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY**

(as amended by Schedule II to the Protocol on the Termination of the Occupation Regime in the Federal Republic of Germany, signed at Paris on 23 October 1954)

The United States of America, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the French Republic and the Federal Republic of Germany agree as follows: —

PART ONE. — GENERAL

Article 1

Definitions

In the present Convention and the Annexes hereto the following terms shall be given the meanings hereinafter indicated:

¹⁾ De Franse en de Duitse tekst van deze Bijlage zijn niet afgedrukt.

1. *The Federal territory*: The territory in which the Federal Republic exercises jurisdiction, including its waters and the air space over such territory and waters.

2. *The Three Powers*: The United States of America, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic.

3. *Other Sending State*: Any Power, other than one of the Three Powers, which, by agreement with the Three Powers or any one of them, has Forces stationed in the Federal territory on the entry into force of the present Convention; and any other Power which may in future have Forces stationed in the Federal territory,

(a) if before the entry into force of the arrangements for the German Defence Contribution, by agreement with the Three Powers, or any one of them, so far as such other Power does not, with the consent of the Three Powers, conclude a separate Convention with the Federal Republic concerning the status of its Forces, and

(b) if after the entry into force of the arrangements for the German Defence Contribution, by agreement with the Federal Republic.

4. *The Power concerned*: That Power whose rights and obligations are concerned in the particular case, namely:

(a) in the case of one of the Three Powers, that Power;

(b) in the case of another Sending State,

(i) that one of the Three Powers which has been named as the Power concerned on the basis of an agreement, to be notified to the Federal Government, between the Sending State and the Three Powers or any one of them; or

(ii) the Sending State itself to the extent to which it assumes vis-à-vis the Federal Republic, by an agreement concluded with the Three Powers or any one of them, after ascertaining the views of the Federal Government, all or certain of the rights and obligations arising out of the present Convention, and gives the Federal Government formal notification thereof; for the remaining rights and obligations, one of the Three Powers to be notified to the Federal Republic in accordance with item (i) of this sub-paragraph.

5. *The Forces*: The armed Forces of the Three Powers and of other Sending States stationed in the Federal territory.

6. *The authorities of the Forces*: The authorities of the Forces of the Power concerned.

7. *Members of the Forces:* (a) persons who, by reason of their military service relationship, are serving with the armed Forces of the Three Powers or other Sending State and are present in the Federal territory (military personnel);

(b) other persons who are in the service of such armed Forces or attached to them, with the exception of persons who are nationals neither of one of the Three Powers nor of another Sending State and have been engaged in the Federal territory; provided that any such other persons who are stationed outside the Federal territory or Berlin shall be deemed to be members of the Forces only if they are present in the Federal territory on duty (followers).

The following are considered "Members of the Forces": dependants who are the spouses and children of persons defined in sub-paragraphs (a) and (b) of this paragraph or close relatives who are supported by such persons and for whom such persons are entitled to receive material assistance from the Forces. The definition "Members of the Forces" shall include Germans only if they enlisted or were inducted into, or were employed by, the armed Forces of the Power concerned in the territory of that Power and at that time either had their permanent place of residence there or had been resident there for at least a year.

8. *Germans:* Germans within the meaning of German law.

9. *Accommodation:* Land, including all property permanently attached thereto, and all rights of use related to land, including such property, used or to be used by the Forces within the Federal territory.

10. *Installations:* Land, buildings or part thereof, and all property permanently attached thereto, which, pursuant to the provisions of the present Convention, are allotted for the exclusive use or occupancy (im ausschliesslichen Besitz) of the Forces. This definition shall not apply to Article 20 of the present Convention.

Article 2

Observance of German Law — Political Activity

1. The members of the Forces shall observe German law, and the authorities of the Forces shall undertake and be responsible for the enforcement of German law against them, except as otherwise provided in the present or in any other applicable Convention or agreement.

2. The members of the Forces shall abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Convention and shall in particular refrain from any political activity.

Article 3

General Obligations

1. In asserting the rights and immunities accorded to them under the present Convention, the Forces shall give due consideration to German interests, public and private, particularly by taking into account the capacity of the German economy and the essential domestic and export requirements of the Federal Republic and West Berlin.

2. The German authorities shall exercise the powers which they have under the Basic Law in the fields of legislation, administration and judicial action so as to ensure the protection and security of the Forces and their members and of the property of the Forces and their members, and to ensure the satisfaction of the requirements of the Forces and the performance of the obligations of the Federal Republic as provided in the present Convention.

3. The provisions of Annex A to the present Convention shall enter into force simultaneously with the present Convention. They shall apply also to offences committed in the Federal territory against the armed Forces of the Three Powers stationed in Berlin. The Federal Republic shall not reduce the legal protection afforded by the provisions of this Annex.

4. The German authorities shall not subject or, within the scope of their power, permit the subjection of the Forces and their members, or the property of the Forces and their members, to prejudiced or less favourable treatment, other than that which is, in accordance with international law and practice, established by law with respect to aliens ordinarily resident in the Federal territory.

Article 4

Reciprocal Assistance and Security

1. The authorities of the Forces and the German authorities shall extend full co-operation and assistance to each other to further and safeguard the security of any Power concerned and of the Federal Republic and that of the Forces stationed in the Federal territory, and their members, and of the property of the Forces and their members.

2. Such co-operation and assistance shall extend, in accordance with an understanding to be reached between the appropriate authorities, to the collection, exchange and protection of the security of all pertinent information.

Article 5

Liaison

The authorities of the Forces and the German authorities shall take appropriate measures to ensure close and reciprocal liaison.

PART TWO. — JURISDICTION
SECTION I. — Criminal Proceedings

Article 6

Criminal Offences: Jurisdiction and Applicable Law

1. Except as otherwise provided in the present Convention, the authorities of the Forces shall exercise exclusive criminal jurisdiction over members of the Forces. A death sentence shall not be carried out in the Federal territory by the authorities of the Forces as long as German law does not provide for such penalty.

2. Where, under the law of the Power concerned, the service tribunals are not competent to exercise criminal jurisdiction over a member of the Forces, the German courts and authorities may exercise criminal jurisdiction over him in respect of an offence under German law committed against German interests, in accordance with the following provisions:

- (a) no criminal proceedings, other than those provided for in Article 7 of the present Convention, or urgent preliminary investigations, after consultation, as far as practicable, with the authorities of the Forces, shall be instituted by the German courts or authorities until the authorities of the Forces have been consulted by the appropriate German authorities and been given the opportunity, within twenty-one days from the receipt of information as to the facts involved, to make representations and recommendations in regard to the effect upon the security of the Forces of any such criminal proceedings; any such representations and recommendations shall be given due weight by the German courts or authorities. Such consultation shall, however, not be required where the alleged offence is one the penalty for which, under German law, is merely detention for not more than six weeks or a fine not exceeding DM 150 (*Übertretung*), unless the German authorities consider that the security of the Forces is or might be involved in the case in question;
- (b) the German courts and authorities shall, within the discretionary powers conferred on them by German law, abstain from prosecution in any case in which
 - (i) such abstention is permitted by German law; or
 - (ii) the offender has been suitably punished by disciplinary action of the authorities of the Forces;
- (c) the German courts and authorities shall decide upon questions of arrest, detention and execution of punishment in accordance with the provisions of German law. The authorities of the Forces shall execute any warrants of arrest and deten-

tion. An accused person so taken into custody by the authorities of the Forces shall remain in their custody until, by virtue of a final (rechtskräftig) judicial decision, he is released or sentenced. The authorities of the Forces will take appropriate measures to prevent any prejudice to the course of justice (Verdunkelungsgefahr). They will hold an accused person so taken into custody at the disposal of the German courts and authorities, will grant access to him at any time by the German courts and authorities and on request present him to the German courts and authorities for the purposes of investigatory proceedings, trial and the serving of any sentence which may be imposed. Where an accused person is not taken into custody, the authorities of the Forces will take measures to ensure that he is at the disposal of the German courts or authorities for the purpose aforesaid;

- (d) any sentence of imprisonment shall be served in a German penal institution.

For the purposes of this paragraph, the expression "offence under German law committed against German interests" shall mean any offence under German law other than an offence directed against the Forces, their members, or the property of the Forces or their members.

3. The exclusive jurisdiction of the German authorities over persons who are subject to German criminal jurisdiction shall include those cases in which the criminal offence is directed against the Forces, their members, or the property of the Forces or their members.

4. With the consent of the German authorities the authorities of the Forces may transfer to German courts or authorities, for investigation, trial and decision, groups of, or particular, cases for which they are exclusively competent under paragraph 1 of this Article.

5. With the consent of the authorities of the Forces, the German authorities may transfer to the authorities of the Forces, for investigation, trial and decision, particular cases of the nature described in paragraph 3 of this Article in which the alleged offender is not a German.

6. In cases under paragraphs 1 and 5 of this Article, the authorities of the Forces will apply their own law. If such cases involve acts which are punishable under German law, but not under the law of the Power concerned, German law shall apply.

7. In cases under paragraphs 3 and 4 of this Article, German law shall apply.

Article 7

Arrest, Search and Seizure

1. Members of the Forces who properly identify themselves by means of an identity document issued under Article 24 of the present Convention shall not be subject to arrest by German authorities.

2. German authorities may, however, take into custody a member of the Forces, without subjecting him to the ordinary routine of arrest, in order immediately to deliver him, together with any weapons or items seized, to the nearest appropriate authorities of the Forces

(a) when so requested by the authorities of the Forces;

(b) in the following cases in which the authorities of the Forces are unable to act with the necessary promptness:

(i) when apprehended *in flagrante delicto*

(1) for the commission or attempted commission of a criminal offence which results or might result in serious injury to persons or property, or serious impairment of other legally protected rights (Rechtsgüter); or

(2) insofar as this appears necessary to abate an already existing serious disturbance of public order;

(ii) if there is danger of flight, for the commission or attempted commission of espionage to the prejudice of the Federal Republic.

3. (a) The German authorities may search a member of the Forces or the property in his immediate possession

(i) when so requested by the authorities of the Forces;

(ii) if he is taken into custody under paragraph 2 of this Article, to the extent necessary to disarm him or to seize any item constituting proof of the criminal offence for which he is taken into custody.

(b) The provisions of the fourth sentence of paragraph 5 of Article 35 of the present Convention shall not be affected.

(c) The official quarters of a member of the Forces, or where there are none the residence occupied by him with permission of the authorities of the Forces, may not be searched by German authorities, except at the request of the authorities of the Forces. If such residence of the member of the Forces is not an installation, either his consent or that of the authorities of the Forces to the search shall be sufficient.

4. The German authorities shall notify the appropriate authorities of the Forces of the arrest of any person working in the service of the Forces.

5. The appropriate authorities of the Forces may

- (a) arrest members of the Forces;
- (b) take into custody a person who is subject to German criminal jurisdiction, without subjecting him to the ordinary routine of arrest, in order immediately to deliver him, together with any weapons or items seized, to the nearest appropriate German authorities:
 - (i) when so requested by the German authorities;
 - (ii) in the following cases in which the German authorities are unable to act with the necessary promptness:
 - (1) when apprehended *in flagrante delicto* for the commission or attempted commission of a criminal offence against the Forces, their members, or the security, property or other legally protected rights (*Rechtsgüter*) of the Forces or their members; or
 - (2) if there is danger of flight, for the commission, or attempted commission, of a criminal offence under Sections 1 to 9 inclusive of Annex A to the present Convention;
 - (iii) within an installation, when there are reasonable grounds to believe (*dringender Verdacht*) that his presence is unauthorised or that he has committed a criminal offence within the installation.

6. Where the authorities of the Forces believe that a person subject to German jurisdiction has been guilty of a criminal offence under Sections 1 to 11 inclusive of Annex A to the present Convention, the following special provisions shall apply:

- (a) if the suspect is to be arrested by the German authorities, the authorities of the Forces shall, if practicable, be given timely notification and may designate investigators to be present at the arrest. The latter may also be present at any searches or seizures undertaken in connection with the investigation. The authorities of the Forces shall have the exclusive right, for a period not to exceed twenty-one days following the arrest, to conduct interrogations of the suspect concerning any offences of which he is suspected and related matters. For this purpose their investigators shall have access to the suspect at any time. An official designated by the German investigating authority may be present at the interrogation, of the conduct of which such authority shall be given timely notification. The German investigating authority shall take appropriate measures to prevent any prejudice to the course of justice (*Verdunkelungsgefahr*) and shall refrain from any investigation activity of its own unless the investigators of the Forces request such investigation. During the interrogation by the

investigators of the Forces, it shall, at their request, make the applications provided for in the German Code of Criminal Procedure and shall see to it that the judicial decisions suited to promote the investigation proceedings are issued and that the measures ordered in such decisions are carried out. At the conclusion of the investigation by the investigators of the Forces, in any event not later than twenty-one days after the arrest, the interrogations and the other investigation proceedings shall be continued by the German investigating authority. The investigators of the Forces shall deliver to the German investigating authority all evidence collected in the course of the investigation, unless security considerations require otherwise;

- (b) if the suspect is not a German, the provisions of sub-paragraph (a) of this paragraph shall apply, subject to the following proviso:

The appropriate authorities of the Forces may take the suspect into their own custody for a period of twenty-one days and may themselves conduct all interrogations and other investigations. For the judicial measures required for this period, a member of the Forces authorised to exercise judicial functions shall be assigned to the competent German courts as an assessor not entitled to vote.

7. The authorities of the Forces may search a person who is subject to German jurisdiction or the property in his immediate possession

- (a) when so requested by the German authorities;
- (b) if he is taken into custody under sub-paragraph (b) of paragraph 5 of this Article, to the extent necessary to disarm him or to seize any item constituting proof of the criminal offence for which he is taken into custody.

8. The constitutional immunities of the Federal President and the members of the German Federal and Land legislative bodies shall not be impaired by the provisions of this Article.

Article 8

Procedure and Co-operation in Criminal Proceedings

1. The authorities of the Forces shall take such measures against members of the Forces who have committed criminal offences against German interests as they would take if such offences had been committed against the Power concerned, the Forces or their members, or their property.

2. The German authorities shall take such measures against persons subject to their criminal jurisdiction for criminal offences against

the Forces, their members, or the property of the Forces or members as they would take if such offences had been committed against the Federal Republic, its Länder or its nationals, or their property.

3. (a) The authorities of the Forces shall at the request of the German authorities notify the latter of the arrest of any person for a criminal offence described in paragraph 1 of this Article.

(b) The German authorities shall at the request of the authorities of the Forces notify the latter of the arrest of any person for a criminal offence described in paragraph 2 of this Article.

4. Trial of a member of the Forces for a criminal offence described in paragraph 1 of this Article, committed within the Federal territory, shall be held within that territory except in cases of military exigency. When military exigency requires that the trial of such an offence be held outside the Federal territory, the authorities of the Forces shall so inform the German authorities, with particulars of the time and place of trial. The German authorities shall be entitled to have observers present unless security considerations require otherwise and shall be informed of the result of the trial.

5. The German authorities and the authorities of the Forces shall extend mutual co-operation in the prosecution of criminal offences under paragraphs 1 and 2 of this Article. Unless security considerations require otherwise, they shall permit representatives of the appropriate authorities to attend the trial and, within the applicable regulations, grant them the opportunity to present their views on questions of law and fact. In addition to the cases provided under German criminal procedure, the Forces or their members shall also have the right to appear as co-prosecutors (*Nebenkläger*) before German courts, to the extent that the criminal offence is directed against the security or the property of the Forces or their members or is one of the offences listed in Annex A to the present Convention. On request the German authorities and the authorities of the Forces shall inform each other of an intent to initiate, to refrain from initiating, or to discontinue a prosecution or disciplinary proceeding and of the decision.

SECTION II. — Non-Criminal Proceedings

Article 9

Jurisdiction and Procedure in Non-Criminal Proceedings

1. Subject to the provisions of the present Convention and any other applicable agreement, German courts and authorities shall exercise jurisdiction over members of the Forces in non-criminal proceedings.

2. Unless proceedings in non-criminal matters are commenced on the application of a member of the Forces, the German courts and

authorities will serve upon the member concerned the written documents or court order whereby the proceedings are commenced even if such service is not required by German law and regulations.

3. The German courts and authorities shall grant members of the Forces sufficient opportunity to safeguard their rights. If a member of the Forces is unable because of official duties or authorised absence to protect his interests in a non-criminal proceeding in which he is a participant, the German court or authority shall at his request suspend the proceeding until the elimination of the disability, but for not more than six months. The existence of the disability shall be established (*glaubhaft machen*) by the member of the Forces. A certificate of the ground and duration of the disability issued by the appropriate authorities of the Power concerned shall be given due weight by the court or authority. The proceeding need not be suspended if the interests of the member of the Forces can adequately be protected by a person authorised to represent him before a court or other representative entitled to safeguard his rights.

4. The members of the Forces shall enjoy the same rights as Germans in respect to the right to free judicial assistance (*Armenrecht*). They shall not be obligated to post security for costs of any kind in cases where Germans are free from such obligation. Certificates required to establish the right to free judicial assistance shall be issued by the appropriate consular authorities after they have made the necessary investigations.

Article 10

Enforcement of Judgments, Decisions and Orders

1. The authorities of the Forces shall, insofar as service regulations permit, take all appropriate measures to aid in the enforcement of judgments, decisions and orders (*vollstreckbare Titel*) of German courts and authorities in non-criminal proceedings.

2. If the enforcement of such judgment, decision or order is to be effected within an installation of the Forces, the German court or authority shall request the authority of the Forces responsible for the administration of the installation to enforce or permit the enforcement of the judgment, decision or order. The authorities of the Forces shall, if possible, comply with the request. The authorities of the Forces shall deliver to the appropriate German authority property taken by themselves for satisfaction of the judgment, decision or order.

3. Property of a member of the Forces which is certified by the appropriate authority of the Forces to be needed by him for the fulfilment of his official duties shall be free from seizure for the satisfaction of a judgment, decision or order, together with other

property, tangible and intangible, which under German law is not subject thereto.

4. The personal liberty of a member of the Forces shall not be restricted by a German court of authority in a non-criminal proceeding, whether to enforce a judgment, decision or order, to compel an oath of disclosure, or for any other reason.

5. No payment due to a member of the Forces from his Government shall, except to the extent permitted by the laws and regulations of the Power concerned, be subject to any attachment, garnishment or other form of execution ordered by a German court or authority.

SECTION III. — Provisions Common to Criminal and Non-Criminal Proceedings

Article 11

Presence in Court. Witnesses. Service of Process

1. The authorities of the Forces shall, unless military exigency requires otherwise, secure the attendance of members of the Forces whose presence is required by a German court or authority, provided that such appearance is compulsory under German law. If military exigency prevents such attendance the authorities of the Forces shall furnish a certificate stating the basis and duration of such disability.

2. German courts and authorities shall, in accordance with the provisions of German law, secure the attendance of persons whose presence as witnesses or experts is required by a service tribunal or other authority of the Forces.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 of this Article shall apply *mutatis mutandis* to all proceedings requiring the production of evidence.

4. Subject to the provisions of the present Convention or any other applicable agreement, the privileges and immunities of witnesses and experts before German courts or authorities, and service tribunals or authorities of the Forces, shall be those accorded by the law of the court, tribunal or authority concerned. Appropriate consideration shall also be given to the privileges and immunities which the witness or expert would have before a German court if he is not a member of the Forces, or, if he is a member of the Forces, before a service tribunal of the Power concerned.

5. The authorities of the Forces shall permit, or themselves effect, the service of process upon any person inside an installation, and upon members of the Forces. In all other cases services shall be made or permitted by the appropriate German courts or authorities.

6. Service by German courts and authorities on members of the Forces shall not be effected by publication or advertisement.

Article 12

Obstruction of Justice

Perjury, attempts to obstruct justice, any other criminal offences and contempts committed before or against a German court or authority or a service tribunal or authority of the Forces, and failure to comply with process duly served in accordance with Article 11 of the present Convention shall be dealt with by the court or authority having criminal jurisdiction or disciplinary authority over the person concerned, according to its own law, as if the act had been committed before or against its own courts or authorities.

Article 13

Attorneys

1. Nationals of any Power concerned and German attorneys shall not be hindered from acting as defence counsel before service tribunals in accordance with the rules and regulations prescribed for such service tribunals.

2. A person admitted to practice as an attorney in the country of one of the powers concerned may, in proceedings in which a member of the Forces is involved, in association with a German attorney who is authorised to represent the member of the Forces in such proceedings, appear before German courts to make statements (*Ausführungen*).

3. Except as provided in paragraphs 1 and 2 of this Article, foreign nationals may act as legal consultants, and appear before German courts, in the Federal territory only in accordance with the provisions of German law.

Article 14

Exclusion of Public. Transfer of Proceedings

The provisions of Section 172 of the German Judicature Act on the exclusion of the public from hearings of criminal and non-criminal proceedings, and of Section 15 of the German Code of Criminal Procedure on the transfer of criminal proceedings to a court of a different district, shall be applied *mutatis mutandis* in cases before German courts or authorities where there is a threat to the security of the Forces or their members.

Article 15

Disclosure of Information

1. Subject to the provisions of paragraph 3 of this Article,
 - (a) no German court or authority shall, in any proceeding before it, require or allow any person to disclose information which would or might prejudice the security of the Forces or the Power concerned, except with the consent of the appropriate authority of the Forces or the Power concerned;
 - (b) no court or authority of the Forces shall, in any proceeding before it, require or allow any person to disclose any German state or official secret, except with the consent of the appropriate German authority.
2. If during proceedings it appears that the disclosure of such information or secret might result, the court or the authority, unless it is decided to dispense with the disclosure, shall, before hearing or dealing with such information or secret, request a written decision of the appropriate authority as to whether the consent required by paragraph 1 of this Article will be given. The consent will not be refused if, under the terms of the present Convention or any other agreement between the parties, the giving of information to the appropriate courts or authorities is required.
3. The provisions of this Article shall not be applied in such a manner as to limit the constitutional rights of a party to a proceeding to testify or make a factual or legal statement on his own behalf.

Article 16

Official Acts

1. Whenever, in a criminal or non-criminal proceeding before a German court or authority, it becomes necessary to determine whether the act or omission which is the subject of the proceeding occurred in the performance by the person concerned of official duty for the Forces, the German court or authority shall suspend the proceeding and shall promptly notify the authorities of the Forces, stating the facts of the case. The appropriate authority of the Forces shall investigate the case and within twenty-one days after receipt of the notification transmit to the German court or authority a certificate describing the scope of the official duties of the person concerned at the relevant time and place. The certificate shall be signed by the highest ranking representative of the Forces having personal knowledge of the matter. The authorities of the Forces shall take appropriate measures to ensure that the certificate is compiled conscientiously as to form and content. After receipt of the certificate, but not later than twenty-one days after receipt by the authorities of the Forces of the notification, the proceeding shall be continued.

2. The authorities of the Forces may also submit such certificate to a German court or authority without having received a notification from such court or authority.

3. Such certificate shall be evidence only on the scope of official duties of the person concerned and shall be conclusive to this extent. The person who issued such certificate may, however, be called as a witness to explain or amplify its contents; and further, the provisions of this paragraph shall not be applied in such manner as to limit constitutional rights of a party to a proceeding to testify or make a factual or legal statement on his own behalf. The German court or authority shall give to the fact that the act or omission constituted the performance of official duty such legal weight and effect as it is entitled to under German law.

4. The provisions of this Article shall not apply to cases under Article 8 of the Finance Convention.

PART THREE. — ADMINISTRATION AND SUPPORT

SECTION I. — **Rights and Obligations**

Article 17

Movement

1. The forces and their members shall be entitled to enter, move within and over and depart from the Federal territory with vehicles, vessels and aircraft owned or operated by them or on their behalf without restriction except as contained in the present Convention. The Federal Republic shall ensure to the Forces and their members the use of all German public highways and waterways, and the right to fly in the air space of the Federal territory and to depart from, land on and use the airfields at the disposal of the Forces. The Forces shall be entitled to such use of the air space and airfields in the Federal territory as may be necessary for the security of the Forces or for their training, provided that the use of civil airfields for training purposes shall be requested from the German authorities, such request having been approved by the highest Air Headquarters of the Forces concerned.

2. The operating rights of the German railways shall remain unaffected. Rolling stock owned, or exclusively used by the Forces may be brought into, and taken out of, the Federal territory. It shall be accepted for movement by the German railways if it can be operated in general conformity with the traffic operating methods of the latter.

3. Unless otherwise provided in this Convention or in any other applicable agreement, German traffic laws, ordinances and regulations shall apply to the Forces and their members. Deviations from German traffic regulations shall be permissible to the Forces in

cases of military exigency, with due regard to public safety and order. For railway traffic such deviations shall be permitted only by agreement between the Forces and the competent railway administration.

4. The vehicles, sea-going vessels and aircraft of the Forces or their members may be licensed or registered, and shall be provided with licence plates or other identification as appropriate, by the authorities of the Forces. Subject to the international regulations applicable in each case, the same provisions shall apply to inland water craft of the Forces or their members, excluding craft owned by members of the Forces of 15 tons carrying capacity or over. In the case of licensing by German authorities, these authorities may collect the normal licence fee, which shall not include any form of taxation. The authorities of the Power concerned shall take adequate safety measures for, and shall ensure the technical supervision of, the vehicles, vessels and aircraft licensed by them and shall, where necessary, and at the request of the German authority, furnish the name and address of the owner of a vehicle, aircraft or vessel licensed by them.

5. The Forces shall with regard to their vehicles be exempt from all German regulations limiting axle loads or the total weights of vehicles. Vehicles owned or operated by the Forces or by their members shall be exempt from German laws, regulations or police measures requiring changes or additions in the construction, design or equipment of vehicles, such as markings, warning signals, brakes, lighting and direction indicators.

6. Documents issued by the appropriate authorities of the Power concerned to a member of the Forces which authorise him to operate vehicles, sea-going vessels or aircraft shall be valid in the Federal territory. Authorisation to operate inland water vessels licensed by the Forces shall be governed by regulations of the Forces, which shall take due account of German and, where applicable, international waterway regulations.

7. Members of the Forces shall use or permit to be used in the Federal territory private vehicles and aircraft belonging to them only if such vehicles or aircraft are insured against liability arising out of such use. The required insurance coverage, both in type and amount, shall be determined in accordance with German law. This insurance may, however, be effected with any insurance enterprise entitled to carry on such activity in the territory of the Power concerned and able under the exchange control regulations, according to a declaration of the Power concerned, to pay claims in the Federal territory and in the currency of the Federal Republic.

8. A Standing Commission shall be established, to be composed of representatives of the appropriate authorities of the Three Powers

and of representatives of the authorities of the Federal Republic. The duty of this Commission shall be to guarantee effective co-ordination between civil and military air activities.

9. All air traffic control and related communications systems developed and carried on by the Federal authorities and by the Forces shall be technically and administratively co-ordinated to the extent necessary to ensure air traffic safety and the common defence.

10. Permission for aerial photography by private individuals or civilian agencies and the production and distribution of prints and negatives therefrom, shall be given by the German authorities, subject to security clearance by the authorities of the Forces. The methods of security clearance shall be determined by the Standing Commission.

Article 18

Communications

1. The Forces shall have the right to establish and operate military post offices for the purpose of handling postal and telegraphic matter of the Forces and their members between themselves, with military post offices in other countries and with their home countries. Exchange offices between the military post offices and the Federal Post offices may be established. The location of these offices will be fixed in agreement between the competent authorities of the Federal Republic and of the Forces.

2. Furthermore, the Forces shall have the right to establish, operate and maintain their own communications (which include telecommunications and radio facilities), and broadcasting for the members of the Forces, within their installations and in their military vehicles, vessels and aircraft, insofar as they are required for military purposes.

3. Outside their installations the Forces shall normally use the German public telecommunications facilities. The Forces may, however, erect, operate and maintain communications facilities of their own outside their installations

- (a) so far as compellingly necessary on the basis of military security;
- (b) so far and so long as the German authorities are not in a position to erect, or in understanding with the Forces forego the erection of, the necessary facilities;
- (c) temporarily for military exercises.

The authorities of the Forces shall make use of the rights given them under the second sentence of this paragraph, in cases under sub-paragraph (a) only after appropriate consultation, and in cases under sub-paragraph (b) only in agreement, with the German authorities.

4. The facilities erected and operated by the Forces themselves may be interconnected with the public network of the Federal Republic if they are technically and operationally compatible with it. The places of interconnection shall be as mutually agreed.

5. The provisions contained in Annex B to the present Convention shall apply with respect to radio frequencies used by radio stations which are operated or used by the Forces. These provisions shall enter into force at the same time as the present Convention.

6. The members of the Forces may, without payment of a fee and without individual authorisation, erect and use wireless receiving apparatus.

7. Complete control of the cables identified as FK-12 and FK-41 lying within the Federal territory, including the associated equipment, shall be exercised by the authorities of the Power concerned.

Article 19

Manoeuvres and Training Exercises

1. The Forces shall have the right to conduct manoeuvres and other training exercises throughout the Federal territory. When such manoeuvres or other exercises are carried out outside their installations, the Forces shall inform the competent German authorities in good time before the commencement of such manoeuvres and exercises. Any administrative measures required for the satisfactory execution of such manoeuvres or exercises shall, upon request of the Forces, be taken by the German authorities after reasonable previous consultation; provided that the Forces may co-operate in the carrying out of such measures.

2. The administrative measures taken by the German authorities shall be sufficiently broad to permit the Forces themselves to take such particular measures as may be necessary to the achievement of the military aim of the manoeuvres or exercises.

Article 20

Defensive Works and Measures

1. Installations and works directly serving the purpose of defence, as well as safety installations, shall be erected or adapted by the Federal Republic in such amounts, areas and types as are needed for the common defence. Where there is a special need for secrecy or security, the Forces themselves may erect or adapt such installations or works, provided that there is prior consultation with the Federal Government.

2. The Federal Government shall co-operate with the Forces in order to ensure that military and civil measures of protection necessary to meet special security requirements can be implemented by

the Forces and the German authorities efficiently and without delay. It shall provide that the preparations necessary for the implementation of such measures of protection will be done in time and in a sufficient amount.

3. Measures taken under this Article shall be subject to the jurisdiction of the Arbitration Tribunal referred to in Article 9 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany, provided that publicly or privately owned property has been or will be seriously damaged thereby. Article 12 of the Charter of the Arbitration Tribunal shall apply to such measures provided that irremediable damage may be caused thereby to substantial values.

Article 21

Rights of the Forces respecting Installations

1. Within and over their installations, the authorities of the Forces may take all the measures necessary for the accomplishment of their mission, provided that they shall observe German regulations in the fields of public health and safety unless their own regulations in such fields prescribe equal or higher standards. Insofar as their own regulations in the fields of public health and safety do not prescribe such standards, and also in other fields, the authorities of the Forces may, except as otherwise provided in this Convention or in any other applicable agreement, apply their own regulations, provided that in so doing they do not endanger public health, safety and order outside the installations. They shall notify the German authorities in good time of the extent to which they are departing from German regulations in the fields of public health and safety.

2. Where the authorities of the Forces do not themselves intend to implement within their installations applicable German regulations, they shall reach agreements with the competent German authorities which take into account equally military requirements and the requirements of the German administration.

3. Where buildings are partly occupied by (im Besitz) the Forces, the parts so occupied shall not be regarded as installations for the purposes of this Article if they are used as dwellings for members of the Forces.

4. The German authorities shall, upon request of the Forces, supervise or restrict in the vicinity of installations building activities and the movement of persons, animals, all types of vehicles, vessels, aircraft and balloons to the extent necessary, in the interest of common defence, for the effective operation of such installations and their security.

Article 22

Installations, Archives, Documents, Property and Mail

Installations, archives, documents and, subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of Article 7 of the present Convention, property of the Forces and also mail of the Forces recognisable as such, and mail of members of the Forces which is sent through the postal systems of the Forces shall be immune from entry, search, seizure and censorship by the German authorities unless in any case or category of cases such immunity is waived by the authorities of the Forces.

Article 23

Police of the Forces

1. The competent agencies of the Forces shall have the right to patrol on public ways, in places of public resort and on public transport in the Federal territory and to take action with respect to members of the Forces, in order to maintain order and discipline.

2. Their powers with respect to persons subject to German jurisdiction shall be determined in accordance with Article 7 of the present Convention.

Article 24

Identification of Members of the Forces

1. The members of the Forces shall be provided by the appropriate authorities of the Power concerned with identity documents which shall indicate the name, date of birth and rank of the holder and shall bear a serial number and, unless the holder is in uniform, a photograph.

2. Dependants shall be designated as such in their identity documents.

3. Members of the Forces shall give proof of their identity upon the request of the competent German authorities.

4. Subject to the provisions of Article 25 of the present Convention, identity documents furnished in accordance with paragraph 1 of this Article shall constitute conclusive proof of identity.

5. When members of the Forces are travelling in groups under orders and military command, their uniforms shall be conclusive proof of identity.

6. When necessary, certification by the appropriate authorities of the Power concerned that a person is a member of the Forces within the definition of Article 1 of the present Convention shall be conclusive proof thereof.

Article 25

Frontier and Alien Control

1. Members of the Forces, other than dependants, who properly identify themselves in accordance with Article 24 of the present Convention, shall be entitled to unrestricted entry into, and exit from, the Federal territory. Dependants shall be entitled to such entry and exit upon producing a valid passport indicating their status as such.

2. The authorities of the Power concerned may, at frontier points specified by them, participate in the control of travel documents of members of the Forces.

3. Members of the Forces shall not be subject to German legislation concerning the registration and control of aliens.

4. Members of the Forces shall not acquire the right to permanent residence or domicile in the Federal territory. If a person ceases to be a member of the Forces but remains in the Federal territory, the appropriate authorities of the Forces shall notify the German authorities as soon as possible. The general police provisions concerning aliens shall apply to such persons.

Article 26

Entry and Exit

The German authorities shall co-operate with the authorities of the Three Powers, within the scope of the Basic Law and international agreements on travel, in preventing the entry into, or the exit from, the Federal territory of persons whose entry or departure is regarded by the authorities of any one or more of the Three Powers as prejudicial to the security of the Forces. For the purposes of German laws and regulations respecting entry into, and exit from, the Federal territory, the security of the Federal Republic shall be deemed to include the security of the Forces.

Article 27

Extradition

1. The Power concerned shall decide on requests for extradition of members of the Forces.

2. The German authorities shall give written notification to the appropriate authorities of the Three Powers when they receive a request for extradition from a Government other than that of one of the Three Powers, unless such extradition is prohibited by German law.

3. Within twenty-one days after receipt of notification under paragraph 2 of this Article, the authorities of any one or more of the

Three Powers may notify the German authorities of their objection to such extradition on grounds of security.

4. If the German authorities nevertheless intend to grant such extradition, the matter shall be submitted for decision concerning the justification for the objections made under paragraph 3 of this Article to an arbitrator, who shall not be of the nationality of any of the parties to the disagreement or the extradition request and shall be appointed by the President or a Vice-President of the Arbitration Tribunal referred to in Article 9 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany. His decision shall be binding on all parties and shall not be subject to review.

5. Until the period of twenty-one days under paragraph 3 of this Article has expired and until the disagreement has been decided by the arbitrator, the German authorities shall not carry out the extradition without the consent of the authorities of the objecting Power or Powers.

Article 28

Right of Presence in the Federal Territory

1. The Power concerned shall have the exclusive right to remove members of the Forces from the Federal territory.

2. If the authorities of the Three Powers are of the opinion that the presence of a person in the Federal territory endangers their security, they may recommend that the German authorities take in respect of his presence such measures as are permitted by the Basic Law.

Article 29

Bearing of Arms

1. The authorities of the Forces shall have the right to prescribe the conditions under which persons employed in the service of the Forces may bear and use arms within an installation or so far as their duties necessitate the bearing of arms. The regulations about the use of arms shall conform to the German law on "self-defence" (Notwehr).

2. The persons referred to in paragraph 1 of this Article must be in possession of a firearms certificate issued by the authorities of the Forces. Firearms certificates may be issued only to persons against whose reliability there are no valid objections. A suitably endorsed identity card shall also be considered a firearms certificate.

Article 30

Health and Sanitation

1. The authorities of the Forces and the German authorities shall extend to each other the fullest co-operation in matters concerning

health and sanitation, particularly with respect to the control of communicable diseases; such co-operation shall extend to the exchange of information and statistics.

2. In the vicinity of installations of the Forces the German authorities shall, at the request of the authorities of the Forces, take such health and sanitation measures as are necessary to protect the health of the Forces. When the German authorities are not in a position to take action adequate to meet military requirements with respect to the disposal of waste, insect and rodent control, or water purification in areas outside cities, the Forces may themselves take such measures. Standards for the purification of water in cities where Forces are stationed will be agreed upon by the authorities of the Forces and the municipal authorities to guarantee a water supply free from contamination to the Forces.

Article 31

Deaths and Burials

1. Subject to the provisions of any special agreement, the authorities of the Forces shall have the right to establish and maintain cemeteries and to arrange for burial, disinterment and movement of the bodies of members of the Forces in compliance with adequate hygienic regulations to be determined by themselves.

2. The authorities of the Power concerned may take charge and dispose of the body of a member of the Forces who dies in the Federal territory, and may dispose of his personal property after the debts of the deceased person incurred in the Federal territory and owing to persons not members of the Forces have been settled. This provision shall not apply if the deceased person was ordinarily resident in the Federal territory.

Article 32

Foreign Currency

1. The authorities of the Power concerned shall have the right to import, export, possess and, subject to the provisions of paragraph 2 of this Article, distribute to the members of the Forces any non-German currency or instruments or scrip expressed in the currency of the Power concerned.

2. The authorities of the Power concerned may pay their members in instruments or scrip expressed in the currencies of the Power concerned, or in German currency, or in their own national currency; provided that they shall introduce a system of payment in their own national currency only after consultation with the Federal Government.

3. In order to avoid endangering German foreign exchange interests, the authorities of the Power concerned, in co-operation with the Federal Government, shall take appropriate measures against any abuse of the provisions of paragraphs 1 and 2 of this Article.

4. The members of the Forces shall not be subject to German foreign exchange legislation, provided that the authorities of the Forces in co-operation with the German authorities take appropriate measures, on the basis of the German foreign exchange legislation currently in force, to safeguard German foreign exchange interests.

Article 33

Taxation

1. (a) Goods which are subject to excise tax shall be exempt from the tax if they are procured by the Forces directly from a German manufacturer. This shall not apply to the excise taxes on tobacco, coffee, tea, sugar, alcohol, sparkling wines and gasoline, nor to the levy imposed on coal to subsidize coal miners' housing. The exemption shall apply only if the goods are procured by the official procurement agencies of the Forces for the use of, or consumption by, the Forces or their members.

(b) When procuring excisable goods on which exemption is claimed in accordance with sub-paragraph (a) of this paragraph, the Forces shall certify that the goods, which shall be described exactly as to type and quantity, are intended for the exclusive use of, or consumption by, the Forces or their members.

(c) Deleted.

2. (a) Goods delivered to, and services for, the Forces which are procured by official procurement agencies of the Forces shall be exempt from the turnover tax, provided that such goods or services are for the use of, or consumption by, the Forces or their members. Suppliers shall exclude the turnover tax in the calculation of the price of such goods or services.

(b) Where, in the case of goods and services referred to in sub-paragraph (a) of this paragraph, payment is made in the currency of the Power concerned, the supplier shall, on application, be entitled to a refund of the turnover tax already paid on the goods to the extent of the export refund under paragraph 16 (2) of the Turnover Tax Law, in the version of 1 September 1951, as well as to the exemption accorded in sub-paragraph (a). Such refund shall be deducted from the price of the goods or services.

(c) Where the exemption from, or refund of, the turnover tax is claimed under sub-paragraph (a) or (b) of this paragraph, the official procurement agency of the Forces shall certify to the seller that the goods or the service is for the exclusive use of, or consumption by, the Forces or their members.

(d) Deliveries to the Forces shall be deemed to be wholesale deliveries.

3. (a) The tax treatment of the Forces and their members shall be governed, to the extent that provision is not made in the present Convention, by the Agreement on the Tax Treatment of the Forces and their Members signed at Bonn on 26 May 1952, as amended by the Protocol signed at Bonn on 26 July 1952.

(b) Deleted.

Article 34

Customs Treatment of the Forces

1. Subject to the provisions of the present Convention and of any other agreement between the Federal Republic and the Three Powers or any one of them, the Forces shall in principle be exempt from German customs legislation and control and German regulations governing the movement of property into or out of the Federal territory.

2. The Forces may bring into, and take out of, the Federal territory their property and property intended for their use or that of their members, without payment of any duties or other Federal taxes, and without restrictions or prohibitions. Goods purchased in the Federal territory by the Forces against payment in the currency of their country shall, for the purposes of this Article, be treated as exported from the Federal territory and imported by the Forces. The Forces shall observe German regulations designed to preserve the health of humans, animals and plants.

3. The Forces shall issue official certificates of authorisation in respect of their imports and exports. The form of these certificates shall be established in consultation with the Federal Government.

4. Consignments of the Forces carried in their official transport shall be subject to customs control by the authorities of the Forces. The latter shall ensure the enforcement and adequacy of such control and the safe arrival of these consignments at destination. The authorities of the Forces shall inform the German customs authorities of the measures taken to implement the provisions of this paragraph.

5. Consignments of the Forces carried in transport other than their official transport shall be subject to normal German customs control but shall not be delayed thereby. However, consignments sealed by the authorities of the Forces or a customs administration shall be exempt from internal examination; this provision shall not be deemed to prevent German customs officials from examining the seals and, if necessary, adding German seals. Discrepancies discovered as a result of these controls shall be notified to the authorities of the Forces.

6. Additionally to the exemptions contained in Article 35 official couriers of the Forces shall be exempt from control by German customs authorities with regard to their courier luggage. They shall be accorded preferential treatment to ensure that they are not delayed.

7. Military units moving operationally under orders across the frontiers of the Federal territory shall be exempt from control by German customs authorities; provided that the officer in charge declares in writing that all practicable measures have been taken to ensure that neither the unit nor the members thereof carry goods in contravention of the provisions of this Article or of Article 35 of the present Convention. If practicable, prior notification of troop movements shall be given to the appropriate German customs authorities by the authorities of the Forces. These provisions shall not apply to frontier crossings made during military exercises or manoeuvres.

8. Imports and exports of goods in aircraft owned or operated by the Forces or on their behalf which land at, or take off from, a military airfield shall be subject to customs control by the authorities of the Forces. If such aircraft land at a civil airfield, they shall be subject to customs control by the authorities of the Forces; the German customs authorities shall notify the authorities of the Forces without delay. If commercial aircraft land at a military airfield, the German customs administration shall be notified by the authorities of the Forces, which shall take all necessary measures to ensure that any goods carried shall not enter the German economy before the German customs authorities have had the opportunity to clear them.

9. With the exception of the property referred to in paragraph 11 of Article 39 of the present Convention, the authorities of the Forces may dispose of movable property of the Forces in the Federal territory. Property disposed of for export to a purchaser not resident in the Federal territory shall not be subject to German export restrictions or export duties. The conditions under which the property referred to in this paragraph is disposed of shall be the subject of mutual agreement between the appropriate authorities of the Forces and the appropriate German authorities.

Article 35

Customs Treatment of Members of the Forces

1. Subject to the provisions of the present Convention and of any other applicable agreement between the Federal Republic and the Three Powers or any one of them, members of the Forces shall in principle be subject to German customs legislation.

2. The prosecution of customs violations including the right of confiscation of goods, shall be solely within the criminal jurisdiction

of the authorities of the Forces. The German procedure for administrative fines in respect of customs violations shall not apply to members of the Forces. German customs authorities shall have a right to goods confiscated by the Forces, as a result of customs violations by their members, to the extent necessary to recover tax debts on such goods due as the result of a civil action.

3. Members of the Forces shall be exempt from the provisions of German legislation covering the use of firearms by German customs officials.

4. Subject to the following provisions, members of the Forces shall be exempt from German import and export restrictions or prohibitions on imports and exports and from the payment of customs duties and other Federal taxes on goods moved by them for their personal or domestic use or consumption into, or out of, the Federal territory:

- (a) the right of unaccompanied import by members of the Forces shall not apply to those rationed goods which the Forces sell or distribute to their members;
- (b) the authorities of the Forces shall quantitatively restrict the import by their members in accompanied baggage of those rationed goods which they sell or distribute to their members;
- (c) accompanied and unaccompanied import of non-rationed goods shall be quantitatively restricted by the authorities of the Forces when they find, after considering the recommendations of the German authorities, that such goods are peculiarly the subject of customs violations;
- (d) in order to certify to German customs authorities that non-rationed goods imported by members of the Forces through commercial channels, the German postal system, or in their accompanied baggage are for their personal or domestic use or consumption, the members of the Forces may obtain certificates from the authorities of the Forces, which shall be accepted as authorisation to import in accordance with the terms of this Article;
- (e) members of the Forces shall observe German regulations designed to preserve the health of humans, animals and plants.

5. For the purpose of customs control of members of the Forces, the authorities of the Forces may provide officials at frontier crossing points at which substantial numbers of members of the Forces cross. The authorities of the Forces shall establish these points in consultation with the Federal Government. At these points, the officials of the Forces, in co-operation with German customs authorities, shall carry out customs control of members of the Forces and their property. At all other crossing points members of the Forces shall be subject to normal customs control by the German authorities. The provisions of

this paragraph shall also apply to the movement of members of the Forces between the Federal territory and Berlin.

6. Customs control of goods consigned to and by members of the Forces through postal or freight systems of the Forces shall be exercised by the authorities of the Forces at points established by themselves. German customs officials may be present during these controls.

7. Goods imported duty-free under the provisions of the present Convention may be disposed of in the Federal territory by members of the Forces to a person other than a member of the Forces only on prior notification to, and with the approval of, the appropriate German authorities; this provision shall, however, not apply to customary gifts of a personal or domestic nature in non-commercial quantities.

8. The authorities of the Forces shall take, within the framework of the present Convention, appropriate measures to restrain their members from committing offences against the fiscal, customs and import and export regulations of the Federal Republic. They shall consider these factors — the recommendations of the Federal Government being taken into account — in the rationing of goods peculiarly subject to such violations. The rations established by the authorities of the Forces shall not exceed the quantity reasonably required for personal consumption. The authorities of the Forces shall co-operate closely with German customs officials and law-enforcing agencies in combatting customs violations.

9. The authorities of the Forces shall notify German customs authorities of any violations to enable, if necessary, civil action to be taken against the violators. Similarly, the German customs authorities shall notify the authorities of the Forces of any customs violations involving their members. The German customs authorities shall notify the authorities of the Forces of property or currency seized from their members, and such property or currency shall be surrendered to the authorities of the Forces. Receipts shall be given by the German customs authorities to the members of the Forces for any property or currency detained.

10. Motor vehicles of members of the Forces which are intended for their personal use may enter and leave the Federal territory without payment of customs duties and without restrictions, on presentation of the registration certificate or other certificate issued by the authorities of the Forces certifying that the motor vehicle is owned by a member of the Forces and intended for his personal use. The authorities of the Forces shall upon request by the German customs authorities, give information about such vehicles. Vehicles for commercial purposes shall be excluded from this preferential treatment.

11. The import of goods by members of the Forces for charitable disposal in the Federal territory shall be the subject of mutual agreement between the authorities of the Forces and the appropriate German authorities.

Article 36

Organisations and Enterprises Serving the Forces

1. Subject to the provision of this Article

- (a) non-German organisations of a non-commercial character organised by the Forces or the Power concerned for the benefit of the members of the Forces, or which serve the welfare of the Forces may be assimilated in whole or in part to the Forces, after notification to the German authorities, which notification shall state that such organisations are in the service of the Forces;
- (b) if such organisation is a club, it may be assimilated only to the extent that it is part of the catering or sports arrangements of the Forces.

2. The Forces may make use of non-German commercial enterprises provided that their military needs cannot be satisfied by German enterprises. Such enterprises may be assimilated to the Forces,

- (a) after notification to the German authorities, if they provide technical services under contract for the Forces, and
- (b) in all other cases after consultation with the German authorities.

3. Employees of the organisations mentioned in paragraph 1 of this Article and of the enterprises mentioned in sub-paragraph (a) of paragraph 2 of this Article (other than Germans, and persons who are nationals neither of one of the Three Powers nor of another Sending State and have been engaged in the Federal territory) may similarly be assimilated to members of the Forces.

4. Assimilation to the Forces and their members shall be permitted only so far as the organisations, enterprises or employees are exclusively serving the Forces and to the extent that such assimilation is necessary for their contribution to the accomplishment of the defence mission of the Forces. The extent of such assimilation shall be stated in the notification or during the consultation. It may be restricted through further understandings to the necessary measure. The organisations, enterprises and employees may not engage in private commercial activities. The authorities of the Forces shall co-operate with the Federal Government in taking appropriate measures against misuse of these rights.

5. The assimilation of commercial enterprises referred to in sub-paragraph (b) of paragraph 2 of this Article shall be limited to the following:

- (a) licensing and registering of motor vehicles in accordance with Article 17 of the present Convention;
- (b) accommodation in accordance with Article 38;
- (c) the right, under Article 34, to bring into the Federal territory, free from customs duties and other Federal taxes, goods to be sold to the Forces or to be placed at the disposal of the Forces;
- (d) exemption from taxation under paragraphs 1 and 2 of Article 33 of the present Convention insofar as deliveries and other services by such undertakings to the Forces are concerned; in all other respects taxation shall be governed by the Agreement referred to in Article 33;
- (e) use of transportation and communication facilities of the Forces in accordance with Articles 17 and 18;
- (f) exemption, in respect of their services to the Forces, from German legislation on trade licensing and foreign companies;
- (g) issuance of the necessary foreign exchange permits to enable them to carry out their functions, and the right to possess and use military scrip.

6. If employees of the organisations and enterprises under paragraphs 1 and 2 of this Article are also members of the Forces as defined in sub-paragraph (b) of paragraph 7 of Article 1 of the present Convention, the Forces may limit the extent to which the provisions of the present Convention apply to such employees. In this connection they shall take into consideration the recommendations of the German authorities.

7. The number of employees of the organisations and enterprises serving the Forces may not be increased by more than 100 per cent. of the number present at the entry into force of the present Convention, except in agreement with the German authorities.

SECTION II. — Support

Article 37

Scope of Obligations

1. So far as is necessary to fulfil the defence purposes of the Forces, the Federal Republic undertakes to ensure that the requirements of the Forces and their members within the Federal territory are satisfied, subject to the provisions of the present Convention, or any other related Convention, in the following fields:

- (a) accommodation (Article 38);
- (b) goods, materials and services, including public utilities (Articles 39 and 40);
- (c) transport services (Article 41);

- (d) communication services (Article 42);
- (e) other public services (Article 43).

2. The Federal Republic shall ensure that such suitable civilian personnel as is necessary to meet the requirements of the Forces consistently with military needs will be made available to the Forces by the competent German agencies (Article 44).

3. In order to fulfil the obligations undertaken by the Federal Republic in paragraph 1 of this Article, the Federal Republic shall enact legislation adequate to assure the procurement of goods, materials and services, the provision of accommodation and the establishment of restricted areas.

4. Until the Federal legislation referred to in paragraph 3 of this Article enters into force, such obligations shall be fulfilled by the appropriate application, within the framework of the Basic Law, of the provisions of the following Laws so far as they deal with the power to requisition goods, materials and services, to acquire accommodation and to establish restricted areas: the Law concerning Goods and Services for Reich Projects (Reichsleistungsgesetz) of 1 September, 1939; the Law concerning the Provision of Land for the Purposes of the Wehrmacht of 29 March, 1935; and the Law concerning the Restriction of Real Property for Reasons of Reich Defence (Schutzbereichgesetz) of 24 January, 1935. The application of the Reich Laws referred to in the first sentence of this paragraph shall not extend to the computation of claims for remuneration and compensation, which shall be made pursuant to paragraph 3 of Article 12 of the Finance Convention.

Article 38

Accommodation

1. The authorities of the Forces shall each present to the appropriate Federal authority their needs for accommodation in the form of periodical programmes and where necessary supplementary programmes. When the Forces of two or more Powers stationed or to be stationed in the same locality have competing requirements for accommodation, joint discussions will be held between them with the object of reaching agreed accommodation programmes. Individual requests outside the programmes shall be kept to a minimum.

2. Programmes and individual requests agreed by the authorities of the Forces and the Federal authority shall be carried out by the appropriate German authorities after consultation with the authorities of the Forces and with particular regard to sites, standards and dates of availability. In such programmes, specific provision shall be made to meet any difficulties which may arise for the Forces from the operation of the provisions contained in the second sentence of

paragraph 5 of this Article. Requirements of minor importance may be arranged directly between the authorities of the Forces and the appropriate German regional authorities.

3. In case of disagreement between subordinate authorities of the Forces and the German regional authorities, the matter shall be referred to the Federal authority for further joint consultation with the authorities of the Forces.

4. The Forces shall continually review their accommodation requirements in order to ensure that these requirements remain within the minimum consistent with the size and duties of the Forces. Accommodation which is no longer required, or for which alternative accommodation satisfactory to the Forces is made available, shall be released by the Forces.

5. Special attention shall be paid to the release of accommodation to private individuals. Privately owned dwellings shall be released if they are not used by the Forces for any period of six consecutive months. The German authorities shall be entitled to make a request to the Forces that the release of specific accommodation be discussed with them.

6. At the time of the release of a requisitioned dwelling or hotel, all requisitioned movable property therein for which rental or hire is being paid shall also be released. When other requisitioned accommodation is released, the Forces will at the same time release requisitioned movable property therein for which rental or hire is being paid, except in cases in which the continued use of such property is requisite to the accomplishment of the continued use of such property is requisite to the accomplishment of the Forces' defence mission. In such cases, the authorities of the Forces shall consult the German authorities. Such movable property shall also be released prior to the release of accommodation provided that it is no longer required for use by the Forces or alternative property satisfactory to the Forces is made available by the German authorities. Objects of art and antiques shall be released by the Forces according to procedures to be agreed.

7. In implementing the first accommodation programme, if no comparable alternative accommodation is available in the same area, the Forces shall, for six months after the entry into force of the present Convention, be entitled to the first option on such publicly owned accommodation included in the property referred to in Article 13 of Chapter One of the Convention on the Settlement of Matters Arising out of the War and the Occupation as becomes available. This shall not apply to accommodation in the Bonn Enclave.

8. If accommodation occupied by the Forces, such as target ranges, training areas and airfields, is temporarily not being used by

the Forces, it may be made temporarily available to the Federal Republic at its request, on condition that its renewed use by the Forces is not impaired thereby.

Article 39

Goods, Materials and Services

1. Procurement of goods and materials in the Federal territory for the Forces and their members against Deutsche Mark or other currencies shall be within periodical programmes, except that the quantities so procured may exceed the quantities settled in such programmes by not more than 10 per cent. or by such larger quantity as may be agreed by the German authorities. These periodical programmes shall take into account building materials as required for the implementation of Article 40 of the present Convention. The programmes shall not include minor procurements made in accordance with the appropriate regulations of the Forces.

2. A Joint Supply Board shall be established, to be composed of representatives of the appropriate authorities of the Three Powers and of representatives of the Federal Republic. The Board shall be responsible for establishing by agreement periodical programmes for the procurement of the requirements of the Forces, and for resolving any difficulties which may arise in the course of the implementation of these programmes.

3. The requirements of the Forces for inclusion in the periodical programmes shall be presented to the Joint Supply Board as early as possible and at least two months before the commencement of the period concerned. The authorities of the Forces shall notify the German authorities, as early as possible, in advance of any major changes in requirements for public utilities (gas, water, electricity, sewage).

4. In arriving at a programme, the Joint Supply Board shall take into account essential defence, export and civilian requirements. The Board shall determine and list goods, materials and services which are in short supply. The Board may require detailed classification of items which require significant quantities of goods, materials or services so listed.

5. The procurement of goods, materials and services, including building services, within the scope of paragraph 1 of this Article, shall be undertaken either directly by the authorities of the Power concerned in accordance with their normal contract procedure or, at their request, by the German authorities. The Federal Republic agrees to take appropriate measures to ensure that these requirements are accorded such priority over domestic and export non-defence requirements as is necessary and appropriate to ensure their timely supply to the Forces.

6. When the authorities of the Power concerned intend to place orders, within the agreed programmes, by direct procurement for goods, materials or services listed as being in short supply, they shall inform the German authorities. If the German authorities should find that, for reasons of supply or capacity, certain firms should be invited to bid, they shall nominate such firms within two weeks at the latest. The authorities of the Power concerned shall take these recommendations into due account in arriving at a final choice of contractors.

7. Information copies of all orders placed directly by the authorities of the Power concerned within the agreed programmes shall be forwarded to the German authorities.

8. When the requirements of the Forces for goods, materials and services are satisfied through procurement by the German authorities, the authorities of the Power concerned shall be entitled to specify their requirements in all respects, including specifications, delivery periods and any other essential conditions. The German authorities, in co-operation with the authorities of the Power concerned, shall ensure that these conditions are met to the satisfaction of the Forces. The authorities of the Power concerned may reject any tender for good and cogent reasons, of which the German authorities shall be informed. Control of manufacturing shall be carried out by the German authorities; representatives of the Power concerned are entitled to participate in inspection. The acceptance of the fulfilment of a contract shall be given to the contractor by the German authorities only with the written consent of the authorities of the Power concerned.

9. The Forces, subject to the provisions of paragraph 1 of this Article, and also members of the Forces, may purchase goods and services locally for their own use under conditions not less favourable than those obtaining generally for residents of the Federal Republic.

10. All periodical requirement programmes for goods, materials and services for the support of the Forces, which have been initiated by the authorities of the Power concerned before the date of entry into force of the present Convention and in respect of which requirements are still outstanding at that date, shall remain valid and shall have effect as programmes established by the Joint Supply Board.

11. Goods procured from Reichsmark or Deutsche Mark occupation cost or mandatory expenditures funds, or from that part of the defence contribution of the Federal Republic which serves to support the Forces, shall not be removed from the Federal territory except such as are required for military purposes for the support of the Forces, or unless it is such military equipment as is customary for military units to take with them on moving. Where the authorities of the Forces decide that they no longer require such goods, they shall be transferred to the German authorities,

unless a different arrangement for the disposal of such goods is agreed between them.

Article 40

Building Services

1. When it has been agreed that a portion of the accommodation programmes submitted under Article 38 of the present Convention shall be met by new construction, the authorities of the Forces shall inform the appropriate German authorities, at intervals related to the programmes under Article 39, of their building programmes, furnishing if possible details of the character, extent, location and required completion date of construction for each project and, as far as becomes necessary, supplementary details and alterations. The German authorities shall, without delay, communicate their comments to the authorities of the Forces. If necessary, joint consultation shall thereupon take place for the purpose of achieving an agreement which will enable the Forces to meet their defence mission.

2. The implementation of the building projects to be paid for from the German defence contribution shall be carried out by the German building authorities according to German legal provisions and established building regulations. The authorities of the Forces shall establish and notify to the German authorities their requirements as to specifications, shall participate in the planning, the invitation and opening of tenders and the letting of contracts and may reject any tender for good and cogent reasons, of which the German authorities shall be informed. The authorities of the Forces may inform themselves of the progress of the building operations at any time, inspect building records and demand information. The authorities of the Forces may at any time inspect the building operations but shall exercise supervision of the project through the German building authorities. Where the authorities of the Forces require subsequent deviation from contracts, their requirements shall be communicated to the German authorities in writing. The acceptance of the fulfilment of a contract shall be given to the contractor by the German authorities only with the written consent of the authorities of the Forces.

3. Repairs and maintenance shall be carried out by German authorities if requested by the authorities of the Forces in accordance with mutual agreements. The provisions of paragraph 2 of this Article shall apply *mutatis mutandis*.

4. This Article shall not apply to minor building projects, to building orders which have been placed before the entry into force of the present Convention or to building orders as to which special understandings have been reached. The definition of minor building projects shall be fixed by bilateral agreement.

Article 41

Transport Services

1. The Forces shall be entitled to use the German road, rail, water and air transport facilities for the transportation of persons, animals and materials into, throughout and from the Federal territory. In this respect the Forces shall enjoy such preferential treatment as is necessary for the satisfactory fulfilment of their defence mission and as is consistent with the reasonable reconciliation of the requirements resulting therefrom and the essential civilian and defence requirements of the Federal Republic. They shall be entitled to make contracts for transport services with transport undertakings.

2. Where the services required from public transport undertakings are in excess of those freely obtainable under generally applicable transport regulations, they shall be requested from the German authorities by the authorities of the Forces competent for transport matters for a major area. The same shall apply to transport services required from non-public transport undertakings, if these services are either in excess of routine services, or are required during periods of known short supply of transport as evidenced by restrictions placed on the furnishing of such transport services to the civilian economy. Details and procedure shall be regulated by special agreements.

3. The provisions of the following technical agreements and working arrangements, including documentation, between the Forces and the German transport authorities, as amended by mutual agreement, shall remain applicable until their dates of expiration:

- (a) the three Tariff and Working Arrangements between the German Federal Railways and the United States, British and French Forces of 31 March 1950, 1 April 1950 and 1 September respectively;
- (b) the two agreements between the United States and British Armies and the Deutsche Schlafwagen- und Speisewagen-Gesellschaft of 30 April 1950 and 19 December 1950 respectively;
- (c) the agreements between the Allied Forces and the Vereinigte Tanklager und Transportmittel G.m.b.H. and the Federal Ministries for Transport and Finance of 13 September 1951, 17 December 1951 and 27 February 1952.

The provisions of these agreements shall be subject to review and modification at the request of either the Federal Republic or the Three Powers prior to their termination dates where they are inconsistent with the present Convention. If any of these agreements is not renewed by mutual consent beyond its present period of validity, timely agreement shall be reached upon the respective conditions of service to be effective after its termination, which

conditions shall be consistent with the needs of the Forces and the conditions of service of their members in the performance of the defence mission of the Forces.

4. The Forces shall give the German transport authorities as much advance notice of their military movements' requirements as practicable.

5. The Forces shall, upon the entry into force of the present Convention, have the right to retain any transport facilities and equipment hitherto reserved for their use, subject to joint re-examination of such use under the principles of the present Convention.

6. Members of the Forces shall be entitled to use German transport facilities within the scope of the generally valid traffic regulations.

7. Where the existing transport facilities and equipment available are not sufficient to meet the requirements of the Forces, the German authorities shall, on request approved by the highest Headquarters of the Forces concerned, extend or modify existing facilities or equipment already available or construct new facilities or equipment to the extent required. Paragraph 4 of this Article shall apply *mutatis mutandis*.

8. The Forces shall be entitled to undertake the construction of transport facilities within their installations insofar as public safety and order outside such installations are not thereby prejudiced. Prior to the execution of such work appropriate consultations shall take place with the German authorities.

9. The Forces may conclude agreements with the highest appropriate Federal authority for the official use, by the authorities of the Forces responsible for the arrangement of military movements, of German specialised telecommunications systems, provided that such use does not prejudice the operation of those systems.

Article 42

Communications Services

1. The public services of the posts and telecommunications system of the Federal Republic shall be available to the Forces and their members. In this respect the Forces shall enjoy such preferential treatment as is necessary for the satisfactory fulfilment of their defence mission and is consistent with the reasonable reconciliation of the requirements resulting therefrom and the essential civilian and defence requirements of the Federal Republic. The conditions of service effective on the entry into force of the present Convention shall remain in force. These conditions of service shall be subject to review and modification at the request of any one of the Signatory States, where they are inconsistent with the present Convention. In

the event of such a review the conditions of service to be determined shall be consistent with the needs of the Forces and the conditions of service of their members in the performance of the defence mission of the Forces.

2. Upon demand, the Forces shall receive for permanent or temporary purposes telecommunications circuits for their exclusive use under the conditions set forth in paragraph 1 of this Article.

3. In case the German public post and telecommunications facilities are not sufficient to meet the requirements of the Forces, the German authorities will, upon request by authorised representatives of the highest commanding officers of the Forces, enlarge the existing facilities or erect new facilities to the extent necessary. The Forces shall give the German authorities as much advance notice of these requirements as practicable. Such facilities shall be operated by the Federal Republic unless otherwise mutually agreed.

4. The provisions of Article 48 of the present Convention shall apply *mutatis mutandis* to communications facilities and equipment hitherto used by the Forces.

5. Communications facilities within Germany belonging to the Forces may be made available to the Federal Republic when such facilities are available as determined by the Forces. The conditions of service referred to in paragraph 1 of this Article shall apply *mutatis mutandis* to such facilities.

Article 43

Other Public Services

1. The Forces and their members are entitled to use or receive German public and administrative services not specifically provided for elsewhere in the present Convention, to the extent required by the defence mission of the Forces or normally received by the residents of the Federal Republic.

2. The authorities of the Forces and the German authorities shall co-operate in the meteorological and cartographical fields in order to fulfil the defence requirements of the Forces.

Article 44

Labour

1. The Forces shall notify the competent German authorities as soon as possible of their requirements for civilian personnel and shall normally obtain labour through these authorities. The services of the competent German authorities shall be made available to members of the Forces for obtaining suitable civilian labour.

2. Germans who are working in the service of the Forces shall be subject to all obligations arising from the arrangements for the Ger-

man Defence Contribution. They shall only be engaged on services of a non-combatant character including civilian guard duties.

3. German labour law, as applicable to the Federal authorities, with the exception of tariff regulations, shall apply to work with the Forces except as otherwise provided in this Article. When necessary, a Mixed Commission, established under paragraph 10 of this Article, shall, at the request of the highest authorities of the Forces, examine whether and to what extent particular provisions of German labour law are inconsistent with the military needs of the Forces. The findings of this Commission shall be duly taken into account by the appropriate German authorities in accordance with Article 3 of the present Convention.

4. Work with the Forces shall not be deemed employment with the German public service.

5. The German authorities, in agreement with the authorities of the Forces, shall

(a) established the terms and conditions of employment, including wages, salaries and job groupings (which shall serve as the basis for individual working agreements), and may conclude tariff agreements);

(b) regulate payment procedures.

6. The authorities of the Forces have, in connection with the labour referred to in this Article, the rights of engagement, placement, training, transfer with the consent of the worker, dismissal and acceptance of resignations.

7. The authorities of the Forces shall determine the number of jobs required and classify such jobs in accordance with the job groupings established under sub-paragraph (a) of paragraph 5 of this Article. The individuals to fill such jobs shall be provisionally classified by the authorities of the Forces into the appropriate wage and salary groups. The latter classification shall be subject to the approval of the competent German authorities. Such approval shall be deemed to have been given, unless the German authorities notify an objection within two weeks of the date of receipt of notification of the provisional classification. In such cases the appropriate classification shall be determined by consultation between the authorities of the Forces and the German authorities. The remuneration for the period covered by the provisional classification shall be paid according to the final classification. The worker shall be so informed at the time of the provisional classification.

8. Claims of individual workers arising out of work with the Forces shall be lodged against the Federal Republic. They shall be subject to German labour jurisdiction. However, in disputes arising out of dismissals on security grounds, a Mixed Commission, establish-

ed under paragraph 10 of this Article, shall, upon request of the designated authorities of the Forces, determine whether the dismissal with or without notice was justified; the decision shall be binding on German labour courts. Such request shall be made without delay and at the latest within one month after notification to the authorities of the Forces of the filing of the suit. The individual concerned shall be entitled to make a factual or legal statement before the Commission.

9. For the protection of their interests, those engaged on work with the Forces may set up Works Councils, whose task shall be to make suggestions and to present grievances or complaints to the appropriate authorities of the Forces. Such Councils shall be entitled to be heard by the appropriate authorities of the Forces. Grievances or complaints not resolved in this manner may be referred to the competent German authorities for further discussion with the authorities of the Forces.

10. The Mixed Commissions referred to in paragraphs 3 and 8 of this Article shall be composed equally of representatives of the appropriate authorities of the Three Powers and of representatives of the Federal Republic. They shall decide by majority vote; they shall establish their own rules of procedure, which may include provisions for action by sub-committees. If a Commission or sub-committee cannot reach a decision by majority vote, the Power or Powers concerned and the Federal Republic shall appoint an individual who shall participate in the decision.

Article 45

Civilian Service Units

1. The Forces shall have the right to maintain civilian service organisations consisting of non-German nationals.

2. The existing civilian service organisations consisting of Germans

(a) shall be disbanded in co-operation with the competent authorities of the Federal Republic not later than at the end of the two-year period commencing on the entry into force of the present Convention. The Three Powers and the Federal Republic shall enter into discussions before the end of this period with a view to taking measures to ensure that the strength and effectiveness of the Forces shall not be impaired as a result of such disbandment;

(b) shall not be required to serve outside the Federal territory.

3. Article 44 of the present Convention shall apply except as otherwise provided in this Article.

4. Members of the civilian service organisations may receive housing and subsistence as a part of their remuneration. When at

work, they may be required to wear uniform working clothing when appropriate.

5. The terms and conditions of employment, within the meaning of sub-paragraph (a) of paragraph 5 of Article 44 of the present Convention, in effect on the entry into force of the present Convention shall as soon as possible be reviewed and made broadly uniform by agreement between the authorities of the Forces and the German authorities.

6. The authorities of the Forces shall carry out the classification of the members of the civilian service organisations; they shall inform the appropriate German authorities of such classification and shall give due consideration to any suggestions for amendment made by the latter.

Article 46

Hunting and Fishing

1. The Federal Republic shall take such steps as lie within its competence in order to grant and have granted to the members of the Forces special hunting and fishing privileges on Federal lands. It shall use its good offices with the Länder and all German authorities and political sub-divisions to do the same in respect of other public lands. In granting such special privileges the following general principles shall be observed.

2. The members of the Forces shall

- (a) observe German regulations on hunting and fishing, in particular as regards proper hunting and fishing methods;
- (b) comply with German game plans (Abschusspläne);
- (c) for cloven-hoofed game (Schalenwild) always be accompanied by a licensed hunter or forester, for whose services reasonable fees shall be paid;
- (d) pay a combined annual fee for hunting, the amount of such fee to be determined in agreement with the Federal or Land authorities as appropriate. Such fee shall be in place of all other applicable taxes, fees, charges and expenses. In fixing such fee, due regard shall be paid to the circumstances under which members of the Forces live in the Federal territory;
- (e) in like manner pay a reasonable fee for fishing privileges.

3. The Forces shall have the right to issue hunting and fishing licences but only to members of the Forces familiar with German hunting and fishing legislation, and, in the case of hunting, with the use of hunting weapons. The members of the Forces shall respect private property rights.

4. The Federal authorities shall take all measures within their power to stimulate voluntary arrangements with members of the

Forces where private property rights are involved, and shall encourage invitations to the members of the Forces on the part of owners or lessees of private preserves or on the part of holders of corresponding rights.

5. Contracts pertaining to hunting and fishing rights in effect at the entry into force of the present Convention shall remain in force if such contracts have been freely made under German law and provide for payment for such rights at the then market price. All other rights relating to hunting and fishing heretofore requisitioned or reserved shall expire not later than one month after the entry into force of the present Convention.

6. The rights and obligations of the Forces in this field may be more closely defined in special agreements between the Forces and the Federal or the Land authorities.

Article 47

Berlin

1. Goods, materials and services provided in accordance with the present Convention may be used and enjoyed by the armed Forces of any Power concerned, stationed in Berlin.

2. Deleted.

Article 48

Continuation of Existing Support

1. Where goods, materials, services or accommodation have been requisitioned by the authorities of the Power concerned or procured on occupation costs or mandatory expenditures budgets before the date of entry into force of the present Convention and continue thereafter to be required by the Forces, they shall be deemed to be requisitioned with binding legal effect for a period of one year from that date under the provisions of the applicable legislation referred to in paragraphs 3 and 4 of Article 37 of the present Convention.

2. Where the goods, materials, services or accommodation are required for the purposes of the Forces and their members beyond the period fixed in paragraph 1 of this Article, the Federal Republic shall guarantee their continued availability in accordance with the procedure of the applicable Federal legislation.

PART FOUR. — TRANSITIONAL AND FINAL PROVISIONS

Article 49

Deleted.

Article 50

Deleted.

Article 51

Review

Without prejudice to the provisions of Article 10 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany the present Convention may be reviewed at the request of one of the Signatory States at any time after two years after its entry into force.

IN FAITH WHEREOF the undersigned representatives duly authorised thereto by their respective Governments have signed the present Convention, being one of the related Conventions listed in Article 8 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany.

Done at Bonn this twenty-sixth day of May, 1952, in three texts, in the English, French and German languages, all being equally authentic.

For the United States of America:

(sd.) DEAN ACHESON

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland:

(sd.) ANTHONY EDEN

For the French Republic:

(sd.) ROBERT SCHUMAN

For the Federal Republic of Germany:

(sd.) ADENAUER

ANNEX A

*to the Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces
and their Members in the Federal Republic of Germany*

(Article 3, paragraph 3)

**Penal Provisions for the Protection of the Three Powers, their Forces
and the Members of the Forces**

TITLE I. — TREASON IN MILITARY MATTERS

Section 1

1. For the purpose of this Title, the term "military secrets" shall mean facts, objects, conclusions and discoveries, in particular writings, drawings, models or formulas, including codes, or information concerning them, which are kept secret out of consideration for the security of one of the Three Powers or of the Forces, as defined in Article 1 of the Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces and their Members in the Federal Republic of Germany.

2. For the purpose of this Title, treason shall be deemed to be committed by anyone who wilfully lets an unauthorised person have access to a military secret or makes such secret public and thereby endangers the security of one of the Three Powers or of the Forces.

Section 2

1. Whoever betrays a military secret shall be punished by imprisonment with hard labour (Zuchthaus).

2. Whoever procures a military secret in order to betray it shall be punished by imprisonment with hard labour (Zuchthaus), not exceeding ten years.

3. Whoever, without authority, procures or attempts to procure a military secret or whoever, having otherwise without authority obtained possession of such secret, fails to report it forthwith to the competent authority of the Forces or, in the event that the secret is an object, fails to deliver it on demand shall be punished by imprisonment.

4. Paragraph 3 of Section 100 of the Criminal Code, as amended by the Law of August 30, 1951 (Bundesgesetzblatt Teil I Seite 739), shall not apply to military secrets.

Section 3

1. Whoever, wilfully lets an unauthorised person have access to a military secret or makes it public and thereby, through negligence, endangers the security of one of the Three Powers or of the Forces shall be punished by imprisonment.

2. Whoever, through negligence, lets an unauthorised person have access to a military secret to which the offender had access by virtue

of his office or position in the service, or by virtue of a commission received from an official agency and thereby endangers the security of one of the Three Powers or of the Forces shall be punished by imprisonment not exceeding two years. The offence shall be prosecuted only upon authorisation of that Power concerned or of those Forces whose security has been endangered.

Section 4

1. Whoever, with intent to prejudice the security of one of the Three Powers or of the Forces, procures, collects, publishes or communicates to another person information concerning military affairs of the Forces, or for such purpose operates an information service, or hires others to engage in, or supports, such activities shall be punished by imprisonment. The attempt is punishable.

2. In especially serious cases, the penalty shall be imprisonment with hard labour (Zuchthaus) not exceeding five years.

Section 5

1. Whoever, with intent to procure without authority a military secret, or to collect information on military matters for the purpose of prejudicing the security of one of the Three Powers or of the Forces (paragraphs 2 and 3 of Section 2; Section 4) enters, or loiters in the vicinity of military installations, war vessels or aircraft of the Forces shall be punished with imprisonment.

2. The term "military installations" shall include, but not be limited to, areas restricted for security reasons by official notice and industrial establishments where supplies required for the Forces are produced, repaired or stored.

Section 6

Whoever, without permission of the competent authority, takes photographs within an area restricted for security reasons by official notice, takes photographs of a building in which arms or other supplies required for the Forces are produced or stored, or of any other military installation, makes sketches of such object, or puts such photographs or sketches into circulation shall be punished by imprisonment or a fine or both.

Section 7

1. Whoever establishes or maintains relations the object of which is supplying information within the meaning of Sections 1 and 4 with a government, a party, any other association or an institution outside the Federal territory and Berlin (West), or with a person acting for such government, party, association or institution shall be punished with imprisonment.

2. Whoever, acting for a government, a party, any other association of an institution outside the Federal territory and Berlin (West), establishes relations of the type described in paragraph 1 of this Section with another person or maintains such relations shall be punished in like manner.

Section 8

1. Whoever, with intent to cause or promote a war, an armed enterprise or measures of compulsion against one of the Three Powers of the Forces, establishes or maintains relations with a government, a party, any other association or an institution outside the Federal territory and Berlin (West), or with a person acting for such government, party, association or institution, shall be punished by imprisonment with hard labour (Zuchthaus).

2. If the offender acts with intent to cause or promote such other measures or plans of a government, a party, any other association or an institution outside the Federal territory and Berlin (West) as are designed to prejudice the security of one of the Three Powers or of the Forces, the penalty shall be imprisonment. The attempt is punishable.

3. Whoever, with intention to cause or promote one of the measures or plans specified in paragraphs 1 and 2 of this Section, makes or circulates untrue or grossly distorted statements of facts shall be punished by imprisonment. The attempt is punishable.

4. In especially serious cases under paragraph 1 of this Section the penalty may be imprisonment with hard labour (Zuchthaus) for life; in especially serious cases under paragraphs 2 and 3, the penalty may be imprisonment with hard labour (Zuchthaus).

Section 9

1. For acts punishable under this Title there may be imposed:
in addition to the penalties under Section 2 and paragraph 1 of Section 8, a fine of unlimited amount;
in addition to the penalties under Sections 3, 4 and 7 and paragraphs 2 and 3 of Section 8, a fine;
in addition to imprisonment of not less than three months imposed for a wilfully committed offence, for a period of one to five years, incapacity to hold public office and the loss of the right to vote and to be elected as well as the loss of rights acquired through public election;
in addition to imprisonment of any type imposed under Sections 2, 4, 5, 7 and 8, authorisation to place the convicted person under police supervision.

2. Section 86 of the Criminal Code, as amended by the Law of August 30, 1951, shall apply *mutatis mutandis*.

TITLE II. — SABOTAGE

Section 10

1. Whoever wilfully damages, destroys, renders unserviceable or displaces military equipment of the Forces or an installation intended for defence within the meaning of Article 4 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany and thereby wilfully endangers the security of the Forces or their readiness for action shall be punished by imprisonment for not less than three months. In serious cases, imprisonment with hard labour (Zuchthaus) shall be imposed.

2. Whoever wilfully manufactures or delivers in a defective manner military equipment or a defence installation or raw material reserved for defence and thereby wilfully endangers the security of the Forces or their readiness for action shall be punished in like manner.

3. The attempt is punishable.

4. Whoever acts in a grossly negligent manner and thereby endangers negligently the security of the Forces or their readiness for action shall be punished by imprisonment.

Section 11

Whoever unlawfully obstructs or disturbs the Forces or individual members of the Forces in the exercise of their official duties and thereby wilfully endangers the security of the Forces or their readiness for action shall be punished by imprisonment, unless a more severe penalty is provided for the act by other provisions.

TITLE III. — UNDERMINING THE WILLINGNESS TO SERVE
AND THE DISCIPLINE OF THE FORCES

Section 12

1. Whoever influences members of the Forces with intent to undermine their willingness to serve with the Forces shall be punished by imprisonment.

2. The attempt is punishable.

3. In especially serious cases, imprisonment with hard labour (Zuchthaus) not exceeding five years may be imposed.

Section 13

1. Whoever induces a member of the Forces to desert or facilitates the desertion of a member of the Forces shall be punished by imprisonment for not less than three months.

2. The attempt is punishable.

3. In especially serious cases, imprisonment with hard labour (Zuchthaus) not exceeding ten years may be imposed.

Section 14

Whoever solicits or incites a member of the Forces to disobey a superior shall be punished by imprisonment not exceeding two years.

TITLE IV. — VILIFYING THE FORCES

Section 15

Whoever publicly vilifies the Forces or maliciously and deliberately exposes them to contempt shall be punished by imprisonment.

TITLE V. — APPLICATION OF PROVISIONS OF THE GERMAN CRIMINAL CODE IN FAVOUR OF THE FORCES

Section 16

The following provisions of the Criminal Code shall apply *mutatis mutandis* in favour of the Forces:

- (a) sub-paragraph 2 of paragraph 1 and paragraph 2 of Section 96 to acts directed against the national symbols of the Forces;
- (b) sections 113, 115 and 116—to resistance, riot and unlawful assembly, if these offences are committed against the Forces, their soldiers, officials or such of their employees as were summoned to assist them;
- (c) section 115—to coercion committed against the Forces, their soldiers and officials;
- (d) sections 120, 121, 122b and 347—to acts against the detention of prisoners held by the Forces or committed upon their orders to an institution;
- (e) sections 123 and 124—to trespass committed against the peace of the premises of the Forces which are assigned to public service and traffic;
- (f) section 132—to falsely impersonating a soldier or an official of the Forces and to unauthorised exercise of official functions of such persons;
- (g) section 333—to bribing soldiers or officials of the Forces or such of their employees as have been formally bound to conscientious fulfilment of their duties under general or special instructions of a superior authority.

ANNEX B

to the Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces and their Members in the Federal Republic of Germany

(Article 18, paragraph 5)

Provisions on Radio Frequencies

1. For the purpose of these provisions
 - (a) the term "radio station" shall be determined by Article 1 of the Radio Regulations annexed to the International Telecommunication Convention, Atlantic City, 1947;
 - (b) "security frequencies" are those frequencies used solely by the Forces for military and related purposes, including broadcasts for members of the Forces, but not for propaganda purposes;
 - (c) "security bands" are those frequency areas of the radio spectrum used solely by the Forces for military and related purposes, including broadcasts for members of the Forces, but not for propaganda purposes;
 - (d) "mixed bands" are those frequency areas of the radio spectrum which are used by the Forces for military and related purposes, including broadcasts for members of the Forces, but not for propaganda purposes, and in which at the same time civil radio stations may be operated under specified conditions.
2. The radio stations of the Forces shall only be operated on the frequencies defined in sub-paragraphs (b) to (d) inclusive of paragraph 1 of these provisions and in conformity with the provisions of Article 47 of the International Telecommunication Convention, Atlantic City, 1947, or such provisions as may replace them.
3. A frequency Committee is hereby established, to be composed of representatives of the appropriate authorities of the Three Powers and of representatives of the Federal Republic. The Frequency Committee shall make its decisions by unanimous vote.
4. Security frequencies, security bands and mixed bands, including the technical conditions to be fixed in the mixed bands pursuant to sub-paragraph (d) of paragraph 1 of these provisions, which are required for the radio stations of the Forces, and the modifications in the frequencies allocated or assigned to the Forces on the entry into force of the present Convention, shall be fixed by the Frequency Committee. The members of the Frequency Committee shall co-ordinate all frequency allocations as far as necessary to avoid harmful interference. Monitoring services shall be available to the Frequency Committee. Monitoring reports containing information on frequencies defined in sub-paragraphs (b) to (d) inclusive of paragraph 1 shall be transmitted to international bodies only as agreed

by the Frequency Committee. Information on civil frequencies shall be available to the Frequency Committee. No frequency allocations will be made and no operations permitted which shall interfere either with the frequency allocations in effect on the entry into force of the present Convention or with the frequency allocations made by the Frequency Committee in accordance with this paragraph.

5. If at international conferences problems are raised for which the Frequency Committee is competent, the German representatives shall take into adequate consideration the decisions, if any, made by the Frequency Committee and use all their influence to protect the frequency bands and frequencies which are within the competence of the Frequency Committee.

FINANCE CONVENTION ¹⁾

(as amended by Schedule III to the Protocol on the Termination of the Occupation Regime in the Federal Republic of Germany, signed at Paris on 23 October 1954)

The United States of America, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the French Republic and the Federal Republic of Germany agree as follows:

Article 1

1. In the present Convention the following terms shall, unless the context otherwise requires, have the same meanings as are given to them in Article 1 of the Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces and their Members in the Federal Republic of Germany (hereinafter referred to as "the Forces Convention"):

The Federal territory;
The Three Powers;
Other Sending State;
The Power concerned;
The Forces;
Authorities of the Forces;
Members of the Forces;
Accommodation.

2. In the present Convention the following additional terms shall be given the meanings hereinafter indicated:

- (a) *Authorities of the Power concerned*: The authorities of the Power concerned, including the authorities of its Forces.
- (b) Deleted.
- (c) *Funds for the support of the Forces*: Funds of the Federal Republic which are made available in accordance with paragraphs 1 to 3 of Article 4 of the present Convention to the Powers concerned to assist in meeting the costs of the Forces stationed in the Federal territory and their members.

Article 2

The authorities of the Powers concerned and the German authorities shall extend to each other full co-operation and assistance to further the purposes of the present Convention, shall exchange all information available to any of them which may be necessary for the implementation of the present Convention, and shall afford to each other the services of any of their respective agencies to assist in the satisfactory implementation of the present Convention.

¹⁾ De bij dit Verdrag behorende Bijlagen A en B maken geen deel uit van de bij de onderhavige Britse nota behorende Bijlage A.

Article 3

Deleted

Article 4

1. (a) From the entry into force of the present Convention until the entry in to force of the arrangements for the German Defence Contribution, the Federal Republic will provide a monthly average contribution of DM 600 million as funds for the support of the Forces.

(b) Out of the sum of DM 600 million referred to in sub-paragraph (a) of this paragraph a sum of DM 100 million a month will be earmarked for particular defence measures agreed jointly between the Three Powers and the Federal Republic, which latter sum will include expenditure for the NATO Infrastructure Programme. Payment of claims for Occupation damages can be included.

(c) The provisions of sub-paragraphs (a) and (b) of this paragraph apply in any case only until June 30, 1955. If the arrangements for the German Defence Contribution enter into force after that date, negotiations shall take place between the Federal Republic and the Three Powers concerning the contribution of the Federal Republic to the support of the Forces for the period after June 30, 1955 and before the entry into force of the arrangements for the German Defence Contribution.

2. During the first twelve months after the entry into force of the arrangements for the German Defence Contribution, the Federal Republic will make available as funds for the support of the Forces a total amount of DM 3,200 million. These funds shall be made available as follows:

DM 400 million a month for the first two months;

DM 300 million a month for the next four months;

DM 200 million a month for the last six months.

If the arrangements for the German Defence Contribution enter into force after June 30, 1955, these provisions shall not apply, and negotiations shall take place between the Federal Republic and the Three Powers concerning the contribution of the Federal Republic to the support of the Forces for a period not exceeding twelve months after the entry into force of the arrangements for the German Defence Contribution.

3. The Three Powers recognise the right of the Federal Republic to propose that the provisions of paragraph 2 of this Article be re-examined should it consider that the burden imposed by the build-up of the agreed German forces justifies such re-examination. In this event, the Signatory States will examine all the relevant factors and if found necessary will agree to amend the above provisions on funds for the support of the Forces.

4. In accordance with the spirit of Article 3 of the North Atlantic Treaty the Federal Republic agrees that at the end of the period laid down in paragraph 2 of this Article it will be prepared to negotiate with other member Governments of the North Atlantic Treaty Organisation who have forces stationed in the Federal territory in respect of questions relating to the support (for example, goods and services) of those forces having regard to the requirements of the forces of the Federal Republic.

5. Funds to be made available in accordance with paragraphs 1 to 3 of this Article for one period of time may be utilised in other periods in accordance with the provisions of paragraph 6 of this Article. The Three Powers will be responsible for allocating or re-allocating among the Powers concerned, after consultation with the Federal Government, the amount made available in accordance with this Article. The provisions of Article 5 of the present Convention shall apply to the expenditure of these funds except to the extent that such funds are expended in accordance with sub-paragraph (a) of paragraph 6 of this Article.

6. The only expenditures chargeable to the funds for the support of the Forces made available in accordance with paragraphs 1 to 3 of this Article shall be:

- (a) amounts expended on payment authorisations issued after the entry into force of the present Convention to satisfy liabilities for accommodation, goods, materials or services procured or ordered before the entry into force of the present Convention by the authorities of the Powers concerned as a charge to occupation costs or mandatory expenditures, to the extent that such amounts are not covered by unexpended occupation costs and mandatory expenditure funds remaining available to the Three Powers for the purpose after the entry into force of the present Convention;
- (b) amounts expended on payment authorisations issued before the end of the period covered by paragraph 2 of this Article under the Deutsche Mark budgets of the Powers concerned established in accordance with Article 5 of the present Convention. To the extent that the funds provided under paragraph 1 of this Article have not been fully expended to meet payment authorisations issued before the end of the period covered by that paragraph they will remain available to the Forces for a period of eighteen months for the liquidation of liabilities then outstanding which are chargeable to the funds for the support of the Forces. A corresponding procedure will apply to the funds made available in accordance with paragraph 2 of this Article; however, the latter funds

will remain available to the Forces after the end of the relevant period for twelve months; and

- (c) amounts expended for such other purposes as may be agreed between the Federal Republic and the Three Powers.

7. The Three Powers undertake to make a consistent effort to ensure that the carry-over will not increase and shall be substantially reduced as rapidly as possible. The authorities of the Three Powers and the Federal Republic will co-operate fully for this purpose and will assist each other by exchanging relevant information and in any other appropriate ways. The carry-over within the meaning of this paragraph is that part of the funds made available by the Federal Republic for occupation costs and mandatory expenditures which has not been disbursed, together with that part of the funds made available in accordance with paragraph 1 of this Article which has similarly not been disbursed.

Article 5

1. Funds for the support of the Forces shall be expended exclusively for that purpose. The Three Powers undertake to keep the costs chargeable to these funds to the minimum compatible with the military efficiency of the Forces of the Powers concerned, and to utilise the funds efficiently and economically.

2. Budgets will be established by each of the Powers concerned, and the expenditure of funds for the support of the Forces shall be in accordance with such budget categories and within such limits of amount as are established in the estimates prepared by the Powers concerned at the time of the agreement on the sum to be made available under the present Convention. Each of the Powers concerned may freely transfer amounts among the different categories of its budget provided that such transfers result in a change of not more than 10 per cent. in the amount originally established for any major category. Advance notice of such transfers will be given to the Federal Republic in order to enable it to make its recommendations. Transfers which result in a change of more than 10 per cent. may be effected by agreement between the Three Powers and the Federal Republic.

3. The Powers concerned and the Federal Republic may, by special agreement, consolidate in a special budget the expenditures for construction in the Federal territory of

- (a) accommodation for the Forces of the Powers concerned or for the forces of German origin,
- (b) the installations and works referred to in Article 20 of the Forces Convention,

and the expenditures for the acquisition of sites therefor.

Article 6

1. Subject to the provisions of Article 4 of the present Convention, the Federal Republic shall take all steps necessary to make available, as required, the funds for the support of the Forces.

2. Except as provided in paragraph 4 of this Article, such funds shall be disbursed by the appropriate German payment offices on the basis of payment authorisations issued by the appropriate authorities of the Forces. These payment authorisations shall certify that payment within the appropriate budget category of the Power concerned is authorised in accordance with the terms of the present Convention, and appropriate documentation of services rendered shall be attached. In the amount specified by the payment authorisation, the appropriate German payment offices shall, after presentation of the payment authorisation, effect the payment so certified. The authorised representatives of the Power concerned may examine the German records relating to the payments made by the appropriate German payment offices.

3. Accounts of expenditures and receipts shall be kept by each Power concerned, on the one hand, and by the Federal Republic, on the other hand, and shall conform with uniform nomenclature agreed by the Three Powers and the Federal Republic. If the accounts of the Federal Republic and those of any of the Powers concerned are not in agreement, after each has been audited in accordance with the procedures applicable under German law or regulations or the law or regulations of the Power concerned, as the case may be, reconciliation shall be made under procedures to be established by the Co-ordinating Committee to be set up pursuant to Article 14 of the present Convention. Reports of expenditures and receipts shall be made periodically to the Co-ordinating Committee.

4. The Powers concerned may obtain from German payment offices funds for payment through their own agencies of

- (a) minor expenditures in accordance with the regulations of the Power concerned, or
- (b) any other expenditures which it is agreed require such procedure.

These expenditures shall be certified and documented in accordance with paragraph 2 of this Article.

Article 7

1. The following types of facilities and services shall be used or enjoyed by the Forces, for themselves and for their members, without charge:

- (a) administrative services or assistance of German public agencies, unless agreed to be of a special character warranting payment;

- (b) roads, highways, bridges;
- (c) navigable waters, unless fees for services rendered are payable under German regulations applicable from time to time to military users;
- (d) German police, public health and fire protection services, unless agreed to be of a special character warranting payment;
- (e) other public services and facilities normally enjoyed by residents of the Federal territory without payment of a specific charge;
- (f) meteorological, topographical and cartographical facilities and services, unless agreed to be of a special character warranting payment;
- (g) the following types of property, except in respect of repairs and maintenance:
 - (i) property belonging to the Federal Republic, other than property administered by the German Federal Railways or Federal Post, unless it is agreed that an exception should be made in the case of property acquired after the entry into force of the present Convention for use for purposes other than defence;
 - (ii) property previously owned by the former Reich which is subject to the administration of the Federal Republic in accordance with the Law for a Provisional Settlement of the Legal Status of Reich Property and the Prussian Shares of 21 July 1951 (Bundesgesetzblatt Teil I Seite 467) and the Ordinance for the Implementation of Article 6 of that Law of 26 July 1951 (Bundesgesetzblatt Teil I Seite 471), other than property administered by the German Federal Railways or Federal Post;
 - (iii) property which has been constructed or procured by expenditures either from occupation costs or mandatory expenditures or from funds for the support of the Forces except that:
 - (1) where property, other than property used without charge under items (i) and (ii) of this sub-paragraph, has been reconstructed by such expenditures, rent shall be paid in an amount to be reduced in the same proportion as the cost of reconstruction bears to the total value of the property; and
 - (2) ground rent shall be paid for sites which are not the property of the Federal Republic.

2. If property of any of the Länder is used by the Forces, for themselves or their members, the Federal Republic undertakes to

ensure that the Forces are relieved from liability for any claims of the Land concerned to compensation for such use under German law.

3. With respect to property used free of charge under sub-paragraph (g) of paragraph 1 and property referred to in paragraph 2 of this Article, the Federal Republic will satisfy the owner's liability, if any, under German law to pay land taxes.

4. Members of the Forces shall in their own right receive or enjoy free of charge such services or facilities as are normally enjoyed by other persons in the Federal territory without charge.

5. Military aircraft of any Power concerned (including aircraft operated under the control of the Forces of such Power) shall not be charged a fee for landing on, or departing from, civil airfields in the Federal territory, unless, in the case of airfields not owned or administered by the Federal Republic, fees are payable under German regulations applicable from time to time to military users. No fee shall be charged for landing by such aircraft in distress.

6. In general the cost of the construction, repair and maintenance of transport and communications facilities, installations and equipment, and public utility facilities, which serve common civilian and military use shall not be charged to the defence contribution of the Federal Republic. Where, however, these facilities are not revenue producing and the civil use is small or where there are any other special circumstances which justify a departure from the general rule, the extra costs attributable to the military requirements will by prior specific agreements be shared or borne, as the case may be, by the Forces.

Article 8

1. Subject to the provisions of Article 9 of the present Convention, claims in respect of loss or damage caused, after its entry into force, by acts or omissions of the Forces in the Federal territory shall be dealt with in accordance with the provisions of this Article and shall not be asserted otherwise than in accordance with such provisions.

2. The following shall be deemed to be acts or omissions of the Forces:

- (a) an act or omission of a member or employee of the Forces, or of a person working for the Forces pursuant to Article 44 or 45 of the Forces Convention, in the performance of his official duties;
- (b) an activity of the Forces;
- (c) an act or omission causing damage in excess of fair wear and tear to accommodation or movable property made available for use by the Forces in accordance with the Forces Convention, where such damage occurs in the course of such use;

- (d) an act or omission of a member of the Forces taking part in manoeuvres of the Forces causing damage to immovable property.

3. Damage caused to accommodation or movables which have been made available for use by the Forces shall be deemed to be caused on the date of its release by them, and the claim shall be deemed first to arise on that date.

4. In determining whether and to what extent compensation shall be paid for loss or damage caused by acts or omissions of the Forces, the appropriate agencies of the Forces shall give due consideration to the provisions of German law which would determine the liability of the Federal Republic in similar circumstances. Claims shall be determined without regard to the exemptions from German traffic regulations to which the Forces are entitled under paragraphs 3 and 5 of Article 17 of the Forces Convention.

- 5. No claim shall be dealt with under this Article in respect of
 - (a) damage to public roads, highways, bridges, navigable waterways and other traffic facilities resulting from their use by the Forces, their members or employees, for normal traffic purposes;
 - (b) loss of, or damage to, any property used by the Forces free of charge under item (iii) of sub-paragraph (g) of paragraph 1 of Article 7 of the present Convention;
 - (c) loss or damage arising under contracts or quasi-contractual relationships.

6. A claimant shall be deemed to have waived his claim against the Forces if he does not file it within ninety days of the time when he first knew of the loss or damage, unless there was reasonable excuse for his failure to file the claim within such period, particularly if he did not know against whom the claim should be asserted. Any claim not received by the agency of the Forces within one year of the date of the incident causing the loss or damage or, in the case of loss or damage referred to in sub-paragraph (c) of paragraph 2 of this Article, within one year from the release of the property, shall not be dealt with.

7. Claims shall be filed with the appropriate German agencies in a form to be agreed between the German authorities and the Forces of the Power concerned.

- 8. The German agency shall
 - (a) immediately forward to the appropriate agency of the Forces of the Power concerned such particulars of the claim as the latter agency may require; and

- (b) investigate the claim within a reasonable time and make a reasoned recommendation thereon to the agency of the Forces.

9. The agency of the Forces shall consider whether and to what extent compensation should be paid for the loss suffered. It shall notify the claimant and the German agency of its decision. If the claimant accepts in full satisfaction of his claim the amount of the compensation awarded by the agency of the Forces, payment shall be made in accordance with procedures to be agreed between the Federal authorities and the Forces of the Power concerned.

10. If the claimant does not accept the compensation offered, or does not agree with the rejection of his claim, he may, within two months after he has been notified of the decision, bring an action upon his claim in the ordinary German courts against the Federal Republic.

11. The appropriate agencies of the Forces shall make available to the German authorities, upon request, information and evidence in their possession which would assist in the defence of such an action, in so far as they may do so under the regulations of the Power concerned.

12. The appropriate agency of the Forces may, if it so desires, participate in any such action against the Federal Republic by

- (a) requiring the Federal Republic to plead certain defences or to appeal, or
- (b) appearing as a third party defendant (*Nebenintervenient*) in accordance with the provisions of the German Code of Civil Procedure.

13. The appropriate German agency shall notify the agency of the Forces of the judgment in any such action and the grounds given therefor. Should the judgment of the court differ from the decision of the agency of the Forces, then

- (a) if the authorities of the Forces participated in the action against the Federal Republic as provided in paragraph 12 of this Article, the decision of the agency shall be modified so as to accord with the judgment; but
- (b) if the authorities of the Forces did not participate in the action, the agency of the Forces shall, upon request of the German authorities, reconsider its decision taking into account the judgment of the court. If upon such reconsideration the agency intends to adhere to its original decision, it shall inform the German authorities of that intention and shall give the German authorities an opportunity to state their views.

Any compensation payable upon a final decision taken in accordance with this paragraph shall be paid under the procedures referred to in paragraph 9 of this Article.

14. Compensation awarded under a decision of an agency of the Forces shall, for the periods specified in paragraphs 1 and 2 of Article 4 of the present Convention, be chargeable to the funds for the support of the Forces of the Power concerned unless otherwise agreed between the Federal Republic and the Power concerned. An agreement between the Federal Republic and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland in that regard and in relation to ancillary procedure is annexed to the present Convention as Annex A. A similar agreement between the Federal Republic and the United States of America is annexed to the present Convention as Annex B.

15. Notwithstanding the other provisions of this Article, claims in respect of damage caused to accommodation or movables which have been made available for use by the authorities of the Power concerned before the entry into force of the present Convention, and released by them after the end of the period covered by paragraph 2 of Article 4 of the present Convention shall be determined by the German authorities and shall not be charged to the funds for the support of the Forces, or to the Power concerned.

16. Claims of inhabitants of the Federal territory against persons who are members of the Forces by reason of a military service relationship or employees of the Forces who are nationals of the Powers concerned, which arise from acts or omissions outside the performance of official duties for the Forces, may be asserted, determined and satisfied in accordance with paragraphs 6, 7, 8, 9 and 14 of this Article. The normal remedies of the claimant against the person who caused the loss or damage shall remain unaffected, unless the claimant accepts payment of an award made by an agency of the Forces in final settlement of the claim. The first sentence of this paragraph shall not apply to claims for which the person causing the loss or damage is covered by a contract of liability insurance or pays compensation out of his own means.

17. If in any civil action before a German court involving any claim covered by this Article it is necessary to decide whether or not an act or omission occurred in the performance of official duties, a certificate on such question shall be obtained from the appropriate agency of the Forces. Upon request of the court or the German authorities in a particular case, the agency of the Forces will review the certificate. Any certificate given shall be conclusive on the question involved.

Article 9

1. Each Power concerned, for its part, and the Federal Republic, for its part, waives all claims against the other for loss of, or damage to, any property in the Federal territory owned by it caused after the entry into force of the present Convention by activities, acts or

omissions of agencies or persons, for whose acts or omissions the other is legally responsible, in the performance of their official duties. This waiver shall not apply to loss of, or damage to, property of the German Federal Railways or Federal Post, or to loss or damage for which those organisations are responsible.

2. In application of the principle expressed in paragraph 1 of this Article, claims for loss of, or damage to, property used by the Forces free of charge pursuant to items (i) and (ii) of sub-paragraph (g) of paragraph 1 of Article 7 of the present Convention, and claims arising from increases in the value of such property, shall be deemed to cancel each other out.

3. The Federal Republic undertakes to ensure that each Power concerned is relieved of liability for claims of any Land of the Federal Republic arising from acts or omissions of the Forces as defined in paragraph 2 of Article 8 of the present Convention.

Each Power concerned undertakes to renounce in favour of the Federal Republic all corresponding claims which it may have against any Land of the Federal Republic. Each Power concerned further undertakes to renounce in favour of the Federal Republic claims in respect of improvements leading to an increase in value of the property referred to in paragraph 2 of Article 7 of the present Convention.

Article 10

1. Payments by the Federal Republic in satisfaction of any claims referred to in Article 3 of Chapter Nine of the Convention on the Settlement of Matters Arising out of the War and the Occupation may be charged to the funds for the support of the Forces only to the extent agreed between the Federal Republic and the Powers concerned.

2. Any claims referred to in paragraph 1 of this Article which the agencies of the Power concerned have not determined before the entry into force of the present Convention shall be submitted to the appropriate agencies of the Federal Republic.

Article 11

1. Receipts arising from the following sources shall accrue to the Federal Republic and shall be duly accounted for:

- (a) the disposal of any movable property which so far as can be ascertained was purchased from Reichsmark or Deutsche Mark occupation costs or mandatory expenditure funds;
- (b) payments by third parties of amounts in consideration of improvements which lead to an increase in value of their property as a result of expenditure from Reichsmark or Deutsche Mark occupation costs or mandatory expenditure funds;

- (c) repayment claims against third parties arising out of over-payments from Reichsmark or Deutsche Mark occupation costs or mandatory expenditure funds.

2. The Deutsche Mark value of receipts arising from the following sources shall accrue to the Power concerned and shall be used in accordance with the provisions of Articles 5 and 6 of the present Convention on the basis of supplementary Deutsche Mark budget estimates to be agreed between the Power concerned and the Federal Republic:

- (a) the disposal of any movable property purchased by expenditure from funds for the support of the Forces. Any amounts accruing pursuant to this sub-paragraph shall be the sale price of the property concerned if it is sold, less the costs of disposal, or if the property is not sold, a value to be fixed by impartial valuation in accordance with conditions to be agreed between the Federal Republic and the Power concerned;
- (b) any receipts in Deutsche Mark or in kind arising out of the use by the Forces of accommodation, goods, materials and services provided under the present Convention or the Forces Convention, provided that any Deutsche Mark amounts received from persons or agencies not members of the Forces, as compensation for the use of accommodation in connection with services performed for the Forces and their members, shall accrue to the Federal Republic;
- (c) payments by third parties of amounts in consideration of improvements which lead to an increase in value of their property as a result of expenditure from funds for the support of the Forces. However, such payments by Länder of the Federal Republic shall accrue to the Federal Republic;
- (d) repayment claims against third parties arising out of over-payments from funds for the support of the Forces.

3. The Federal Republic shall with due diligence assert and prosecute such claims as fall to be made under sub-paragraphs (c) and (d) of paragraph 2 of this Article. The authorities of the Power concerned may require that they be consulted in due time before the assertion of any claim under sub-paragraph (c) of paragraph 1 or sub-paragraph (d) of paragraph 2.

Article 12

1. Payments for accommodation, goods, materials or services provided for the Forces and their members shall be subject to the provisions of this Article.

2. Subject to the effect of the tax and customs exemptions provided in the Forces Convention or any other applicable agreement, the

prices paid in satisfying the requirements of the Forces shall conform in principle to price and wage levels prevailing from time to time in the Federal territory but the authorities of the Power concerned shall receive terms and conditions not less favourable than those afforded to comparable purchasers. When the requirements of the Forces are satisfied through procurement by the German authorities, or other expenditures chargeable to funds for the support of the Forces are made by the German authorities, the amount to be paid shall be determined in agreement with the authorities of the Power concerned. Except in the case of goods procured for consumption by persons normally resident in the Federal territory, the Power concerned shall not benefit from any subsidies granted by the Federal Republic to lessen the price of goods in the interest of the individual German consumer. The procedures for implementation of the preceding sentence shall be established by the subsidiary agreements provided for in Article 17 of the present Convention.

3. Compensation for accommodation, goods, materials or services obtained for the Forces by requisition under the Federal legislation referred to in paragraph 3 of Article 37 of the Forces Convention shall be determined by the appropriate German authorities, in consultation with the authorities of the Power concerned, in accordance with the provisions of that legislation and the principles expressed in the first sentence of paragraph 2 of this Article. Until the entry into force of such Federal legislation, the existing basis for assessment of compensation for accommodation, goods, materials and services requisitioned for the Forces shall remain in force.

4. The wage and salary rates for civilian personnel referred to in Article 44 of the Forces Convention shall be determined in accordance with paragraph 5 of that Article. The amounts chargeable to the funds for the support of the Forces shall include the employer's contribution to social insurance funds and the premiums for statutory accident insurance payable under German law.

5. The transport facilities and services afforded to the Forces and their members under the agreements mentioned in paragraph 3 of Article 41 of the Forces Convention shall be paid for at the rates established in those agreements. Before the expiry of the said agreements, other tariff agreements consistent with the principles of paragraph 2 of this Article and Article 41 of the Forces Convention shall be concluded as provided in the latter Article.

6. The facilities and services of the German public posts and telecommunications agencies afforded to the Forces and their members under Article 42 of the Forces Convention, and any facilities made available by the Forces to the German authorities under paragraph 5 of that Article, shall be paid for at rates established in accordance with paragraph 1 of that Article.

Article 13

1. Except in special cases which may be the subject of agreement between the Powers concerned and the Federal Republic the expenditure of funds for the purpose of capital works shall be in accordance with the provisions of this Article.

2. Prior to the end of the period covered by paragraph 2 of Article 4 of the present Convention, the following costs for construction of accommodation shall be chargeable to the funds for the support of the Forces:

- (a) all material, labour and other costs of construction, including the cost of preparation of the site;
- (b) the cost of constructing transport, communications and public utility facilities and installations on, or leading to, the site, provided that such facilities are furnished exclusively to serve the accommodation concerned;
- (c) the cost of replacing or re-routing to a standard not higher than that previously existing, transport, communications or public utility facilities and installations no longer available for public use by reason of the construction of the accommodation concerned.

In the case of costs referred to in sub-paragraphs (b) and (c) of this paragraph which are incurred by the German authorities on behalf of the Forces, the amount of expenditures to be charged to the funds for the support of the Forces shall be determined in agreement with the authorities of the Forces. Where the facilities and installations referred to in sub-paragraphs (b) and (c) of this paragraph are revenue producing, or may constitute or form part of improvements included in a German development plan, the costs thereof shall be chargeable to the funds for the support of the Forces in the proportion agreed between the Powers concerned and the Federal Republic.

3. During the period covered by paragraph 1 of Article 4 of the present Convention, the costs of the installations and works referred to in Article 20 of the Forces Convention shall be chargeable to the funds for the support of the Forces. During the period covered by paragraph 2 of Article 4 of the present Convention, the costs of the above mentioned installations and works shall be chargeable to the funds for the support of the Forces to the extent that provision is made therefor in the budgets of the Powers concerned. If installations and works should be carried out for which no provision has been made in such budgets, their financing shall be determined by prior agreement between the Federal Republic and the Powers concerned.

4. Any expenditures, other than those provided for in paragraph 2 of this Article, made prior to the end of the period covered by paragraph 2 of Article 4 of the present Convention and related to the

acquisition and evacuation of accommodation for the Forces shall not be charged to the funds for the support of the Forces or to the Powers concerned.

Article 14

A permanent Co-ordinating Committee composed of representatives of the Three Powers and of the Federal Republic shall be established to carry out the tasks assigned to it under the present Convention, to co-ordinate the implementation of the present Convention, and to consider and make recommendations to the Signatory States concerning the removal of any doubts or difficulties arising in connection therewith which cannot be resolved directly by consultation between the competent authorities and services concerned.

Article 15

The Powers concerned may expend also in Berlin any funds made available to them under the present Convention for the purposes mentioned in paragraph 1 of Article 5.

Article 16

At the request of any of the Signatory States discussions may be opened to amend or abrogate any of the Articles of the present Convention.

Article 17

1. The Three Powers, or any Power concerned, and the Federal Republic will conclude, where necessary or desirable, subsidiary agreements regarding the implementation of the present Convention, particularly the provisions of Article 6.

2. The negotiation and implementation of these subsidiary agreements shall be co-ordinated through the Co-ordinating Committee established pursuant to Article 14 of the present Convention.

Article 18

1. Deleted.

2. The provisions of the present Convention shall apply to the Forces of other Sending States and to the members of such Forces, except where excluded or modified by any agreement which may be made between any of such other Sending States and the Federal Republic.

Article 19

The Arbitration Tribunal established by the Convention on the Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany shall not have jurisdiction

(a) in matters which under paragraphs 1 to 4 of Article 4 of the present Convention are to be settled by negotiation;

- (b) to determine questions as to the extent of the competence or to review the decisions of the German agencies and agencies of the Forces referred to in Article 8 or of the Co-ordinating Committee to be established under Article 14 of the present Convention.

IN FAITH WHEREOF the undersigned representatives duly authorised thereto by their respective Governments have signed the present Convention, being one of the related Conventions listed in Article 8 of the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany.

Done at Bonn this twenty-sixth day of May, 1952, in three texts, in the English, French and German languages, all being equally authentic.

For the United States of America:

(sd.) DEAN ACHESON

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland:

(sd.) ANTHONY EDEN

For the French Republic:

(sd.) ROBERT SCHUMAN

For the Federal Republic of Germany:

(sd.) ADENAUER

ANNEX B TO SIR F. HOYER MILLAR'S LETTER OF JUNE 11, 1956, TO H.E.
MONSIEUR A. LAMPING, AMBASSADOR OF THE NETHERLANDS AT BONN

SCHEDULE

Forces Convention

(1) *The Netherlands to be the Power concerned*

Article 1 (7)	Definitions
„ 2	Observance of German Law
„ 6	Criminal Offences
„ 7 (2, 3, 4, 5, 7)	Arrest
„ 8	Procedure and cooperation in Criminal proceedings
„ 9	Jurisdiction and procedure in non-Criminal proceedings
„ 11	Presence in Court etc.
„ 12	Obstruction of Justice
„ 13	Attorneys
„ 22	Immunity of Installations etc.
„ 24	Identification
„ 25 (4)	Frontier Control
„ 27 (1)	Extradition
„ 28 (1)	Right of Presence
„ 30 (1)	Infectious Diseases
„ 31	Deaths and Burials
„ 32 (1)	Foreign Currency
„ 33 (2)	Taxation
„ 34 (9)	Customs Treatment of Forces
„ 35 (2, 11)	Customs Treatment of Members of Forces
„ 39 (11)	Procurement

(2) *The United Kingdom to be the Power concerned*

Article 4	Co-operation on Security
„ 7 (6)	Access to suspects
„ 17 (10)	Aerial Photography
„ 18 (7)	Berlin Cables
„ 29	Bearing of Arms
„ 38	Accommodation
„ 39 (3, 5, 6, 7, 10)	Goods, Materials and Services
„ 40 (1, 2)	Building Services
„ 41 (2, 9)	Transport Services
„ 43 (2)	Meteorology & Cartography
„ 44	Labour
„ 45	Civilian Service Units
„ 48	Continuation of Existing Support

(3) *The Netherlands and the United Kingdom to be the Power concerned*

Article	5	Liaison
„	10	Enforcement of Judgments
„	15	Disclosure of Information
„	16	Official Acts
„	17 (4, 6, 7)	Registration, licensing and Insurance of Private Vehicles
„	18 (1, 3)	Communications
„	21	Rights respecting Installations
„	25 (2)	Documentary Control
„	30 (2)	Health and Sanitation
„	32 (2, 3, 4)	Foreign Currency
„	34 (4, 5, 7, 8)	Customs treatment of Forces
„	35 (4, 5, 6, 8, 9, 10)	Customs treatment of Members of Forces
„	36	Organisations Serving the Forces
„	39 (8)	Goods, Materials and Services
„	40 (3)	Building Services

Finance Convention

(1) *The Netherlands to be the Power concerned*

Article	5 (1)
„	7 (5)
„	8 (7)
„	8 (8a)
„	8 (11)
„	8 (13a)
„	8 (13b)
„	8 (14 ii)
„	8 (16)
„	9 (1)
„	9 (3 i)
„	9 (3 ii)

(2) *The United Kingdom to be the Power concerned*

Article	1 (2c)
„	4 (5)
„	4 (6a)
„	4 (6b)
„	5 (2 i)
„	5 (2 ii)
„	5 (2 iii)
„	5 (3)
„	6 (2 i)

Article	6 (2 ii)
„	6 (2 iii)
„	6 (3 i)
„	6 (3 ii)
„	6 (3 iii)
„	6 (4)
„	6 (4a)
„	8 (14 i)
„	10 (1)
„	10 (2)
„	12 (3)
„	13 (1)
„	13 (2)
„	13 (3 i)
„	13 (3 ii)
„	15

(3) *The Netherlands and the United Kingdom to be the Power concerned*

Article	2
„	5 (3a)
„	8 (15)
„	11 (2)
„	11 (3)
„	12 (2)
„	13 (4)
„	17

No. II

NETHERLANDS EMBASSY

Bonn, June 11th, 1956.

Your Excellency,

I have the honour to refer to Your letter, dated today, which reads as follows.

(Zoals in No. I, blz. 1 en 2)

I have the honour to inform Your Excellency that the above proposals are acceptable to the Netherlands Government and accordingly agree that Your letter with its Annexes and this my reply shall con-

stitute an agreement between our two Governments in this matter, valid for the maximum period of one year from today.

I have the honour to be with the highest consideration,

Your Excellency's obedient servant,
(sd.) A. TH. LAMPING

His Excellency

*Sir Frederick R. Hoyer Millar, KCMG, CVO
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
of the United Kingdom of Great Britain
and Northern Ireland
Bonn.*

C. VERTALING

No. I

BRITSE AMBASSADE
BONN

11 juni 1956.

Excellentie,

Ik heb de eer te verwijzen naar het Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buitenlandse krijgsmachten en de leden daarvan in de Bondsrepubliek Duitsland, ondertekend te Bonn op 26 mei 1952, zoals gewijzigd bij Bijlage II bij het Protocol inzake de beëindiging van het bezettingsregime in de Bondsrepubliek Duitsland, ondertekend te Parijs op 23 oktober 1954. De tekst van het Verdrag inzake de krijgsmachten en die van het daarmee verband houdende Financieel Verdrag zijn als bijlage bij deze brief gevoegd (Bijlage A). Lid 4 (b) van artikel 1 van het Verdrag inzake de krijgsmachten bepaalt dat een staat van herkomst, in overleg met de Drie Mogendheden, tegenover de Bondsrepubliek de rechten en de verplichtingen van het Verdrag op zich kan nemen, en dat de rechten en de verplichtingen welke de staat van herkomst niet op zich heeft genomen, een aangelegenheid van de Drie Mogendheden blijven. Artikel 1 van het Financieel Verdrag laat een dergelijke splitsing van de verantwoordelijkheid voor de uit dat Verdrag voortvloeiende rechten en verplichtingen eveneens toe.

In opdracht van Harer Majesteits Minister van Buitenlandse Zaken heb ik de eer voor te stellen, dat de splitsing van de verantwoordelijkheid tussen de Regering van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland en de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden voor de betreffende rechten en verplichtingen zal ge-

schieden in overeenstemming met de hierbij gevoegde bijlage (Bijlage B), waarin al die artikelen van het Verdrag inzake de krijgsmachten en het daarmee verband houdende Financieel Verdrag zijn vermeld waarin sprake is hetzij van „de betrokken Mogendheid”, hetzij van „de autoriteiten van de krijgsmachten”. Het standpunt van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland ten aanzien van deze regeling werd medegedeeld in een nota d.d. 29 oktober 1955.

Indien deze voorstellen voor de Nederlandse Regering aanvaardbaar zijn, heb ik de eer voor te stellen, dat deze brief met zijn Bijlagen en Uwer Excellenties antwoord daarop ten aanzien van deze gelegenheid een overeenkomst zullen vormen tussen onze beide Regeringen, welke gedurende een tijdvak van ten hoogste een jaar, met ingang van de datum van Uw bovengenoemd antwoord af, van kracht zal zijn.

Ik heb de eer te zijn,
met de meeste hoogachting,
Uwer Excellenties dienstwillige
(w.g.) F. R. HOYER MILLAR

*Zijner Excellentie de Heer A. Lamping,
Ambassadeur der Nederlanden,
Bonn,
Koblenzerstrasse 96.*

BIJLAGE A VAN DE BRIEF DD. 11 JUNI 1956 VAN SIR F. HOYER MILLAR
AAN Z.E. DE HEER A. LAMPING, AMBASSADEUR DER NEDERLANDEN
TE BONN

VERDRAG INZAKE DE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN VAN BUITENLANDSE KRIJGSMACHTEN EN HUN LEDEN IN DE BONDSREPUBLIEK DUITSLAND

(zoals gewijzigd bij Bijlage II bij het Protocol tot beëindiging van het bezettingsregime in de Bondsrepubliek Duitsland, ondertekend te Parijs op 23 oktober 1954)

De Verenigde Staten van Amerika, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland, de Franse Republiek en de Bondsrepubliek Duitsland komen het volgende overeen:

DEEL EEN — ALGEMEEN

Artikel 1

Definities

In dit Verdrag en de daarbij behorende Bijlagen worden aan de volgende uitdrukkingen de hierna vermelde betekenissen gehecht:

1. *Het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland*: het gebied waarover de Bondsrepubliek rechtsmacht uitoefent, met inbegrip van zijn wateren en het luchtruim boven dat gebied en die wateren.

2. *De Drie Mogendheden*: de Verenigde Staten van Amerika, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland en de Franse Republiek.

3. *Andere staat van herkomst*: iedere Mogendheid, met uitzondering van de Drie Mogendheden, welke krachtens een overeenkomst met de Drie Mogendheden of een van haar, op het ogenblik van inwerkingtreding van dit Verdrag krijgsmachten gestationeerd heeft op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland; en iedere andere Mogendheid welke in de toekomst eventueel krijgsmachten gestationeerd zal hebben op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland,

(a) vóór het inwerkingtreden van de regelingen betreffende de Duitse Verdedigingsbijdrage: krachtens een overeenkomst met de Drie Mogendheden, of een van hen, voor zover die andere Mogendheid niet, met toestemming van de Drie Mogendheden, een afzonderlijke overeenkomst met de Bondsrepubliek Duitsland sluit inzake de rechtspositie van haar krijgsmachten, en

(b) na het inwerkingtreden van de regelingen betreffende de Duitse Verdedigingsbijdrage: krachtens een overeenkomst met de Bondsrepubliek.

4. *De betrokken Mogendheid*: die Mogendheid, welke rechten en verplichtingen bij een bepaald geval zijn betrokken, namelijk:

(a) in het geval van een van de Drie Mogendheden: die Mogendheid;

(b) in het geval van een andere staat van herkomst:

(i) diegene van de Drie Mogendheden, welke genoemd is als de betrokken Mogendheid op basis van een overeenkomst, waarvan mededeling moet worden gedaan aan de Bondsregering, tussen de staat van herkomst en de Drie Mogendheden of een van hen; of

(ii) de staat van herkomst zelf, voor zover deze, na zich vergewist te hebben van de inzichten van de Bondsregering, bij een met de Drie Mogendheden of een van hen gesloten overeenkomst tegenover de Bondsrepubliek

alle of bepaalde rechten en verplichtingen, welke uit dit Verdrag voortvloeien, op zich neemt en de Bondsregering daarvan officieel mededeling doet; ten aanzien van de overige rechten en verplichtingen, een van de Drie Mogendheden, welke ingevolge punt (i) van (b) van dit lid aan de Bondsrepubliek moet worden genoemd.

5. *De krijgsmachten*: de gewapende krijgsmachten van de Drie Mogendheden en van andere staten van herkomst, welke zijn gelegd op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland.

6. *De autoriteiten van de krijgsmachten*: de autoriteiten van de krijgsmachten van de betrokken Mogendheid.

7. *Leden van de krijgsmachten*: (a) personen die, uit hoofde van hun militair verband, dienen bij de gewapende krijgsmachten van de Drie Mogendheden of van een andere staat van herkomst, en zich op het grondgebied van de Bondsrepubliek bevinden (militair personeel);

(b) andere personen die in dienst van zodanige gewapende krijgsmachten zijn of daaraan zijn toegevoegd, met uitzondering van personen die noch onderdanen zijn van een van de Drie Mogendheden noch van een andere staat van herkomst en werkzaam zijn op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland; met dien verstande dat zodanige andere personen die buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek of Berlijn zijn gevestigd, slechts dan als leden van de krijgsmachten worden beschouwd wanneer zij zich uit hoofde van hun functie op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland bevinden („Gefolge”).

De volgende personen worden beschouwd als „leden van de krijgsmachten”: gezinsleden die gehuwd zijn met of kinderen zijn van de onder (a) en (b) van dit lid omschreven personen, of naaste bloedverwanten die door zodanige personen worden ondersteund en voor wie deze personen recht hebben op materiële hulp van de krijgsmachten. De definitie „leden van de krijgsmachten” omvat slechts die Duitsers, die dienst hebben genomen bij, of zijn aangeworven door, of in dienstbetrekking stonden tot de gewapende krijgsmachten van de betrokken Mogendheid op het grondgebied van die Mogendheid en die op dat ogenblik of aldaar hun vaste verblijfplaats hadden of aldaar ten minste een jaar hadden gewoond.

8. *Duitsers*: Duitsers in de zin van de Duitse wet.

9. *Onroerende goederen*: gronden, met inbegrip van alle duurzaam daaraan verbonden eigendommen, en alle gebruiksrechten met betrekking tot gronden, met inbegrip van die eigendommen welke gebruikt worden of zullen worden door de krijgsmachten binnen het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland.

10. *Installaties*: gronden, gebouwen, of delen daarvan en alle duurzaam daaraan verbonden eigendommen, welke ingevolge de

bepalingen van dit Verdrag worden bestemd voor het uitsluitende gebruik of bezit („im ausschliesslichen Besitz”) van de krijgsmachten. Deze definitie geldt niet voor artikel 20 van dit Verdrag.

Artikel 2

Naleving van de Duitse wetten — Politieke activiteit

1. De leden van de krijgsmachten nemen de Duitse wetten in acht, en de autoriteiten van de krijgsmachten verplichten zich tot, en nemen de verantwoordelijkheid op zich voor de toepassing van de Duitse wetten op die leden, tenzij in dit opzicht anders wordt bepaald in dit Verdrag of in andere toepasselijke verdragen of overeenkomsten.
2. De leden van de krijgsmachten onthouden zich van alle activiteiten welke onverenigbaar zijn met de geest van dit Verdrag, en in het bijzonder van alle politieke activiteit.

Artikel 3

Algemene verplichtingen

1. Bij het gebruik maken van de hun krachtens de bepalingen van dit Verdrag toegekende rechten en immuniteiten, nemen de krijgsmachten de Duitse belangen, openbare zowel als particuliere, naar behoren in acht, in het bijzonder door rekening te houden met het vermogen van de Duitse economie en de noodzakelijke binnenlandse en export-behoeften van de Bondsrepubliek en West-Berlijn.
2. De Duitse autoriteiten oefenen de bevoegdheden welke zij op het gebied van de wetgeving, het bestuur en de rechtspraak krachtens de “Basic Law” bezitten, op zodanige wijze uit, dat de bescherming en de veiligheid van de krijgsmachten en hun leden en van de eigendommen van de krijgsmachten en hun leden, alsmede de bevrediging van de behoeften van de krijgsmachten en de nakoming van de verplichtingen van de Bondsrepubliek als bepaald in dit Verdrag worden verzekerd.
3. De bepalingen van Bijlage A bij dit Verdrag treden tezelfder tijd als dit Verdrag in werking. Zij zijn eveneens van toepassing op overtredingen, op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland begaan tegen de gewapende krijgsmachten van de Drie Mogendheden, welke zijn gelegd in Berlijn. De Bondsrepubliek zal de wettelijke bescherming welke krachtens de bepalingen van deze Bijlage wordt toegekend niet verminderen.
4. De Duitse autoriteiten onderwerpen de krijgsmachten en hun leden, of de eigendommen van de krijgsmachten en hun leden niet aan een nadelige of minder gunstige behandeling dan die welke, in overeenstemming met het internationaal recht en de internationale praktijk, met betrekking tot vreemdelingen die hun gebruikelijke verblijfplaats op het grondgebied van de Bondsrepubliek hebben, bij de

wet is vastgesteld, noch zullen zij binnen het kader van hun bevoegdheden toestaan, dat de krijgsmachten en hun leden aan een dergelijke behandeling worden onderworpen.

Artikel 4

Wederzijdse bijstand en veiligheid

1. De autoriteiten van de krijgsmachten en de Duitse autoriteiten werken volledig samen en verlenen elkaar volledige bijstand om de veiligheid van iedere betrokken Mogendheid en van de Bondsrepubliek alsook van de op het grondgebied van de Bondsrepubliek gelegerde krijgsmachten en hun leden, en van de eigendommen van de krijgsmachten en hun leden te bevorderen en te waarborgen.

2. Deze samenwerking en bijstand zal zich uitstrekken tot het verzamelen, uitwisselen en beveiligen van alle ter zake dienende gegevens, op een wijze welke zal worden geregeld tussen de bevoegde autoriteiten.

Artikel 5

Liaison

De autoriteiten van de krijgsmachten en de Duitse autoriteiten nemen maatregelen welke er toe strekken een nauwe en wederzijdse liaison te verzekeren.

DEEL TWEE — RECHTSPRAAK

AFDELING I — Strafrechtelijke procedures

Artikel 6

Strafbare feiten: rechtspraak en toepasselijke wet

1. Tenzij in dit Verdrag anders is bepaald, oefenen de autoriteiten van de krijgsmachten bij uitsluiting rechtsmacht op strafrechtelijk gebied uit over de leden van de krijgsmachten. Op het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland wordt geen doodvonnis ten uitvoer gelegd, zolang de Duitse wet een dergelijke straf niet kent.

2. Indien, volgens de wet van de betrokken Mogendheid, de militaire rechtbanken niet bevoegd zijn tot het uitoefenen van rechtsmacht op strafrechtelijk gebied over een lid van de krijgsmachten, kunnen de Duitse rechtbanken en autoriteiten rechtsmacht over hem uitoefenen met betrekking tot een feit dat strafbaar is volgens de Duitse wet en gepleegd is tegen Duitse belangen in overeenstemming met de hiernavolgende bepalingen:

- (a) Geen strafprocedure, met uitzondering van die bedoeld in artikel 7 van dit Verdrag of van een dringend, zo mogelijk na overleg met de autoriteiten van de krijgsmachten uit te voeren vooronderzoek, wordt door de Duitse rechtbanken of autoriteiten ingesteld dan nadat de bevoegde Duitse autori-

teiten overleg hebben gepleegd met de autoriteiten van de krijgsmachten en laatstgenoemden in de gelegenheid zijn gesteld binnen een en twintig dagen na ontvangst van de mededeling inzake de betreffende feiten, protest aan te tekenen of aanbevelingen te doen ten aanzien van de invloed van een dergelijke strafprocedure op de veiligheid van de krijgsmachten; de Duitse rechtbanken of autoriteiten zullen deze protesten en aanbevelingen naar behoren in aanmerking nemen. Een dergelijk overleg is echter niet vereist indien volgens de Duitse wet de straf voor het ten laste gelegde strafbare feit slechts hechtenis van ten hoogste zes weken of een boete van ten hoogste DM 150 bedraagt („Übertretung”), tenzij de Duitse autoriteiten van mening zijn dat in het betreffende geval de veiligheid van de krijgsmachten in het geding komt of zou kunnen komen.

- (b) de Duitse rechtbanken en autoriteiten zullen binnen de hun door de Duitse wet toegekende vrijheid van handelen afzien van een vervolging in ieder geval waarin
 - (i) dit volgens de Duitse wet geoorloofd is; of
 - (ii) de dader voldoende is gestraft door middel van disciplinaire maatregelen vanwege de autoriteiten van de krijgsmachten;
- (c) de Duitse rechtbanken en autoriteiten nemen beslissingen ten aanzien van kwesties betreffende arrestatie, hechtenis en uitvoering van straffen overeenkomstig de bepalingen van de Duitse wet. De autoriteiten van de krijgsmachten zullen alle bevelen tot arrestatie en inhechtenisneming uitvoeren. Een beschuldigde die op deze wijze in hechtenis is genomen door de autoriteiten van de krijgsmachten, blijft onder hun bewaking tot hij op grond van een rechterlijke eindbeslissing („rechtskräftige richterliche Entscheidung”) wordt vrijgelaten of veroordeeld. De autoriteiten van de krijgsmachten nemen maatregelen welke er toe strekken om te voorkomen, dat het rechtsverloop op enigerlei wijze nadelig wordt beïnvloed („Verdunkelungsgefahr”). Zij houden een op deze wijze in hechtenis genomen beschuldigde ter beschikking van de Duitse rechtbanken en autoriteiten, verlenen de Duitse rechtbanken en autoriteiten te allen tijde toegang tot hem en geleiden hem op verzoek voor de Duitse rechter en autoriteiten in verband met het onderzoek, het proces en het ondergaan van het vonnis dat hem eventueel wordt opgelegd. Indien een beschuldigde niet in hechtenis wordt genomen, nemen de autoriteiten van de krijgsmachten maatregelen om te verzekeren, dat hij voor de bovengenoemde doeleinden ter beschikking staat van de Duitse rechtbanken of autoriteiten.

- (d) iedere opgelegde vrijheidsstraf wordt in een Duitse straf-inrichting ondergaan.

In dit lid wordt onder de uitdrukking „een feit, strafbaar volgens de Duitse wet en gepleegd tegen Duitse belangen” verstaan ieder volgens de Duitse wet strafbaar feit dat niet is een strafbaar feit gericht tegen de krijgsmachten, hun leden of de eigendommen van de krijgsmachten of hun leden.

3. De bevoegdheid van de Duitse autoriteiten om bij uitsluiting rechtsmacht uit te oefenen over personen die onderworpen zijn aan de Duitse strafrechtspraak, omvat mede die gevallen waarin het strafbare feit is gericht tegen de krijgsmachten, hun leden, of de eigendommen van de krijgsmachten of hun leden.

4. Met toestemming van de Duitse autoriteiten kunnen de autoriteiten van de krijgsmachten bepaalde groepen van gevallen, of speciale gevallen, ten aanzien waarvan zij krachtens de bepalingen van lid 1 van dit artikel bij uitsluiting bevoegd zijn aan de Duitse rechtbanken of autoriteiten voor onderzoek, behandeling en beslissing overdragen.

5. Met toestemming van de autoriteiten van de krijgsmachten kunnen de Duitse autoriteiten aan de autoriteiten van de krijgsmachten voor onderzoek, behandeling en beslissing bepaalde gevallen overdragen van de in lid 3 van dit artikel omschreven aard, waarin de verdachte geen Duitser is.

6. In de gevallen, bedoeld in de leden 1 en 5 van dit artikel, passen de autoriteiten van de krijgsmachten hun eigen wet toe. Indien het bij dergelijke gevallen gaat om daden welke strafbaar zijn volgens de Duitse wet doch niet volgens de wet van de betrokken Mogendheid, is de Duitse wet van toepassing.

7. In de gevallen, bedoeld in de leden 3 en 4 van dit artikel, is de Duitse wet van toepassing.

Artikel 7

Arrestatie, foullering, huiszoeking en inbeslagneming

1. Leden van de krijgsmachten, die zich behoorlijk legitimeren door middel van een hun krachtens artikel 24 van dit Verdrag uitgereikt identiteitspapier, kunnen niet door de Duitse autoriteiten in arrest worden gesteld.

2. De Duitse autoriteiten kunnen echter een lid van de krijgsmachten in verzekerde bewaring stellen zonder hem te onderwerpen aan de gebruikelijke formaliteiten van arrestatie, teneinde hem met eventueel in beslag genomen wapens of voorwerpen onmiddellijk aan de dichtstbijzijnde bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten over te geven

(a) indien zulks wordt verzocht door de autoriteiten van de krijgsmachten;

(b) in de volgende gevallen, waarin de autoriteiten van de krijgsmachten niet in staat zijn met de nodige snelheid op te treden:

(i) bij betrapping op heterdaad

(1) bij het plegen of bij poging tot het plegen van een strafbaar feit, dat ernstige schade voor personen of eigendommen, of een ernstige inbreuk op andere wettelijk beschermde rechten („Rechtsgüter“) tot gevolg heeft of zou kunnen hebben; of

(2) voor zover dit noodzakelijk blijkt om een einde te maken aan een reeds bestaande ernstige verstoring van de openbare orde;

(ii) indien er gevaar van ontvluchting bestaat, bij het plegen of bij poging tot het plegen van spionage ten nadele van de Bondsrepubliek.

3. (a) De Duitse autoriteiten kunnen een lid van de krijgsmachten fouilleren of de voorwerpen die hij bij zich draagt doorzoeken

(i) indien zulks wordt verzocht door de autoriteiten van de krijgsmachten;

(ii) indien hij overeenkomstig lid 2 van dit artikel in verzekerde bewaring wordt gesteld, voor zover fouilleren of doorzoeking nodig is om hem te ontwapenen of om bewijsstukken van het strafbare feit waarvoor hij in verzekerde bewaring is gesteld, in beslag te nemen.

(b) De bepalingen van de vierde zin van lid 5 van artikel 35 van dit Verdrag worden niet aangetast.

(c) Het kwartier van een lid van de krijgsmachten of, bij gebreke daarvan, de woonruimte welke hij met toestemming van de autoriteiten van de krijgsmachten in gebruik heeft, mogen niet door de Duitse autoriteiten worden doorzocht, behalve op verzoek van de autoriteiten van de krijgsmachten. Indien een dergelijke woonruimte van het lid van de krijgsmachten geen installatie is, is ofwel zijn toestemming, ofwel die van de autoriteiten van de krijgsmachten tot het doorzoeken voldoende.

4. De Duitse autoriteiten stellen de bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten op de hoogte van de arrestatie van iedere persoon, die in dienst is bij de krijgsmachten.

5. De bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten kunnen

(a) leden van de krijgsmachten in arrest stellen;

(b) een persoon die onderworpen is aan de Duitse strafrechtspraak in verzekerde bewaring stellen zonder hem te onderwerpen aan de gebruikelijke formaliteiten van arrestatie, teneinde hem met eventueel in beslag genomen wapens of voorwerpen aan de dichtstbijzijnde bevoegde Duitse autoriteiten over te geven:

- (i) indien zulks wordt verzocht door de Duitse autoriteiten;
- (ii) in de volgende gevallen, waarin de Duitse autoriteiten niet in staat zijn met de nodige snelheid op te treden:
 - (1) bij betrapping op heterdaad bij het plegen of bij poging tot het plegen van een strafbaar feit, dat gericht is tegen de krijgsmachten, hun leden, of de veiligheid, eigendommen of andere wettelijk beschermde rechten („Rechtsgüter”) van de krijgsmachten of van hun leden; of
 - (2) indien er gevaar bestaat voor ontvluchting bij het plegen of bij poging tot het plegen van een strafbaar feit in de zin van de Afdelingen 1 tot en met 9 van Bijlage A bij dit Verdrag;
- (iii) binnen een installatie, wanneer er redelijke gronden zijn om aan te nemen („dringender Verdacht”) dat hij zich daar onbevoegd ophoudt of dat hij binnen die installatie een strafbaar feit heeft gepleegd.

6. Wanneer de autoriteiten van de krijgsmachten van mening zijn, dat een aan de Duitse rechtspraak onderworpen persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit in de zin van de Afdelingen 1 tot en met 11 van Bijlage A van dit Verdrag, zijn de volgende speciale bepalingen van toepassing:

- (a) indien de verdachte door de Duitse autoriteiten moet worden gearresteerd, zal daarvan, indien zulks uitvoerbaar is, tijdig mededeling worden gedaan aan de autoriteiten van de krijgsmachten, en dezen mogen met het onderzoek personen belasten om bij de arrestatie aanwezig te zijn. Deze personen mogen ook aanwezig zijn bij fouilleringen, huiszoekingen of inbeslagnemingen welke in verband met het onderzoek plaats vinden. De autoriteiten van de krijgsmachten hebben bij uitsluiting gedurende een periode van ten hoogste een en twintig dagen, volgend op de arrestatie, het recht de verdachte te ondervragen over de strafbare feiten waarvan hij wordt verdacht en daarmee in verband staande aangelegenheden. Te dien einde hebben de door de autoriteiten van de krijgsmachten met het onderzoek belaste personen te allen tijde toegang tot de verdachte. Een door de met het onderzoek belaste Duitse autoriteit aangewezen ambtenaar mag bij die ondervraging aanwezig zijn en aan bedoelde Duitse autoriteit zal tijdig mededeling worden gedaan van de voorgenomen ondervraging. De met het onderzoek belaste Duitse autoriteit neemt passende maatregelen om te voorkomen, dat het rechtsverloop op enigerlei wijze nadelig wordt beïnvloed („Verdunkelungsgefahr”) en onthoudt zich van ieder eigen onderzoek, tenzij de door de krijgsmachten

met het onderzoek belaste personen om een dergelijk onderzoek verzoeken.

Tijdens de ondervraging vanwege de door de autoriteiten van de krijgsmachten voor het onderzoek aangewezen personen zal de met het onderzoek belaste Duitse autoriteit op hun verzoek de in het Duitse Wetboek van Strafvordering bedoelde formaliteiten vervullen, maatregelen nemen en er op toezien, dat gerechtelijke beslissingen, welke er toe kunnen bijdragen het onderzoek te vergemakkelijken, worden uitgevaardigd en dat de bij die beslissingen genomen maatregelen ten uitvoer worden gelegd. Na de beëindiging van het onderzoek der door de autoriteiten van de krijgsmachten met het onderzoek belaste personen, in ieder geval niet later dan een en twintig dagen na de arrestatie, worden de ondervragingen en het overige onderzoek voortgezet door de met het onderzoek belaste Duitse autoriteit. De door de autoriteiten van de krijgsmachten met het onderzoek belaste personen geven aan de met het onderzoek belaste Duitse autoriteit al het in de loop van het onderzoek verzamelde bewijsmateriaal over, tenzij veiligheidsoverwegingen zich daartegen verzetten.

- (b) indien de verdachte geen Duitser is, gelden de bepalingen van lid 6 (a) van dit artikel met inachtneming van het volgende voorbehoud:

De bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten kunnen de verdachte zelf in verzekerde bewaring stellen en houden gedurende een periode van ten hoogste een en twintig dagen en kunnen zelf alle ondervragingen en andere onderzoekingen verrichten. Voor de gerechtelijke maatregelen welke gedurende deze periode noodzakelijk zijn, wordt een lid van de krijgsmachten, bevoegd tot het uitoefenen van gerechtelijke functies toegevoegd aan de bevoegde Duitse rechtbank als assessor die geen stemrecht heeft.

7. De autoriteiten van de krijgsmachten kunnen een aan de Duitse rechtspraak onderworpen persoon fouilleren of de voorwerpen die hij bij zich draagt doorzoeken

- (a) indien zulks wordt verzocht door de Duitse autoriteiten;
(b) indien hij overeenkomstig lid 5 (b) van dit artikel in verzekerde bewaring wordt gesteld, voor zover fouillering of doorzoeking nodig is om hem te ontwapenen of om bewijsstukken van het strafbare feit waarvoor hij in verzekerde bewaring wordt gesteld, in beslag te nemen.

8. De grondwettelijke immuniteiten van de Bondspresident en van de leden der wetgevende lichamen van de Duitse Bond en van de „Länder” worden door de bepalingen van dit artikel niet aangetast.

Artikel 8

Werkwijze en samenwerking in strafprocedures

1. De autoriteiten van de krijgsmachten nemen tegen leden van de krijgsmachten, die straffbare feiten hebben gepleegd tegen Duitse belangen die maatregelen, welke zij zouden hebben genomen indien zodanige feiten waren gepleegd tegen de betrokken Mogendheid, de krijgsmachten of hun leden, of hun eigendommen.

2. De Duitse autoriteiten nemen tegen aan hun rechtsmacht onderworpen personen wegens straffbare feiten welke zijn begaan ten aanzien van de krijgsmachten, hun leden, of de eigendommen van de krijgsmachten of hun leden die maatregelen welke zij zouden hebben genomen indien zodanige feiten waren gepleegd tegen de Bondsrepubliek, haar „Länder” of haar onderdanen, of hun eigendommen.

3. (a) De autoriteiten van de krijgsmachten doen op verzoek aan de Duitse autoriteiten mededeling van de arrestatie van ieder persoon wegens een strafbaar feit in de zin van lid 1 van dit artikel.

(b) De Duitse autoriteiten doen op verzoek aan de autoriteiten van de krijgsmachten mededeling van de arrestatie van ieder persoon wegens een strafbaar feit in de zin van lid 2 van dit artikel.

4. De berechting van een lid van de krijgsmachten wegens een strafbaar feit in de zin van lid 1 van dit artikel, begaan op het grondgebied van de Bondsrepubliek, vindt plaats op dat grondgebied, behalve wanneer de militaire noodzaak zich daartegen verzet. Indien militaire noodzaak gebiedt dat de berechting van zodanig strafbaar feit zal plaats vinden buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek, doen de autoriteiten van de krijgsmachten daarvan mededeling aan de Duitse autoriteiten onder opgave van bijzonderheden ten aanzien van tijd en plaats van de terechtzitting. De Duitse autoriteiten hebben het recht, zich door waarnemers te doen vertegenwoordigen tenzij veiligheidsoverwegingen zich hiertegen verzetten, en zij worden van het resultaat van de berechting op de hoogte gesteld.

5. De Duitse autoriteiten en de autoriteiten van de krijgsmachten werken wederzijds samen bij de vervolging van de in de leden 1 en 2 van dit artikel bedoelde straffbare feiten. Tenzij veiligheidsoverwegingen zich hiertegen verzetten, staan zij vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten toe, bij de terechtzitting aanwezig te zijn en stellen hen, binnen het kader van de toepasselijke voorschriften, in de gelegenheid hun zienswijze ten aanzien van kwesties van feitelijke en juridische aard kenbaar te maken. Behalve de gevallen waarin daarin wordt voorzien door het Duitse strafprocesrecht, hebben de krijgsmachten of hun leden eveneens het recht als mede-aanklagers („Nebenkläger”) op te treden voor Duitse gerechten voor zover het strafbare feit gericht is tegen de veiligheid of de eigendommen van de

krijgsmachten of hun leden of voorkomt in de opsomming van strafbare feiten in Bijlage A bij dit Verdrag. De Duitse autoriteiten en de autoriteiten van de krijgsmachten doen elkaar op verzoek mededeling van hun voornemen een straf- of tuchtrechtelijke vervolging in te stellen, daarvan af te zien dan wel deze te onderbreken, alsmede van de beslissing.

AFDELING II — Niet-strafrechtelijke procedures

Artikel 9

Rechtsmacht en rechtspleging in niet-strafrechtelijke procedures

1. Behoudens de bepalingen van dit Verdrag en van iedere andere toepasselijke overeenkomst, oefenen de Duitse rechter en autoriteiten rechtsmacht uit over de leden van de krijgsmachten in niet-strafrechtelijke procedures.

2. Tenzij een niet-strafrechtelijke procedure is ingesteld op verzoek van een lid van de krijgsmachten, betekenen de Duitse rechter en autoriteiten aan het betrokken lid de schriftelijke stukken of de gerechtelijke beschikking waarbij de procedure aanhangig wordt gemaakt, ook indien een dergelijke betekening niet vereist is krachtens de Duitse wet en voorschriften.

3. De Duitse rechter en autoriteiten geven de leden van de krijgsmachten voldoende gelegenheid hun rechten te waarborgen. Indien een lid van de krijgsmachten ten gevolge van de uitoefening van zijn dienst of geoorloofde afwezigheid, niet in staat is zijn belangen te behartigen in een niet-strafrechtelijke procedure waarbij hij partij is, schort de Duitse rechter of autoriteit op zijn verzoek de behandeling op tot het ogenblik waarop de verhinderings een einde heeft genomen, echter voor niet langer dan 6 maanden. Het bestaan van de verhinderings dient aannemelijk te worden gemaakt („glaubhaft machen”) door het lid van de krijgsmachten. Een door de bevoegde autoriteiten van de betrokken Mogendheid afgegeven schriftelijke verklaring van de reden en duur van de verhinderings zal door de rechter of autoriteit naar behoren in aanmerking worden genomen. De behandeling behoeft niet te worden opgeschort indien de belangen van het lid van de krijgsmachten op voldoende wijze kunnen worden behartigd door een persoon die gemachtigd is, hem in rechten te vertegenwoordigen, of door een andere vertegenwoordiger, die bevoegd is zijn rechten te beschermen.

4. Wat betreft kosteloze rechtskundige bijstand („Armenrecht”) genieten de leden van de krijgsmachten dezelfde rechten als de Duitsers. Zij zijn niet verplicht zekerheid te stellen voor kosten, van welke aard ook, in gevallen waarin Duitsers niet aan een dergelijke verplichting zijn onderworpen. De voor het vaststellen van het recht op kosteloze rechtskundige bijstand vereiste schriftelijke verklaringen worden afgegeven door de bevoegde consulaire autoriteiten nadat deze de nodige onderzoeken hebben verricht.

Artikel 10

Tenuitvoerlegging van vonnissen, gerechtelijke beschikkingen en bevelen

1. De autoriteiten van de krijgsmachten nemen, voor zover de dienstvoorschriften zulks toelaten, alle passende maatregelen om behulpzaam te zijn bij de tenuitvoerlegging van vonnissen, gerechtelijke beschikkingen en bevelen („vollstreckbare Titel”) van Duitse rechters en autoriteiten in niet-strafrechtelijke procedures.

2. Indien de tenuitvoerlegging van zulk een vonnis, beschikking of bevel dient te geschieden binnen een installatie van de krijgsmachten, verzoekt de Duitse rechter of autoriteit aan de autoriteit van de krijgsmachten die verantwoordelijk is voor het beheer van de installatie, om het vonnis, de beschikking of het bevel ten uitvoer te leggen of toestemming te geven tot de tenuitvoerlegging. Indien mogelijk voldoen de autoriteiten van de krijgsmachten aan het verzoek. De autoriteiten van de krijgsmachten dragen aan de bevoegde Duitse autoriteit de eigendommen over welke zij in bezit hebben genomen voor de tenuitvoerlegging van het vonnis, de beschikking of het bevel.

3. Eigendommen van een lid van de krijgsmachten waarvan door de bevoegde autoriteit van de krijgsmachten is verklaard dat hij deze nodig heeft voor de uitvoering van zijn dienst, zijn vrijgesteld van inbeslagneming voor de tenuitvoerlegging van een vonnis, beslissing of beschikking, evenals andere eigendommen, stoffelijke zowel als onstoffelijke, welke volgens de Duitse wet niet daaraan zijn onderworpen.

4. De persoonlijke vrijheid van een lid van de krijgsmachten wordt door een Duitse rechter of autoriteit in een niet-strafrechtelijke procedure niet aangetast, noch voor de tenuitvoerlegging van een vonnis, beschikking of bevel, voor het verplichten tot een onthulling onder ede, noch om enige andere reden.

5. Betalingen welke door zijn Regering verschuldigd zijn aan een lid van de krijgsmachten zijn, behalve voor zover zulks toegestaan is volgens de wet en voorschriften van de betrokken Mogendheid, niet onderworpen aan enige vorm van door een Duitse rechter of autoriteit bevolen beslag of andere vorm van tenuitvoerlegging.

AFDELING III — Bepalingen welke zowel voor strafrechtelijke als voor niet-strafrechtelijke procedures gelden

Artikel 11

Het verschijnen voor de rechter. Getuigen. Betekening der dagvaarding

1. Tenzij de militaire noodzaak zich daartegen verzet, dragen de autoriteiten van de krijgsmachten ervoor zorg, dat de leden van de

krijgsmachten wier tegenwoordigheid door een Duitse rechter of autoriteit nodig wordt geoordeeld, aanwezig zijn indien een dergelijke aanwezigheid volgens de Duitse wet verplicht is. Indien de militaire noodzaak zich tegen een dergelijke aanwezigheid verzet, geven de autoriteiten van de krijgsmachten een schriftelijke verklaring af, waarin de redenen en de duur van de verhindering worden aangegeven.

2. De Duitse rechter en autoriteiten dragen, in overeenstemming met de bepalingen der Duitse wet, ervoor zorg dat personen wier tegenwoordigheid als getuigen of deskundigen door een militair rechtscollege of een andere autoriteit van de krijgsmachten nodig wordt geoordeeld, aanwezig zijn.

3. De bepalingen van de leden 1 en 2 van dit artikel zijn mutatis mutandis van toepassing op alle procedures waarin bewijsmiddelen moeten worden overgelegd.

4. Behoudens de bepalingen van dit Verdrag of enige andere toepasselijke overeenkomst zijn de voorrechten en immuniteiten van getuigen en deskundigen voor Duitse rechtbanken of autoriteiten, en militaire rechtscolleges of autoriteiten van de krijgsmachten, dezelfde als die welke worden toegekend door de wet van de betrokken rechtbanken, rechtscolleges of autoriteiten. Daarbij wordt ook op voldoende wijze rekening gehouden met de voorrechten en immuniteiten, welke getuigen en deskundigen, als zij geen lid van de krijgsmachten zijn, voor een Duitse rechtbank, en als zij wel lid van de krijgsmachten zijn, voor een militair rechtscollege van de betrokken Mogendheid, zouden hebben.

5. De autoriteiten van de krijgsmachten verlenen toestemming tot het betekenen der dagvaarding aan ieder persoon binnen een installatie en van leden van de krijgsmachten, of verrichten deze betekening zelf. In alle andere gevallen wordt de betekening verricht of toegestaan door de bevoegde Duitse rechter of autoriteiten.

6. De betekening van de dagvaarding aan leden van de krijgsmachten door de Duitse rechtbanken en autoriteiten geschiedt niet door middel van openbare kennisgevingen.

Artikel 12

Belemmering van de rechtspraak

Meineed, pogingen de rechtspraak te belemmeren en alle andere strafbare feiten en beledigingen begaan in tegenwoordigheid van of tegen een Duitse rechtbank of autoriteit of een militair rechtscollege of autoriteit van de krijgsmachten, en het niet voldoen aan de in overeenstemming met artikel 11 van dit Verdrag behoorlijk betekende dagvaarding, worden door de rechtbank, het rechtscollege of autoriteit welke strafrechtelijke of krijgstuchtelijke bevoegdheid over de betrokken persoon bezit, berecht in overeenstemming met de eigen

wetten van de rechtbank of de autoriteit alsof de daad was gepleegd voor of tegen de eigen rechtbanken, rechtscollages of autoriteiten.

Artikel 13

Advocaten

1. Onderdanen van iedere betrokken Mogendheid en Duitse advocaten worden niet verhinderd als verdediger op te treden voor militaire rechtscollages in overeenstemming met de regels en bepalingen, welke voor dergelijke colleges gelden.

2. Een persoon, die is toegelaten om als advocaat op te treden in het land van een der betrokken Mogendheden kan, in procedures waarbij een lid van de krijgsmachten is betrokken, in samenwerking met een Duits advocaat die gemachtigd is het lid van de krijgsmachten in dergelijke procedures te vertegenwoordigen, voor de Duitse rechter verschijnen om verklaringen af te leggen („Ausführungen”).

3. Onder voorbehoud van de bepalingen van de leden 1 en 2 van dit artikel mogen buitenlandse onderdanen slechts in overeenstemming met de bepalingen van de Duitse wet op het grondgebied van de Bondsrepubliek als rechtskundige adviseurs optreden en voor Duitse rechters verschijnen.

Artikel 14

Gesloten deuren. Verwijzing

De bepalingen van artikel 172 van de Duitse Wet op de Rechterlijke Organisatie betreffende verhoren met gesloten deuren bij strafrechtelijke en niet-strafrechtelijke procedures, en van artikel 15 van het Duitse Wetboek van Strafrecht betreffende de verwijzing van een strafrechtelijke procedure naar een rechter van een ander district, worden mutatis mutandis toegepast in rechtszaken voor Duitse rechtbanken of autoriteiten wanneer er gevaar bestaat voor de veiligheid van de krijgsmachten en hun leden.

Artikel 15

Het openbaar maken van inlichtingen

1. Behoudens de bepalingen van lid 3 van dit artikel

- (a) mag een Duitse rechtbank of autoriteit in een hangende procedure niet van een persoon eisen, noch hem toestaan, inlichtingen openbaar te maken, welke de veiligheid van de krijgsmachten of de betrokken Mogendheid in gevaar zouden of zouden kunnen brengen, behalve met toestemming van de bevoegde autoriteit van de krijgsmachten of van de betrokken Mogendheid;

- (b) mag een rechtbank of autoriteit van de krijgsmachten in een hangende procedure niet van een persoon eisen, noch hem toestaan, Duitse staats- of ambtsgeheimen openbaar te maken, behalve met toestemming van de bevoegde Duitse autoriteit.

2. Indien het in de loop van een procedure blijkt, dat het openbaar maken van dergelijke inlichtingen of geheimen zich zou kunnen voordoen, dient de rechtbank of autoriteit, tenzij besloten wordt van de openbaarmaking af te zien, alvorens de inlichtingen of geheimen aan te horen of te behandelen, een schriftelijke beslissing te vragen aan de bevoegde autoriteit ten aanzien van de vraag of de krachtens de bepalingen van lid 1 van dit artikel vereiste toestemming zal worden gegeven. De toestemming zal niet worden geweigerd, indien, krachtens de voorwaarden van dit Verdrag of enige andere tussen de partijen bestaande overeenkomst, het verstrekken van inlichtingen aan de bevoegde rechters of autoriteiten verplicht is.

3. De bepalingen van dit artikel worden niet op zodanige wijze toegepast, dat de grondwettelijke rechten van een partij bij een procedure om getuigenverklaringen af te leggen of uit eigen naam verklaringen af te leggen ten aanzien van feitelijke of juridische aanlegenheden worden beperkt.

Artikel 16

Diensthandelingen

1. Indien in de loop van een strafrechtelijke of een niet-strafrechtelijke procedure voor een Duitse rechtbank of autoriteit een beslissing dient te worden genomen ten aanzien van de vraag of een handeling of nalaten welke het onderwerp is van de procedure heeft plaats gevonden in de uitoefening door de betrokken persoon van de dienst ten behoeve van de krijgsmachten, schorst de Duitse rechter of autoriteit de behandeling en doet onmiddellijk mededeling aan de autoriteiten van de krijgsmachten onder opgave van de betreffende feiten. De bevoegde autoriteit van de krijgsmachten onderzoekt de zaak en doet, binnen een en twintig dagen na ontvangst van de mededeling, de Duitse rechtbank of autoriteit een verklaring toekomen, waarin de omvang van de dienst van de betrokken persoon op bedoeld tijdstip en op de bedoelde plaats wordt omschreven. De verklaring wordt ondertekend door de hoogste vertegenwoordiger van de krijgsmachten, die persoonlijk kennis draagt van de zaak. De autoriteiten van de krijgsmachten nemen, teneinde te verzekeren dat de verklaring op zorgvuldige wijze wordt opgesteld zowel wat vorm als inhoud betreft daartoe passende maatregelen. Na ontvangst van de verklaring, doch niet later dan een en twintig dagen nadat de mededeling is ontvangen door de autoriteiten van de krijgsmachten, wordt de procedure voortgezet.

2. De autoriteiten van de krijgsmachten kunnen een dergelijke verklaring eveneens overleggen aan een Duitse rechtbank of autoriteit zonder dat zij van die rechtbank of autoriteit een mededeling hebben ontvangen.

3. Een dergelijke verklaring geldt slechts als bewijs voor de omvang van de dienst van de betrokken persoon en is in dat opzicht beslissend. De persoon, die een dergelijke verklaring heeft afgegeven, kan echter als getuige worden opgeroepen om de inhoud van de verklaring te verduidelijken of aan te vullen; verder geldt, dat de bepalingen van dit lid niet op zodanige wijze worden toegepast dat de grondwettelijke rechten van een partij bij een procedure om getuigenverklaringen af te leggen of uit eigen naam verklaringen af te leggen ten aanzien van feitelijke of juridische aangelegenheden, worden beperkt. Het Duitse rechtscollege of de autoriteit kent aan het feit dat de handeling of het nalaten uit de uitoefening van de dienst voortvloeide, een zodanig wettelijk gewicht en uitwerking toe als volgens de bepalingen van het Duitse recht mogelijk is.

4. De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op de gevallen bedoeld in artikel 8 van het Financieel Verdrag.

DEEL DRIE — ADMINISTRATIE EN VERZORGING

AFDELING I — Rechten en verplichtingen

Artikel 17

Verkeer

1. De krijgsmachten en hun leden hebben zonder beperking behalve voor zover zulks in dit Verdrag is overeengekomen het recht het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland binnen te komen, zich daarbinnen te verplaatsen, er boven te vliegen, en eruit te vertrekken met voertuigen, vaartuigen en vliegtuigen welke haar eigendom zijn of door hen of ten behoeve van hen worden gebruikt. De Bondsrepubliek garandeert aan de krijgsmachten en hun leden het gebruik van alle Duitse openbare wegen en waterwegen alsmede het recht te vliegen in het luchtruim boven het gebied van de Bondsrepubliek en van de aan de krijgsmachten ter beschikking staande vliegvelden te vertrekken, er te landen en er gebruik van te maken. De krijgsmachten hebben het recht een zodanig gebruik van het luchtruim en van de vliegvelden op het grondgebied van de Bondsrepubliek te maken als nodig is in het belang van de veiligheid van de krijgsmachten of voor oefening van die krijgsmachten, mits voor het gebruik van burgervliegvelden voor oefeningsdoeleinden een verzoek tot de Duitse autoriteiten wordt gericht, welk verzoek moet zijn goedgekeurd door het hoogste hoofdkwartier van de Luchtmacht van de betrokken krijgsmachten.

2. De exploitatierechten van de Duitse Spoorwegen blijven onaangetast. Rollend materieel dat het eigendom is van, gehuurd is door, of in uitsluitend gebruik is bij de krijgsmachten kan het grondgebied van de Bondsrepubliek worden binnengebracht of daaruit worden weggevoerd. Het wordt tot het verkeer op de Duitse Spoorwegen toegelaten, indien het in het algemeen gebruikt kan worden overeenkomstig de bedrijfsmethoden van de Duitse Spoorwegen.

3. Tenzij in dit Verdrag of in enige andere toepasselijke overeenkomst anders is bepaald, zijn de Duitse verkeerswetten, -verordeningen en -voorschriften van toepassing op de krijgsmachten en hun leden. Het is de krijgsmachten toegestaan in gevallen van militaire noodzaak af te wijken van de Duitse verkeersvoorschriften; daarbij dient voldoende rekening te worden gehouden met de openbare veiligheid en orde. Voor het spoorwegverkeer zijn dergelijke afwijkingen alleen toegestaan indien daaromtrent overeenstemming bestaat tussen de krijgsmachten en de bevoegde spoorwegdirectie.

4. Voor de voertuigen, zeeschepen en luchtvaartuigen van de krijgsmachten of hun leden kunnen door de autoriteiten van de krijgsmachten vergunningen worden verleend of ze kunnen worden geregistreerd en worden door die autoriteiten voorzien van een nummerplaat of een ander daarvoor in aanmerking komend herkenningsteken. Behoudens de in elk afzonderlijk geval toepasselijke internationale voorschriften, gelden dezelfde bepalingen ten aanzien van de binnenschepen van de krijgsmachten of hun leden met uitzondering van binnenschepen welke het eigendom zijn van leden van de krijgsmachten en welke een laadvermogen hebben van 15 ton of meer. In geval de vergunning wordt verleend door de Duitse autoriteiten kunnen deze autoriteiten de normale leges heffen, waarin geen enkele vorm van belastingheffing begrepen mag zijn. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid treffen passende veiligheidsmaatregelen ten aanzien van, en verzekeren het technische toezicht op, de voertuigen, vaartuigen en vliegtuigen, voor welke zij een vergunning hebben verleend en zij verstrekken, in de gevallen waarin zulks nodig is, op verzoek van de Duitse autoriteit, de naam en het adres van de eigenaar van een voertuig, vaartuig of vliegtuig, waarvoor zij een vergunning hebben verleend.

5. Voor wat hun voertuigen betreft, zijn de krijgsmachten vrijgesteld van alle Duitse voorschriften welke een beperking inhouden ten aanzien van de asbelasting of het totale gewicht van de voertuigen. Voertuigen welke het eigendom zijn van of gebruikt worden door de krijgsmachten of door hun leden, zijn vrijgesteld van de bepalingen van de Duitse wetten, voorschriften of politiematregelen volgens welke veranderingen van of toevoegingen aan de constructie, het ontwerp of de uitrusting van de voertuigen noodzakelijk zouden zijn, zoals herkenningstekens, waarschuwingssignalen, remmen, verlichting en richtingaanwijzers.

6. Door de bevoegde autoriteiten van de betrokken Mogendheid aan een lid van de krijgsmachten uitgereikte documenten, welke laatstgenoemde machtigen tot het besturen van voertuigen, zeeschepen of luchtvaartuigen, zijn geldig op het grondgebied van de Bondsrepubliek. De machtiging tot het besturen van binnenvaartuigen, waarvoor door de krijgsmachten een vergunning is verleend, is onderworpen aan de voorschriften van de krijgsmachten welke op voldoende wijze rekening moeten houden met de Duitse en, waar zulks van toepassing is, internationale binnenscheepvaartvoorschriften.

7. De leden van de krijgsmachten zullen aan hen behorende particuliere voertuigen en luchtvaartuigen alleen op het grondgebied van de Bondsrepubliek gebruiken, of toestemming geven tot gebruik, indien die voertuigen of luchtvaartuigen verzekerd zijn tegen de aansprakelijkheid welke uit dit gebruik voortvloeit. De vereiste dekking, zowel wat de soort verzekering als wat het verzekerd bedrag betreft wordt vastgesteld in overeenstemming met de Duitse wet. Deze verzekering kan echter worden afgesloten bij elke verzekeringsmaatschappij die het recht heeft dergelijke werkzaamheden uit te oefenen op het grondgebied van de betrokken Mogendheid en die blijkens een verklaring van de betrokken Mogendheid volgens de centrale deviezenvoorschriften in staat is, schadevergoedingen uit te keren op het grondgebied van de Bondsrepubliek en in de valuta van de Bondsrepubliek.

8. Er wordt een permanente commissie ingesteld, welke zal bestaan uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de Drie Mogendheden en uit vertegenwoordigers van de autoriteiten van de Bondsrepubliek. Het is de taak van deze commissie een doeltreffende coördinatie tussen de burgerlijke en militaire luchtvaart te verzekeren.

9. Alle luchtverkeerscontrôlesystemen en daarmee in verband staande verbindingssystemen, welke worden ontwikkeld en gebruikt door de autoriteiten van de Bondsrepubliek en door de krijgsmachten worden zowel technisch als administratief gecoördineerd voor zover dat noodzakelijk is voor de verzekering van de veiligheid van het luchtverkeer en de gemeenschappelijke verdediging.

10. Onverminderd een veiligheidscontrôle, te effectueren door de autoriteiten van de krijgsmachten, geven de Duitse autoriteiten toestemming tot het nemen van luchtfoto's door particulieren of burgerlijke instanties en tot de vervaardiging en verspreiding van afdrucken en negatieven van zodanige foto's. De wijze waarop deze contrôle wordt geëffectueerd wordt vastgesteld door de Permanente Commissie.

Artikel 18 *Verbindingen*

1. De krijgsmachten hebben het recht, militaire postkantoren in te stellen en te doen functioneren voor de behandeling van post- en

telegraafzaken van de krijgsmachten en hun leden onderling, met militaire postkantoren in andere landen en met het moederland. Er kunnen uitwisselingskantoren worden ingesteld tussen de militaire postkantoren en de postkantoren van de Bondsrepubliek. De plaats van deze kantoren wordt vastgesteld in overeenstemming tussen de bevoegde autoriteiten van de Bondsrepubliek en van de krijgsmachten.

2. Bovendien hebben de krijgsmachten het recht hun eigen verbindingsen (met inbegrip van verreberichtgevings- en radiofaciliteiten), en radiozenders voor de leden van de krijgsmachten binnen hun installaties en in hun militaire voertuigen, vaartuigen en vliegtuigen aan te brengen, te doen functionneren en te onderhouden voor zover dit voor militaire doeleinden noodzakelijk is.

3. Buiten hun installaties maken de krijgsmachten als regel gebruik van de Duitse openbare verreberichtgevingsfaciliteiten. De krijgsmachten kunnen echter buiten hun installaties hun eigen verbindingsfaciliteiten oprichten, doen functionneren en onderhouden:

- (a) voor zover dit absoluut noodzakelijk is uit hoofde van militaire veiligheid;
- (b) voor zover en voor zolang de Duitse autoriteiten niet in staat zijn de nodige faciliteiten op te richten of in overleg met de krijgsmachten van de oprichting afzien;
- (c) tijdelijk voor militaire oefeningen.

De autoriteiten van de krijgsmachten maken van de hun krachtens de tweede zin van dit lid verleende rechten slechts gebruik, in de gevallen bedoeld onder (a) na behoorlijk overleg, en in de gevallen bedoeld onder (b) in overeenstemming met de Duitse autoriteiten.

4. De door de krijgsmachten zelf opgerichte en gebruikte faciliteiten kunnen worden aangesloten op het openbare net van de Bondsrepubliek indien zulks technisch en bedrijfsmatig mogelijk is. De plaatsen waar deze aansluiting tot stand wordt gebracht, worden in wederzijds overleg vastgesteld.

5. De in Bijlage B bij dit Verdrag vervatte bepalingen zijn van toepassing op de frequenties gebruikt door de radiostations welke in bedrijf zijn bij en gebruikt worden door de krijgsmachten. Deze bepalingen worden van kracht terzelfder tijd als dit Verdrag.

6. De leden van de krijgsmachten kunnen zonder betaling van rechten en zonder persoonlijke machtiging een radio-ontvangtoestel installeren en gebruiken.

7. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid oefenen volledig toezicht uit over de met FK-12 en FK-41 aangeduide kabels welke binnen het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland liggen, met inbegrip van de daaraan verbonden installaties.

Artikel 19

Manoeuvres en oefeningen

1. De krijgsmachten hebben het recht in het gehele gebied van de Bondsrepubliek manoeuvres en andere oefeningen te houden. Indien dergelijke manoeuvres of andere oefeningen gehouden worden buiten hun installaties, doen de krijgsmachten de bevoegde Duitse autoriteiten hiervan tijdig voor het begin van die manoeuvres en oefeningen mededeling. Alle administratieve maatregelen welke noodzakelijk zijn voor een bevredigende uitvoering van dergelijke manoeuvres of oefeningen worden, op verzoek van de krijgsmachten, door de Duitse autoriteiten genomen na behoorlijk voorafgaand overleg, mits de krijgsmachten kunnen medewerken aan de tenuitvoerlegging van dergelijke maatregelen.

2. De door de Duitse autoriteiten genomen administratieve maatregelen dienen er voldoende ruimte voor te laten, dat de krijgsmachten zelf in staat zijn al die bijzondere maatregelen te nemen welke nodig zijn voor het bereiken van de militaire doelstellingen van de manoeuvres of oefeningen.

Artikel 20

Verdedigingswerken en verdedigingsmaatregelen

1. Installaties en werken welke direct gericht zijn op verdedigingsdoeleinden, alsmede veiligheidsinrichtingen, worden door de Bondsrepubliek in die hoeveelheden, gebieden en soorten opgericht of aangepast als nodig is voor de gemeenschappelijke verdediging. Indien speciale behoefte bestaat aan geheimhouding of veiligheid, kunnen de krijgsmachten dergelijke installaties of werken zelf oprichten of aanpassen onder voorwaarde, dat hieraan overleg met de Bondsregering voorafgaat.

2. De Bondsregering werkt met de krijgsmachten samen teneinde te verzekeren dat de militaire en burgerlijke beschermingsmaatregelen welke noodzakelijk zijn om aan bepaalde veiligheidsbehoeften te voldoen, op doeltreffende wijze en zonder vertraging door de krijgsmachten en door de Duitse autoriteiten ten uitvoer kunnen worden gelegd. Zij draagt er zorg voor dat de voor de tenuitvoerlegging van dergelijke beschermingsmaatregelen noodzakelijke voorbereidingen tijdig en op voldoende schaal worden getroffen.

3. De krachtens dit artikel genomen maatregelen zijn onderworpen aan de rechtsmacht van het in artikel 9 van het Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland bedoelde Scheidsrechterlijk Tribunaal indien openbare of particuliere eigendommen daardoor ernstig zijn of zullen worden beschadigd. Artikel 12 van het Statuut van het Scheidsrechterlijk Tribunaal is op dergelijke maatregelen van toepassing indien daardoor aan goederen van grote waarde onherstelbare schade kan worden toegebracht.

Artikel 21

Rechten van de krijgsmachten met betrekking tot installaties

1. Binnen en boven hun installaties kunnen de autoriteiten van de krijgsmachten alle maatregelen nemen welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van hun opdracht onder voorwaarde dat zij de Duitse voorschriften op het gebied van de openbare gezondheid en veiligheid in acht nemen tenzij hun eigen voorschriften op die gebieden gelijke of hogere normen voorschrijven. Voor zover hun eigen voorschriften op het gebied van de openbare gezondheid en veiligheid alsmede op andere gebieden niet zodanige normen voorschrijven, kunnen de autoriteiten van de krijgsmachten, behalve indien anders is bepaald in dit Verdrag of in enige andere toepasselijke overeenkomst, hun eigen voorschriften toepassen, mits zij daardoor de openbare gezondheid, veiligheid en orde buiten de installaties niet in gevaar brengen. Zij stellen de Duitse autoriteiten tijdig op de hoogte van de mate waarin zij van de Duitse voorschriften op het gebied van de openbare gezondheid en veiligheid afwijken.

2. Voor zover de autoriteiten van de krijgsmachten niet zelf van plan zijn, binnen hun installaties toepasselijke Duitse voorschriften ten uitvoer te leggen, dienen zij overeenkomsten aan te gaan met de bevoegde Duitse autoriteiten, die zowel rekening houden met de militaire behoeften als met de behoeften van het Duitse bestuur.

3. Indien gebouwen gedeeltelijk bezet zijn („im Besitz”) door de krijgsmachten, worden de op deze wijze bezette delen voor de toepassing van dit artikel niet beschouwd als installaties indien zij gebruikt worden voor de huisvesting van leden van de krijgsmachten.

4. Op verzoek van de krijgsmachten houden de Duitse autoriteiten toezicht op, of beperken bouwwerkzaamheden en het verkeer van personen, dieren, alle soorten voertuigen, vaartuigen, luchtvaartuigen en ballons in de nabijheid van installaties voor zover dit, in het belang van de gemeenschappelijke verdediging, noodzakelijk is voor een doeltreffende werking van die installaties en hun veiligheid.

Artikel 22

*Installaties, archieven, documenten, eigendommen
en postzendingen*

Installaties, archieven, documenten en, onder voorbehoud van de bepalingen van de leden 2 en 3 van artikel 7 van dit Verdrag, eigendommen van de krijgsmachten, alsmede postzendingen van de krijgsmachten welke als zodanig herkenbaar zijn, en postzendingen van de leden van de krijgsmachten welke door middel van de postdienst van de krijgsmachten worden verzonden, zijn niet onderworpen aan het recht van toegang, onderzoek, inbeslagname en censuur door de

Duitse autoriteiten tenzij in een bepaald geval of groep van gevallen de autoriteiten van de krijgsmachten van deze immuniteit afstand hebben gedaan.

Artikel 23

Politie der krijgsmachten

1. De bevoegde organen van de krijgsmachten hebben het recht op openbare wegen, in openbare gelegenheden en in openbare verkeersmiddelen binnen het grondgebied van de Bondsrepubliek te patrouilleren, en ten aanzien van de leden van de krijgsmachten op te treden teneinde orde en tucht te handhaven.

2. Hun bevoegdheden ten aanzien van personen welke onderworpen zijn aan de Duitse rechtsmacht worden bepaald in overeenstemming met de bepalingen van artikel 7 van dit Verdrag.

Artikel 24

Vaststelling der identiteit van leden der krijgsmachten

1. De leden van de krijgsmachten worden door de daartoe bevoegde autoriteiten van de betrokken Mogendheid voorzien van identiteitspapieren welke de naam, de geboortedatum en de rang van de houder aangeven en een volgnummer dragen en, tenzij de houder een uniform draagt, een foto.

2. Gezinsleden worden als zodanig in hun identiteitspapieren aangegeven.

3. Leden der krijgsmachten moeten op verzoek van de bevoegde Duitse autoriteiten hun identiteit bewijzen.

4. Behoudens de bepalingen van artikel 25 van dit Verdrag, vormen overeenkomstig lid 1 van dit artikel verstrekte identiteitspapieren afdoend bewijs van identiteit.

5. Wanneer leden der krijgsmachten in groepsverband reizen onder orders en militair bevel, zijn hun uniformen afdoend bewijs van hun identiteit.

6. Waar noodzakelijk, vormt een verklaring van de bevoegde autoriteiten van de betrokken Mogendheid dat een persoon lid is van de krijgsmachten in de zin van de definitie van artikel 1 van dit Verdrag, hiervan afdoend bewijs.

Artikel 25

Grenscontrôle en toezicht op vreemdelingen

1. Leden der krijgsmachten, met uitzondering van gezinsleden, die zich overeenkomstig artikel 24 van dit Verdrag behoorlijk legitimeren, hebben onbeperkt recht op toegang tot, en vertrek uit, het grondgebied van de Bondsrepubliek. Gezinsleden hebben recht op een zodanige toegang en een zodanig vertrek indien zij een geldig paspoort tonen waarop zij als zodanig zijn aangegeven.

2. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid kunnen op door hun aangewezen plaatsen langs de grens deelnemen aan de contrôle van reispapieren van leden der krijgsmachten.

3. Leden van de krijgsmachten zijn niet onderworpen aan de Duitse wetgeving betreffende de registratie van en het toezicht op vreemdelingen.

4. Leden van de krijgsmachten verwerven niet het recht op duurzaam verblijf of op woonplaats op het grondgebied der Bondsrepubliek. Indien een persoon ophoudt lid te zijn van de krijgsmachten doch op het grondgebied der Bondsrepubliek blijft vertoeven, delen de bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten dit zo spoedig mogelijk aan de Duitse autoriteiten mede. De algemene politieverordeningen betreffende vreemdelingen zijn van toepassing op zulke personen.

Artikel 26

Binnenkomst en vertrek

De Duitse autoriteiten werken, binnen het kader van de „Basic Law” en de internationale overeenkomsten inzake het reizen, met de autoriteiten van de Drie Mogendheden samen, om de binnenkomst van, of het vertrek uit, het grondgebied van de Bondsrepubliek van personen wier binnenkomst of vertrek door de autoriteiten van één of meer der Drie Mogendheden nadelig voor de veiligheid van de krijgsmachten wordt geacht te verhinderen. Ten aanzien van de Duitse wetten en regelingen betreffende binnenkomst in, en vertrek uit, het grondgebied van de Bondsrepubliek, wordt de veiligheid van de Bondsrepubliek geacht mede te omvatten de veiligheid der krijgsmachten.

Artikel 27

Uitlevering

1. De betrokken Mogendheid beslist over verzoeken om uitlevering van leden der krijgsmachten.

2. De Duitse autoriteiten stellen de bevoegde autoriteiten der Drie Mogendheden schriftelijk in kennis van een ontvangen verzoek om uitlevering wanneer dit afkomstig is van een Regering van een andere dan één der Drie Mogendheden, tenzij zulk een uitlevering bij de Duitse wet is verboden.

3. Binnen een en twintig dagen na ontvangst van een kennisgeving krachtens lid 2 van dit artikel, kunnen de autoriteiten van één of meer der Drie Mogendheden de Duitse autoriteiten mededelen dat zij op grond van veiligheidsoverwegingen bezwaar tegen de uitlevering hebben.

4. Indien de Duitse autoriteiten niettemin van plan zijn een dergelijke uitlevering uit te voeren, wordt de zaak voor een beslissing ten aanzien van de gegrondheid van de krachtens lid 3 van dit artikel

gemaakte bezwaren aan een arbiter voorgelegd, die niet de nationaliteit bezit van een der partijen bij het geschil of van de Staat welke het verzoek om uitlevering deed en die benoemd wordt door de President of de Vice-President van het in artikel 9 van het Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland bedoelde Scheidsrechterlijk Tribunaal. Zijn beslissing is voor alle partijen bindend en is niet onderworpen aan herziening.

5. Totdat het in lid 3 van dit artikel bedoelde tijdvak van een en twintig dagen is verstreken en totdat de arbiter ten aanzien van het geschil een uitspraak heeft gedaan, voeren de Duitse autoriteiten de uitlevering niet uit zonder toestemming van de autoriteiten der bezaamende Mogendheid of Mogendheden.

Artikel 28

Recht van aanwezigheid op het grondgebied der Bondsrepubliek

1. De betrokken Mogendheid heeft bij uitsluiting het recht leden der krijgsmachten van het grondgebied der Bondsrepubliek te verwijderen.

2. Indien de autoriteiten der Drie Mogendheden van mening zijn, dat de aanwezigheid van een persoon op het grondgebied der Bondsrepubliek hun veiligheid in gevaar brengt, kunnen zij de Duitse autoriteiten aanbevelen met betrekking tot zijn aanwezigheid die maatregelen te nemen, welke door de „Basic Law” zijn toegestaan.

Artikel 29

Het dragen van wapenen

1. De autoriteiten van de krijgsmachten hebben het recht, de voorwaarden vast te stellen, waarop personen die in dienst zijn van de krijgsmachten wapens mogen dragen en gebruiken binnen een installatie of voor zover hun werkzaamheden het dragen van wapens noodzakelijk maken. De bepalingen betreffende het gebruik van wapens worden aangepast aan de Duitse wetgeving inzake zelfverdediging („Notwehr”).

2. De in lid 1 van dit artikel bedoelde personen moeten in het bezit zijn van een door de autoriteiten van de krijgsmachten afgegeven vergunning tot het dragen van vuurwapenen. Vergunningen tot het dragen van vuurwapenen mogen slechts worden afgegeven aan personen ten aanzien van wier betrouwbaarheid geen ernstige twijfel bestaat. Een desbetreffend identiteitsbewijs, waarop een aantekening is gesteld, wordt eveneens als een vergunning tot het dragen van vuurwapenen beschouwd.

Artikel 30

Gezondheid en hygiëne

1. De autoriteiten van de krijgsmachten en de Duitse autoriteiten verlenen elkaar de grootst mogelijke medewerking op het gebied van de gezondheid en de hygiëne, vooral waar het betreft het toezicht op besmettelijke ziekten; deze samenwerking strekt zich ook uit tot de uitwisseling van gegevens en statistieken.

2. In de nabijheid van installaties der krijgsmachten nemen de Duitse autoriteiten, op verzoek van de autoriteiten der krijgsmachten, die maatregelen ten aanzien van de gezondheid en de hygiëne welke noodzakelijk zijn voor de bescherming van de gezondheid der krijgsmachten. Wanneer de Duitse autoriteiten niet in staat zijn voldoende maatregelen te treffen om te voldoen aan de militaire behoeften ten aanzien van afvoer van afval, bestrijding van insecten en ander ongedierte, dan wel de zuivering van water in gebieden welke buiten de steden zijn gelegen, kunnen de krijgsmachten zelf die maatregelen nemen. In steden waar krijgsmachten gelegerd zijn, stellen de autoriteiten der krijgsmachten en de stedelijke autoriteiten in overleg de maatstaven vast welke moeten worden aangelegd met betrekking tot de zuivering van water, om aan de krijgsmachten een watervoorziening te garanderen welke vrij is van verontreiniging.

Artikel 31

Overlijden en begrafenissen

1. Behoudens de bepalingen van enigerlei bijzondere overeenkomst, hebben de krijgsmachten het recht begraafplaatsen aan te leggen en te onderhouden en maatregelen te treffen voor het begraven, opgraven en vervoer van de stoffelijke overschotten van leden van de krijgsmachten overeenkomstig door de krijgsmachten zelf vast te stellen passende hygiënische voorschriften.

2. De autoriteiten der betrokken Mogendheid mogen het stoffelijk overschot van een lid van de krijgsmachten dat op het grondgebied der Bondsrepubliek overleden is in beslag nemen en er over beschikken en mogen over zijn persoonlijke eigendommen beschikken nadat de door de overledene op het grondgebied der Bondsrepubliek gemaakte schulden aan personen die geen leden zijn van de krijgsmachten zijn voldaan. Deze bepaling is niet van toepassing indien de overledene zijn hoofdverblijf op het grondgebied der Bondsrepubliek had.

Artikel 32

Deviezen

1. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid hebben het recht, niet-Duitse valuta of in de munteenheid van een betrokken Mogendheid gestelde geldswaardige papieren of militaire betalingscoupons

in te voeren, uit te voeren, in bezit te hebben en deze, met inachtneming van de bepalingen van lid 2 van dit artikel, aan de leden der krijgsmachten uit te reiken.

2. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid mogen hun leden betalen met in de munteenheid van de betrokken Mogendheid gestelde geldswaardige papieren of militaire betalingscertificaten, of met Duits geld, of met hun eigen munteenheid; zij voeren echter een betalingsstelsel in hun eigen munteenheid niet in dan na hierover met de Bondsregering overleg te hebben gepleegd.

3. Teneinde te voorkomen dat de Duitse deviezenbelangen worden geschaad, nemen de autoriteiten der betrokken Mogendheid, in samenwerking met de Bondsregering, passende maatregelen tegen elk misbruik van de bepalingen van de leden 1 en 2 van dit artikel.

4. De leden der krijgsmachten zijn niet onderworpen aan de Duitse deviezenwetgeving, mits de autoriteiten der krijgsmachten in samenwerking met de Duitse autoriteiten in voorkomend geval op grond van de op zeker ogenblik van kracht zijnde Duitse deviezenwetgeving passende maatregelen nemen teneinde de Duitse deviezenbelangen te waarborgen.

Artikel 33

Belastingen

1. (a) Goederen welke onderworpen zijn aan accijnzen, zijn hiervan vrijgesteld indien zij door de krijgsmachten rechtstreeks van een Duitse fabrikant worden betrokken. Deze bepaling is niet van toepassing op accijnzen op tabak, koffie, thee, suiker, alcohol, mousserende wijnen en benzine, en evenmin op de op steenkool geheven belasting ter subsidiëring van huizenbouw ten behoeve van de mijnwerkers. De vrijstelling geldt alleen indien de goederen worden betrokken door de officiële inkoopbureaus van de krijgsmachten voor gebruik of verbruik door de krijgsmachten of hun leden.

(b) Wanneer de krijgsmachten aan accijns onderworpen goederen aanschaffen ten aanzien waarvan zij overeenkomstig (a) van dit lid aanspraak maken op vrijstelling van belasting, geven de krijgsmachten een verklaring af dat de goederen, welke nauwkeurig naar soort en hoeveelheid dienen te worden omschreven, uitsluitend bestemd zijn voor gebruik of verbruik door de krijgsmachten of hun leden.

(c) Vervallen.

2. (a) Goederen geleverd aan en diensten verricht voor de krijgsmachten welke worden betrokken of verkregen door de officiële inkoopbureaux der krijgsmachten zijn vrijgesteld van omzetbelasting, mits zulke goederen of diensten bestemd zijn voor gebruik of verbruik door de krijgsmachten of hun leden. De leveranciers laten de omzetbelasting bij de berekening van de prijzen van die goederen of diensten buiten beschouwing.

(b) Waar, in het geval van in (a) van dit lid bedoelde goederen en diensten, de betaling geschiedt in de valuta van de betrokken Mogendheid, heeft de leverancier, wanneer hij hiertoe een verzoek doet, recht op terugbetaling van de reeds op de goederen betaalde omzetbelasting ten bedrage van de export-terugbetalingen krachtens lid 16 (2) van de Wet op de Omzetbelasting naar de tekst van 1 september 1951, evenals op de vrijstelling toegestaan overeenkomstig (a). Deze terugbetaling wordt op de prijs van de goederen of diensten in mindering gebracht.

(c) Waar op vrijstelling of terugbetaling van omzetbelasting krachtens (a) of (b) van dit lid aanspraak wordt gemaakt, verklaart het officiële inkoopbureau der krijgsmachten aan de verkoper dat de goederen of de diensten uitsluitend zijn bestemd voor gebruik of verbruik door de krijgsmachten of hun leden.

(d) Leveringen aan de krijgsmachten worden geacht leveringen aan groothandelaren te zijn.

3. (a) De belasting van de krijgsmachten en hun leden wordt, voor zover hiervoor geen voorziening is getroffen in dit Verdrag, geregeld door de op 26 mei 1952 te Bonn ondertekende Overeenkomst inzake de belastingregeling voor de krijgsmachten en hun leden, zoals gewijzigd bij het op 26 juli 1952 te Bonn ondertekende Protocol.

(b) Vervallen.

Artikel 34

Douaneregelingen voor de krijgsmachten

1. Behoudens de bepalingen van dit Verdrag en van enige andere overeenkomst tussen de Bondsrepubliek en de Drie Mogendheden of één van hen, zijn de krijgsmachten in beginsel vrijgesteld van de bepalingen van de Duitse douanewetgeving en het douanetoezicht en de Duitse regelingen welke gelden voor het vervoer van goederen naar of van het gebied der Bondsrepubliek.

2. De krijgsmachten mogen hun goederen en de voor hun gebruik of voor gebruik van hun leden bestemde goederen naar het grondgebied van de Bondsrepubliek overbrengen en hieruit wegvoeren zonder betaling van enigerlei in- of uitvoerrechten of andere belastingen der Bondsrepubliek en zonder dat dit op enigerlei wijze beperkt of verboden kan worden. Door de krijgsmachten tegen betaling in hun eigen valuta op het grondgebied van de Bondsrepubliek aangekochte goederen worden, in de zin van dit artikel, behandeld als te zijn uitgevoerd uit het grondgebied der Bondsrepubliek en door de krijgsmachten ingevoerd. De krijgsmachten houden zich aan de Duitse voorschriften inzake de bescherming van de gezondheid van mens, dier en plant.

3. De krijgsmachten geven officiële machtigingen af betreffende hun in- en uit te voeren goederen. De vorm van deze machtigingen wordt in overleg met de Bondsregering vastgesteld.

4. Zendingen der krijgsmachten welke door hun officiële vervoermiddelen worden vervoerd zijn onderworpen aan douane-onderzoek door de autoriteiten der krijgsmachten. Deze laatsten dragen er zorg voor, dat een dergelijk onderzoek plaats vindt en wel op doeltreffende wijze, alsmede dat deze zendingen behouden op de plaats van bestemming aankomen. De autoriteiten der krijgsmachten delen de Duitse douane-autoriteiten mede welke maatregelen zijn genomen om de bepalingen van dit lid ten uitvoer te leggen.

5. Zendingen der krijgsmachten welke in andere dan hun officiële vervoermiddelen worden vervoerd, zijn onderworpen aan het normale Duitse douane-onderzoek, doch mogen daardoor geen vertraging ondervinden. Door de autoriteiten der krijgsmachten of door een douane-instantie verzegelde zendingen zijn echter vrij van inwendig onderzoek; deze bepaling mag niet geacht worden de Duitse douane-beambten te verhinderen deze zegels aan een onderzoek te onderwerpen en er eventueel Duitse zegels aan toe te voegen. Als gevolg van deze contrôle aan het licht gekomen onregelmatigheden worden ter kennis gebracht van de autoriteiten der krijgsmachten.

6. Behalve de in artikel 35 vervatte vrijstellingen, zijn officiële koeriers van de krijgsmachten vrijgesteld van onderzoek door Duitse douane-autoriteiten waar het hun koeriersbagage betreft. Zij genieten een voorkeursbehandeling om te verzekeren dat zij geen vertraging ondervinden.

7. Militaire eenheden welke voor operationele doeleinden en onder orders de grenzen van het grondgebied der Bondsrepubliek overschrijden zijn vrijgesteld van onderzoek door Duitse douane-autoriteiten, mits de bevelvoerende officier schriftelijk verklaart dat alle uitvoerbare maatregelen zijn getroffen om te verzekeren dat noch de eenheid, noch de leden ervan goederen vervoeren in strijd met de bepalingen van dit artikel of van artikel 35 van dit Verdrag. Indien zulks uitvoerbaar is, worden de bevoegde Duitse douane-autoriteiten van te voren door de autoriteiten der krijgsmachten op de hoogte gebracht van troepenbewegingen. Deze bepalingen gelden niet voor grensoverschrijdingen welke plaats vinden tijdens militaire oefeningen of manoeuvres.

8. In- en uitvoer van goederen in vliegtuigen welke het eigendom zijn van de krijgsmachten of door hen of ten behoeve van hen worden gebruikt, welke landen op of opstijgen van een militair vliegveld zijn onderworpen aan douane-onderzoek door de autoriteiten der krijgsmachten. Indien zulke vliegtuigen op een burgerluchtvaartterrein landen, zijn zij onderworpen aan douane-onderzoek door de autoriteiten der krijgsmachten; de Duitse douane-autoriteiten ver-

wittigen onverwijld de autoriteiten der krijgsmachten. Indien burgerluchtvaartuigen landen op een militair vliegveld, worden de Duitse douane-instanties door de autoriteiten der krijgsmachten verwittigd. De autoriteiten der krijgsmachten nemen alle maatregelen welke noodzakelijk zijn om te verzekeren dat alle zo vervoerde goederen niet in het Duitse economische proces worden opgenomen voordat de Duitse douane-autoriteiten de gelegenheid gehad hebben ze in te klaren.

9. Met uitzondering van de in lid 11 van artikel 39 van dit Verdrag bedoelde goederen, kunnen de autoriteiten der krijgsmachten beschikken over de roerende goederen van de krijgsmachten op het gebied der Bondsrepubliek. Voor export aan een niet op het grondgebied der Bondsrepubliek verblijvende koper verkochte goederen zijn niet onderworpen aan Duitse uitvoerbeperkingen of uitvoerrechten. De voorwaarden waaronder de in dit lid bedoelde goederen worden verkocht, worden in onderling overleg tussen de bevoegde autoriteiten der krijgsmachten en de bevoegde Duitse autoriteiten vastgesteld.

Artikel 35

Douaneregelingen voor de leden der krijgsmachten

1. Behoudens de bepalingen van dit Verdrag en van elke andere van toepassing zijnde overeenkomst tussen de Bondsrepubliek en de Drie Mogendheden of één van hen, zijn leden van de krijgsmachten in beginsel aan de Duitse douanewetgeving onderworpen.

2. Gerechtelijke vervolging van douane-overtredingen, met inbegrip van het recht tot verbeurdverklaring van goederen behoort uitsluitend tot de strafrechtelijke bevoegdheden van de autoriteiten der krijgsmachten. De Duitse rechtsregels betreffende het opleggen van boeten door de administratie met betrekking tot douane-overtredingen gelden niet voor leden der krijgsmachten. De Duitse douane-autoriteiten hebben recht op door de krijgsmachten, als gevolg van douane-overtredingen van hun leden, verbeurd verklaarde goederen, voor zover deze noodzakelijk zijn voor het verhalen van belastingschulden op zulke goederen, welke het gevolg zijn van een burgerlijke rechtsvordering.

3. Leden van de krijgsmachten zijn vrijgesteld van de bepalingen van de Duitse wetgeving betreffende het gebruik van vuurwapenen door Duitse douane-ambtenaren.

4. Behoudens de volgende bepalingen, zijn leden van de krijgsmachten vrijgesteld van Duitse in- en uitvoerbeperkingen en -verboden en van de betaling van douane-rechten en andere belastingen der Bondsrepubliek op door hen, voor persoonlijk of huiselijk gebruik of verbruik, naar of uit het grondgebied der Bondsrepubliek vervoerde goederen:

- (a) het recht goederen in te voeren door middel van verzending door leden van de krijgsmachten geldt niet voor die gerantsoeneerde goederen welke de krijgsmachten aan hun leden verkopen of uitreiken;
- (b) de autoriteiten der krijgsmachten beperken kwantitatief de invoer van die gerantsoeneerde goederen welke zij aan hun leden verkopen of uitreiken, voor zover zulke goederen door de leden van de krijgsmachten in hun bagage worden meegevoerd;
- (c) invoer van niet-gerantsoeneerde goederen, al dan niet vergezeld door het lid der krijgsmachten dat ze invoert, wordt door de autoriteiten der krijgsmachten kwantitatief beperkt wanneer deze vaststellen, nadat zij de aanbevelingen van de Duitse autoriteiten hebben bestudeerd, dat deze goederen in het bijzonder het onderwerp vormen van douane-overtredingen;
- (d) om aan de Duitse douane-autoriteiten aan te tonen dat door leden van de krijgsmachten langs commerciële weg, door middel van de Duitse posten of in door hen meegevoerde bagage ingevoerde niet-gerantsoeneerde goederen voor persoonlijk of huiselijk gebruik of verbruik bestemd zijn, kunnen de leden der krijgsmachten bij de autoriteiten der krijgsmachten verklaringen verkrijgen welke als machtiging om overeenkomstig het bepaalde in dit artikel goederen in te voeren, worden erkend;
- (e) de leden der krijgsmachten houden zich aan de Duitse voorschriften betreffende de bescherming van de gezondheid van mens, dier en plant.

5. Voor de douane-contrôle op leden der krijgsmachten, kunnen de autoriteiten van de krijgsmachten zorgen voor ambtenaren bij grensovergangen waar aanzienlijke aantallen leden van de krijgsmachten de grens overschrijden. De autoriteiten stellen deze plaatsen vast in overleg met de Bondsregering. Op deze plaatsen voeren de ambtenaren der krijgsmachten in samenwerking met de Duitse douane-autoriteiten douane-contrôle uit op leden der krijgsmachten en hun goederen. Op alle andere grensoverschrijdingsplaatsen zijn leden der krijgsmachten onderworpen aan de normale door de Duitse autoriteiten uitgevoerde douane-contrôle. De bepalingen van dit lid gelden ook voor bewegingen van leden der krijgsmachten tussen het gebied der Bondsrepubliek en Berlijn.

6. De douane-contrôle op aan of door de leden der krijgsmachten door middel van de post- of vrachtdiensten der krijgsmachten verzonden goederen, wordt door de autoriteiten der krijgsmachten uitgevoerd op door hen zelf vastgestelde plaatsen. Duitse douane-ambtenaren kunnen bij dit onderzoek aanwezig zijn.

7. Krachtens de bepalingen van dit Verdrag vrij van invoerrechten ingevoerde goederen mogen op het grondgebied der Bondsrepubliek door de leden der krijgsmachten aan een persoon die hiervan geen lid is slechts worden verkocht na voorafgaande kennisgeving aan en met de goedkeuring van de bevoegde Duitse autoriteiten; deze bepaling geldt echter niet voor gewone geschenken van persoonlijke of huiselijke aard in hoeveelheden, welke te gering zijn voor handelsdoeleinden.

8. De autoriteiten der krijgsmachten nemen binnen het kader van dit Verdrag maatregelen welke erop gericht zijn hun leden ervan te weerhouden overtredingen te begaan tegen de fiscale, douane- en in- en uitvoerbepalingen van de Bondsrepubliek. Zij nemen deze factoren in acht — daarbij de aanbevelingen der Bondsregering in aanmerking nemend — waar het betreft de rantsoenering van in het bijzonder aan dergelijke overtredingen onderhevige goederen. De door de autoriteiten der krijgsmachten vastgestelde rantsoenen overtreffen niet de redelijkerwijs voor persoonlijk verbruik benodigde hoeveelheden. De autoriteiten der krijgsmachten werken nauw samen met de Duitse douane-ambtenaren en opsporingsinstanties bij het bestrijden van douane-overtredingen.

9. De autoriteiten der krijgsmachten stellen de Duitse douane-autoriteiten van alle overtredingen op de hoogte om, indien noodzakelijk, het instellen van een civiele vordering tegen de overtredders mogelijk te maken. Van hun kant stellen de Duitse douane-autoriteiten de autoriteiten der krijgsmachten in kennis van alle douane-overtredingen waarbij hun leden zijn betrokken. De Duitse douane-autoriteiten stellen de autoriteiten van de krijgsmachten in kennis van van hun leden in beslag genomen goederen of valuta, en deze eigendommen of valuta worden aan de autoriteiten der krijgsmachten overgedragen. De Duitse douane-autoriteiten geven een ontvangstbewijs af aan de leden der krijgsmachten voor alle aangehaalde goederen of valuta.

10. Motorvoertuigen van leden der krijgsmachten welke bestemd zijn voor hun persoonlijk gebruik mogen het grondgebied der Bondsrepubliek binnengaan of verlaten zonder betaling van douane-rechten en zonder beperkingen, op vertoon van het registratiebewijs of een ander door de autoriteiten der krijgsmachten afgegeven bewijs waarin wordt verklaard dat het motorvoertuig het eigendom is van een lid der krijgsmachten en bestemd is voor zijn persoonlijk gebruik. Op verzoek van de Duitse douane-autoriteiten verstrekken de autoriteiten der krijgsmachten inlichtingen over zulke voertuigen. Voertuigen bestemd voor handelsdoeleinden vallen niet onder deze voorkeursbehandeling.

11. De invoer door leden der krijgsmachten van goederen welke voor liefdadige doeleinden op het grondgebied der Bondsrepubliek

zullen worden gebruikt wordt geregeld in onderling overleg tussen de autoriteiten der krijgsmachten en de bevoegde Duitse autoriteiten.

Artikel 36

Organisaties en ondernemingen in dienst van de krijgsmachten

1. Behoudens de bepalingen van dit artikel

- (a) kunnen niet-Duitse organisaties van niet-commerciële aard welke door de krijgsmachten of de betrokken Mogendheid zijn georganiseerd ten behoeve van de leden der krijgsmachten of welke het welzijn van de krijgsmachten dienen, in hun geheel of ten dele met de krijgsmachten worden gelijkgesteld nadat de Duitse autoriteiten hiervan in kennis zijn gesteld, in welke kennisgeving wordt verklaard, dat zodanige organisaties in dienst zijn van de krijgsmachten;
- (b) kan zulk een organisatie, indien zij een vereniging of een club is, slechts worden gelijkgesteld voor zover zij een deel vormt van de verzorgings- of sportorganen van de krijgsmachten.

2. De krijgsmachten kunnen gebruik maken van niet-Duitse commerciële ondernemingen mits hun militaire behoeften niet door Duitse ondernemingen kunnen worden gedekt. Zulke ondernemingen kunnen met de krijgsmachten worden gelijkgesteld,

- (a) na kennisgeving aan de Duitse autoriteiten indien zij technische diensten aan de krijgsmachten leveren onder contract, en
- (b) in alle andere gevallen na overleg met de Duitse autoriteiten.

3. Werknemers van de in lid 1 van dit artikel bedoelde organisaties en van de onder (a) van lid 2 van dit artikel bedoelde ondernemingen (met uitzondering van Duitsers en personen die geen onderdaan zijn van één der Drie Mogendheden, noch van een andere staat van herkomst en op het grondgebied van de Bondsrepubliek in dienst zijn genomen) kunnen eveneens met leden der krijgsmachten worden gelijkgesteld.

4. Gelijkstelling met de krijgsmachten en hun leden is slechts toegestaan voor zover de organisaties, ondernemingen of werknemers uitsluitend in dienst zijn van de krijgsmachten en voor zover deze gelijkstelling noodzakelijk is voor hun bijdrage aan de vervulling van de verdedigingstaak van de krijgsmachten. De omvang van deze gelijkstelling wordt vastgesteld in de kennisgeving of tijdens het overleg. Zij kan door verdere afspraken tot de noodzakelijke omvang worden beperkt. De organisaties, ondernemingen en werknemers mogen geen particuliere commerciële handelingen verrichten. De autoriteiten der krijgsmachten werken met de Bondsregering samen bij het nemen van maatregelen welke zijn gericht tegen misbruik van deze rechten.

5. De gelijkstelling van de onder (b) van lid 2 van dit artikel bedoelde commerciële ondernemingen is tot het volgende beperkt:

- (a) het verlenen van vergunningen en het registreren van motorvoertuigen overeenkomstig artikel 17 van dit Verdrag;
- (b) huisvesting overeenkomstig artikel 38;
- (c) het recht om krachtens artikel 34 aan de krijgsmachten te verkopen of ter beschikking te stellen goederen vrij van invoerrechten en andere belastingen van de Bondsrepubliek het gebied van de Bondsrepubliek binnen te brengen;
- (d) vrijstelling van belastingen krachtens de leden 1 en 2 van artikel 33 van dit Verdrag voor zover het betreft leveringen aan en het verrichten van andere diensten door zulke ondernemingen voor de krijgsmachten; in elk ander opzicht wordt de belasting geregeld door de in artikel 33 bedoelde Overeenkomst;
- (e) het gebruik van transport- en verbindingsfaciliteiten der krijgsmachten overeenkomstig de artikelen 17 en 18;
- (f) vrijstelling, ten aanzien van hun aan de krijgsmachten geleverde diensten, van de Duitse wetgeving inzake handelsvergunningen en buitenlandse maatschappijen;
- (g) afgifte van de benodigde deviezenvergunningen om hen in staat te stellen hun functies uit te oefenen en het recht om militaire betalingscoupons in bezit te hebben en te gebruiken.

6. Indien de werknemers van de organisaties en de ondernemingen bedoeld in de leden 1 en 2 van dit artikel, ook lid zijn van de krijgsmachten in de zin van lid 7 (b) van artikel 1 van dit Verdrag, kunnen de krijgsmachten de mate waarin de bepalingen van dit Verdrag op zulke werknemers van toepassing zijn, beperken. In dit verband houden zij rekening met de aanbevelingen van de Duitse autoriteiten.

7. Het aantal werknemers van de organisaties en ondernemingen in dienst van de krijgsmachten mag niet verhoogd worden met meer dan 100 % van het aantal dat bij de inwerkingtreding van dit Verdrag aanwezig is, behalve in overeenstemming met de Duitse autoriteiten.

AFDELING II — **Verzorging**

Artikel 37

Omvang der verplichtingen

1. Voor zover zulks noodzakelijk is om de verdedigingsstaak der krijgsmachten te vervullen, neemt de Bondsregering op zich, er voor zorg te dragen, dat de behoeften der krijgsmachten en hun leden binnen het grondgebied van de Bondsrepubliek, behoudens de bepalingen van dit Verdrag of enig ander daarmee samenhangend verdrag, worden gedekt op de volgende gebieden:

- (a) onroerende goederen (artikel 38);

- (b) goederen, materialen en diensten, daarbij inbegrepen de diensten der openbare nutsbedrijven (artikelen 39 en 40);
- (c) vervoersdiensten (artikel 41);
- (d) verbindingsdiensten (artikel 42);
- (e) andere openbare diensten (artikel 43).

2. De Bondsrepubliek draagt er zorg voor, dat vakbekwaam burgerpersoneel, dat geschikt is om aan de noodzakelijke behoeften van de krijgsmachten overeenkomstig de militaire behoeften te voldoen, door de bevoegde Duitse instanties aan de krijgsmachten beschikbaar wordt gesteld (artikel 44).

3. Teneinde de door de Bondsrepubliek in lid 1 van dit artikel aanvaarde verplichtingen te vervullen, vaardigt de Bondsrepubliek wetten uit welke de mogelijkheid scheppen de aanschaffing van goederen, materialen en diensten, de verschaffing van onroerende goederen en de instelling van verboden zones te verzekeren.

4. Totdat de in lid 3 van dit artikel bedoelde wetten der Bondsregering van kracht worden, worden dergelijke verplichtingen vervuld door middel van de toepassing op de daarvoor passende wijze, binnen het kader van de „Basic Law”, van de bepalingen van de volgende wetten voor zover deze betrekking hebben op de bevoegdheid goederen, materialen en diensten te vorderen, onroerende goederen te verkrijgen en verboden gebieden in te stellen: de Wet inzake goederen en diensten voor projecten ten behoeve van het „Reich” („Reichsleistungsgesetz”) van 1 september 1939; de Wet inzake de verschaffing van land voor de „Wehrmacht” van 29 maart 1935; en de Wet inzake de beperking van grondbezit ten behoeve van de verdediging van het „Reich” („Schutzbereichsgesetz”) van 24 januari 1935. De toepassing van de in de eerste zin van dit lid bedoelde wetten van het „Reich” strekt zich niet uit tot de vaststelling van de omvang van vorderingen tot vergoeding en schadeloosstelling, welke krachtens lid 3 van artikel 12 van het Financieel Verdrag worden ingediend.

Artikel 38

Onroerende goederen

1. De autoriteiten der krijgsmachten geven elk aan de bevoegde autoriteit van de Bondsrepubliek hun behoeften aan onroerende goederen te kennen in de vorm van periodieke programma's en, waar noodzakelijk, van aanvullende programma's. Wanneer van twee of meer Mogendheden de krijgsmachten, welke in hetzelfde gebied zijn of zullen worden gelegd, met elkaar strijdige belangen hebben wat betreft de onroerende goederen, zullen er gezamenlijke besprekingen tussen hen worden gehouden, met het doel, overeenstemming te bereiken ten aanzien van gemeenschappelijke programma's inzake onroerende goederen. Afzonderlijke verzoeken welke buiten de programma's vallen, worden tot een minimum beperkt.

2. Door de autoriteiten der krijgsmachten en de autoriteit der Bondsrepubliek overeengekomen programma's en afzonderlijke verzoeken, worden door de bevoegde Duitse autoriteiten uitgevoerd en ingewilligd na overleg met de autoriteiten der krijgsmachten waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden met ligging, normen en data van oplevering. In deze programma's worden bijzondere voorzieningen getroffen om eventuele moeilijkheden het hoofd te bieden, welke zich voor de krijgsmachten kunnen voordoen als gevolg van de toepassing van de in de tweede zin van lid 5 van dit artikel vervatte bepalingen. Behoeften van ondergeschikt belang kunnen rechtstreeks tussen de autoriteiten der krijgsmachten en de bevoegde Duitse gewestelijke autoriteiten worden geregeld.

3. In geval van verschil van mening tussen ondergeschikte autoriteiten der krijgsmachten en de Duitse gewestelijke autoriteiten, wordt de zaak naar de autoriteit der Bondsrepubliek verwezen voor verder gemeenschappelijk overleg met de autoriteiten der krijgsmachten.

4. De krijgsmachten gaan voortdurend hun behoeften aan onroerende goederen na teneinde te verzekeren, dat deze binnen het met de omvang en de werkzaamheden der krijgsmachten overeenkomende minimum blijven. Onroerende goederen, welke niet langer nodig zijn, of waarvoor andere onroerende goederen, welke voor de behoeften van de krijgsmachten voldoende zijn, beschikbaar worden gesteld, worden door de krijgsmachten vrijgegeven.

5. In het bijzonder wordt gelet op het vrijgeven van onroerende goederen aan particulieren. Woningen in particulier bezit worden vrijgegeven indien zij door de krijgsmachten verdurende een tijdvak van zes opeenvolgende maanden niet zijn gebruikt. De Duitse autoriteiten hebben het recht, de krijgsmachten te verzoeken, de vrijgeving van bepaalde onroerende goederen met hen te bespreken.

6. Ten tijde van het vrijgeven van een gevorderde woning of een gevorderd hotel worden ook alle zich daarin bevindende gevorderde roerende goederen, waarvoor een gebruiksvergoeding betaald wordt, vrijgegeven. Wanneer andere gevorderde onroerende goederen worden vrijgegeven, zullen de krijgsmachten tegelijkertijd zich daarin bevindende gevorderde roerende goederen, waarvoor een gebruiksvergoeding wordt betaald, vrijgeven, uitgezonderd die gevallen waarin het voortgezet gebruik van die goederen noodzakelijk is voor de uitvoering van de verdedigingsopdracht der krijgsmachten. In dergelijke gevallen plegen de autoriteiten der krijgsmachten overleg met de Duitse autoriteiten. Zodanige roerende goederen worden ook vrijgegeven vóór het vrijgeven van onroerende goederen, mits deze niet meer voor de krijgsmachten nodig zijn of andere goederen, welke voor de behoeften van de krijgsmachten voldoende zijn, door de Duitse autoriteiten beschikbaar worden gesteld. Kunstvoorwerpen en antiquiteiten worden door de krijgsmachten vrijgegeven op overeen te komen wijze.

7. Bij de tenuitvoerlegging van het eerste programma inzake onroerende goederen hebben de krijgsmachten, indien in hetzelfde gebied geen vergelijkbare andere onroerende goederen beschikbaar zijn, gedurende een periode van zes maanden na de inwerkingtreding van dit Verdrag voorkeursrecht op die in openbaar bezit zijnde onroerende goederen, begrepen in de in artikel 13 van Hoofdstuk Een van het Verdrag inzake de regeling van vraagstukken voortvloeiende uit de oorlog en de bezetting bedoelde eigendommen, welke beschikbaar komen. Dit geldt niet voor onroerende goederen in de Enclave Bonn.

8. Indien bij de krijgsmachten in gebruik zijnde onroerende goederen zoals schietterreinen, oefenterreinen en vliegvelden, tijdelijk niet door de krijgsmachten worden gebruikt, mogen deze tijdelijk, op haar verzoek, aan de Bondsrepubliek beschikbaar worden gesteld, op voorwaarde dat het weer in gebruiknemen door de krijgsmachten daardoor geen schade ondervindt.

Artikel 39

Goederen, materialen en diensten

1. De aanschaffing van goederen en materialen op het gebied der Bondsrepubliek voor de krijgsmachten en hun leden tegen Duitse Mark en andere valuta, geschiedt in het kader van periodieke programma's, met dien verstande, dat de op deze wijze aangeschafte hoeveelheden de in deze programma's overeengekomen hoeveelheden niet meer dan 10 % te boven mogen gaan, tenzij de Duitse autoriteiten hierin toestemmen. Deze periodieke programma's houden rekening met bouwmaterialen, welke zijn vereist voor de tenuitvoerlegging van artikel 40 van dit Verdrag. Onder de programma's vallen niet kleinere aanschaffingen, welke zijn gedaan in overeenstemming met de toepasselijke voorschriften van de krijgsmachten.

2. Er wordt een Gezamenlijke Verzorgingscommissie ingesteld, samengesteld uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de Drie Mogendheden en uit vertegenwoordigers van de Bondsrepubliek. Het is de taak van de Commissie om bij overeenkomst periodieke programma's vast te stellen voor de aanschaffing van de behoeften der krijgsmachten en tevens de moeilijkheden op te lossen welke zich bij de tenuitvoerlegging van deze programma's kunnen voordoen.

3. De behoeften der krijgsmachten welke moeten worden opgenomen in de periodieke programma's worden zo spoedig mogelijk ter kennis van de Gezamenlijke Verzorgingscommissie gebracht en tenminste twee maanden vóór het begin van het desbetreffende tijdvak. De autoriteiten der krijgsmachten stellen de Duitse autoriteiten zo spoedig mogelijk van te voren in kennis van alle belangrijke veranderingen in hun behoeften inzake leveringen door de openbare nutsbedrijven (gas, water, electriciteit, riolering).

4. Bij het opstellen van een programma houdt de Gezamenlijke Verzorgingscommissie rekening met de noodzakelijke behoeften betreffende verdediging en uitvoer, alsmede met burgerlijke behoeften. De Commissie stelt vast aan welke goederen, materialen en diensten er tekort is en stelt hiervan lijsten op. De Commissie mag een gedetailleerde opgave verlangen van producten welke aanzienlijke hoeveelheden vergen van in die lijsten genoemde goederen, materialen en diensten.

5. Het aanschaffen van goederen, materialen en diensten, met inbegrip van diensten op het gebied van de bouwnijverheid, binnen het kader van lid 1 van dit artikel, wordt verricht of rechtstreeks door de autoriteiten der betrokken Mogendheid overeenkomstig hun gebruikelijke werkwijze bij het aangaan van zulke contracten of, op hun verzoek, door de Duitse autoriteiten. De Bondsrepubliek stemt er in toe de nodige maatregelen te nemen teneinde te verzekeren dat aan deze behoeften die voorrang wordt verleend boven binnenlandse behoeften en exportbehoeften welke niet op de verdediging betrekking hebben, als noodzakelijk en passend is om te waarborgen, dat zij tijdig aan de strijdkrachten worden geleverd.

6. Wanneer de autoriteiten van de betrokken Mogendheid voornemens zijn orders te plaatsen, binnen het kader der overeengekomen programma's, door middel van rechtstreekse aanschaffing van goederen, materialen of diensten, waaraan volgens de in lid 4 van dit artikel genoemde lijsten tekort is, delen zij dit aan de Duitse autoriteiten mede. Indien de Duitse autoriteiten van mening mochten zijn dat om redenen van verzorging of productiecapaciteit bepaalde firma's dienen te worden uitgenodigd om een offerte te maken, wijzen zij deze firma's uiterlijk binnen twee weken aan. De autoriteiten van de betrokken Mogendheid houden met deze aanbevelingen naar behoren rekening bij het bepalen van hun uiteindelijke keus inzake de leveranciers.

7. Aan de Duitse autoriteiten worden informatie-copieën gezonden van alle rechtstreeks door de autoriteiten der betrokken Mogendheid binnen het kader der overeengekomen programma's geplaatste orders.

8. Wanneer de behoeften der krijgsmachten aan goederen, materialen en diensten worden gedekt door middel van aanschaffing door de Duitse autoriteiten, hebben de autoriteiten van de betrokken Mogendheid het recht, hun behoeften in elk opzicht nauwkeurig uiteen te zetten, met inbegrip van nauwkeurige bijzonderheden betreffende het verlangde artikel, levertijden en alle andere noodzakelijke voorwaarden. De Duitse autoriteiten dragen er in samenwerking met de autoriteiten der betrokken Mogendheid zorg voor, dat aan deze voorwaarden wordt voldaan tot tevredenheid van de krijgsmachten. De autoriteiten der betrokken Mogendheid kunnen iedere offerte om geldige en dwingende redenen van de hand wijzen.

De Duitse autoriteiten worden van deze redenen in kennis gesteld. De Duitse autoriteiten houden toezicht op de fabricage; vertegenwoordigers der betrokken Mogendheid hebben het recht aan inspecties deel te nemen. De Duitse autoriteiten verlenen de leverancier slechts décharge met de schriftelijke toestemming van de autoriteiten der betrokken Mogendheid.

9. De krijgsmachten en hun leden mogen, behoudens de bepalingen van lid 1 van dit artikel, plaatselijk goederen en diensten aanschaffen voor hun eigen gebruik onder voorwaarden, welke niet minder gunstig zijn dan die welke in het algemeen gelden voor inwoners der Bondsrepubliek.

10. Alle periodieke programma's inzake behoeften aan goederen, materialen en diensten voor de verzorging der krijgsmachten welke door de autoriteiten der betrokken Mogendheid vóór de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag zijn aanhangig gemaakt en ten aanzien waarvan nog prestaties uitstaan, die op die datum nog niet zijn voltooid, blijven gelden en zijn van kracht als door de Gezamenlijke Verzorgingscommissie vastgestelde programma's.

11. Goederen welke zijn aangeschaft (in Reichsmarken of Duitse Marken) ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten, of ten laste van de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland, of ten laste van dat deel van de bijdrage aan de verdediging van de Bondsrepubliek dat dient om de krijgsmachten te verzorgen, worden niet uit het grondgebied der Bondsrepubliek weggevoerd, tenzij deze voor militaire doeleinden voor de verzorging der krijgsmachten vereist zijn, of tenzij het zulke militaire uitrustingsstukken betreft welke militaire eenheden gewoonlijk bij verplaatsing met zich mede nemen. In die gevallen waarin de autoriteiten der krijgsmachten besluiten, dat zij deze goederen niet langer nodig hebben, worden zij aan de Duitse autoriteiten overgedragen, tenzij in dit opzicht een andere regeling tussen hen wordt getroffen.

Artikel 40

Diensten op het gebied van de bouwnijverheid

1. Wanneer is overeengekomen dat een gedeelte van de krachtens artikel 38 van dit Verdrag overgelegde programma's inzake onroerende goederen zal worden uitgevoerd door middel van nieuwbouw, stellen de autoriteiten der krijgsmachten de bevoegde Duitse autoriteiten, met tussenpozen welke corresponderen met de programma's krachtens artikel 39, van hun bouwprogramma's in kennis en verschaffen, indien dit mogelijk is, bijzonderheden over de aard, omvang, ligging en de vereiste datum van oplevering van elk project, alsmede, voor zover dit noodzakelijk wordt, aanvullende bijzonderheden en doen zij mededeling van wijzigingen. De Duitse autoriteiten doen onverwijld hun opmerkingen aan de autoriteiten der krijgs-

machten toekomen. Indien noodzakelijk heeft daarop gezamenlijk overleg plaats teneinde tot een vergelijk te komen dat de krijgsmachten in staat zal stellen hun verdedigingsopdracht te vervullen.

2. De tenuitvoerlegging van de bouwprojecten welke uit de Duitse verdedigingsbijdragen zullen worden gefinancierd, wordt door de Duitse bouw-autoriteiten overeenkomstig de Duitse wettelijke voorschriften en vastgestelde bouwverordeningen uitgevoerd. De autoriteiten der krijgsmachten stellen hun behoeften inzake het bestek vast en delen deze aan de Duitse autoriteiten mede, nemen deel aan de ontwerpwerkzaamheden, de aanbesteding en het verlenen van uitbestedingen en mogen om goede en dwingende redenen, welke aan de Duitse autoriteiten worden medegedeeld, elke inschrijving afwijzen. De autoriteiten der krijgsmachten mogen zich te allen tijde op de hoogte stellen van de vorderingen der bouwwerkzaamheden, documenten de bouw betreffende, inzien en inlichtingen eisen. De autoriteiten der krijgsmachten mogen te allen tijde de bouwwerkzaamheden inspecteren doch oefenen toezicht op het project uit door tussenkomst van de Duitse bouw-autoriteiten. In de gevallen waarin de autoriteiten der krijgsmachten later afwijking van het onder contract overeengekomene nodig achten, delen zij haar behoeften schriftelijk aan de Duitse autoriteiten mede. De Duitse autoriteiten aanvaarden de oplevering van het project door de aannemer slechts met de schriftelijke toestemming van de autoriteiten der krijgsmachten.

3. Reparaties en onderhoudswerkzaamheden worden verricht door de Duitse autoriteiten indien dit door de autoriteiten der krijgsmachten overeenkomstig wederzijdse overeenkomsten wordt verzocht. De bepalingen van lid 2 van dit artikel zijn mutatis mutandis van toepassing.

4. Dit artikel is niet van toepassing op kleinere bouwprojecten, op bouworders welke zijn geplaatst vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag of op bouworders ten aanzien waarvan bijzondere overeenkomsten zijn getroffen. De omschrijving van kleinere bouwprojecten wordt door middel van bilaterale overeenkomsten vastgelegd.

Artikel 41

Vervoersdiensten

1. De krijgsmachten hebben het recht Duitse vervoermiddelen op de weg, de spoorwegen, waterwegen en in de lucht te gebruiken voor het vervoer van personen, dieren en materialen naar, door en uit het gebied van de Bondsrepubliek. Daarbij genieten de krijgsmachten een zodanige voorkeursbehandeling als noodzakelijk is voor de bevredigende vervulling van hun verdedigingsopdracht en als verenigbaar is met een redelijk evenwicht tussen de daaruit voortvloeiende behoeften en de noodzakelijke burgerlijke en verdedigingsbehoeften van de Bondsrepubliek. Zij hebben het recht met transportondernemingen contracten af te sluiten voor vervoersdiensten.

2. Indien de van de openbare vervoersondernemingen gevraagde diensten uitgaan boven die welke vrij verkrijgbaar zijn krachtens de algemeen geldende vervoersvoorschriften, zal voor zulke diensten door de autoriteiten van de krijgsmachten die op het gebied van vervoerszaken bevoegd zijn in een van de grotere districten een verzoek worden gericht aan de Duitse autoriteiten. Hetzelfde is van toepassing op vervoersdiensten welke worden gevraagd van niet openbare vervoersondernemingen indien deze diensten, hetzij uitgaan boven de gebruikelijke door de onderneming verrichte diensten, hetzij gevraagd worden gedurende perioden waarin een tekort aan transportmiddelen bestaat; een dergelijk tekort wordt geacht te zijn bewezen, wanneer er beperkende bepalingen van kracht zijn ten aanzien van het beschikbaar stellen van transportdiensten aan de civiele sector. Bijzonderheden en werkwijze worden geregeld bij speciale overeenkomsten.

3. De bepalingen van de volgende technische overeenkomsten en arbeidsregelingen, met inbegrip van administratieve behandeling tussen de krijgsmachten en de Duitse vervoersautoriteiten, als met wederzijdse overeenstemming gewijzigd, blijven van toepassing tot het tijdstip waarop zij aflopen:

- (a) de drie tarieven- en arbeidsregelingen tussen de Duitse Bonds-spoorwegen en de Amerikaanse, Britse en Franse krijgsmachten, onderscheidenlijk van 31 maart 1950, 1 april 1950 en 1 september 1950;
- (b) de twee overeenkomsten tussen de Amerikaanse en Britse legers en de „Deutsche Schlafwagen- und Speisewagen-Gesellschaft” onderscheidenlijk van 30 april 1950 en 19 december 1950;
- (c) de overeenkomsten tussen de geallieerde krijgsmachten en de „Vereinigte Tanklager und Transportmittel G.m.b.H.” en de Bondsministeries voor Verkeer en Financiën van 13 september 1951, 17 december 1951 en 27 februari 1952.

De bepalingen van deze overeenkomsten zijn vóór de datum waarop zij aflopen, onderworpen aan herziening en wijziging, hetzij op verzoek van de Bondsrepubliek hetzij van de Drie Mogendheden, indien die bepalingen onverenigbaar zijn met dit Verdrag. Indien een van deze overeenkomsten niet met wederzijds goedvinden wordt verlengd na afloop van de huidige geldigheidsduur, dient tijdig overeenstemming te worden bereikt ten aanzien van de verschillende voorwaarden waaronder de diensten zullen worden verricht, welke voorwaarden na afloop van de overeenkomst zullen gelden en welke verenigbaar dienen te zijn met de behoeften van de krijgsmachten en de dienstpositie van hun leden bij de uitvoering van de verdedigingsopdracht van de krijgsmachten.

4. De krijgsmachten doen de Duitse vervoersautoriteiten zo vroeg-tijdig mogelijk van tevoren mededeling van de behoeften van hun militair vervoer.

5. Bij het inwerkingtreden van dit Verdrag hebben de krijgsmachten het recht alle transportmiddelen en inlichtingen, welke tot op dat ogenblik voor hun gebruik waren gereserveerd, te behouden onder voorbehoud van een gemeenschappelijk nieuw onderzoek van een dergelijk gebruik in overeenstemming met de beginselen van dit Verdrag.

6. Leden van de krijgsmachten hebben het recht van Duitse vervoersmiddelen gebruik te maken binnen het kader van de algemeen geldende verkeersvoorschriften.

7. Indien de bestaande vervoersmiddelen en inrichtingen welke beschikbaar zijn, niet voldoende zijn om aan de behoeften van de krijgsmachten te voldoen, zullen de Duitse autoriteiten op een door het hoogste hoofdkwartier van de betrokken strijdkrachten goedgekeurd verzoek, de reeds bestaande en beschikbare middelen of inrichtingen uitbreiden of wijzigen of nieuwe middelen of inrichtingen vervaardigen of bouwen in die mate als noodzakelijk is. Lid 4 van dit artikel is mutatis mutandis van toepassing.

8. De krijgsmachten hebben het recht binnen hun installaties vervoersmiddelen te vervaardigen voor zover de openbare veiligheid en orde buiten die installaties daardoor niet worden aangetast. Vóór de uitvoering van een dergelijk werk wordt behoorlijk overleg gepleegd met de Duitse autoriteiten.

9. De krijgsmachten kunnen overeenkomsten sluiten met de hoogste bevoegde autoriteiten in de Bondsrepubliek voor het officiële gebruik door de autoriteiten van de krijgsmachten die verantwoordelijk zijn voor de regeling van het militaire verkeer, van gespecialiseerde Duitse verreberichtgevingssystemen, mits een dergelijk gebruik de goede functionering van die systemen niet nadelig beïnvloedt.

Artikel 42

Verbindingsdiensten

1. De openbare diensten van de post en het verreberichtgevings-systeem van de Bondsrepubliek staan ter beschikking van de krijgsmachten en hun leden. Daarbij genieten de krijgsmachten een zodanige voorkeursbehandeling als noodzakelijk is voor de bevredigende vervulling van hun verdedigingsopdracht en als verenigbaar is met een redelijk evenwicht tussen de daaruit voortvloeiende behoefte en de noodzakelijke burgerlijke en verdedigingsbehoeften van de Bondsrepubliek. De ten aanzien van de dienst geldende voorwaarden bij de inwerkingtreding van dit Verdrag blijven van kracht. Deze voorwaarden kunnen op verzoek van een van de ondertekenende

staten worden herzien en gewijzigd indien zij onverenigbaar zijn met dit Verdrag. In het geval van een dergelijke herziening dienen de vast te leggen dienstvoorwaarden in overeenstemming te zijn met de behoeften van de krijgsmachten en de dienstvoorwaarden van hun leden bij de uitvoering van de verdedigingsopdracht van de krijgsmachten.

2. Op verzoek ontvangen de krijgsmachten voor permanente of tijdelijke doeleinden verreberichtgevingsstroomkringen voor hun uitsluitend gebruik onder de in lid 1 van dit artikel vermelde voorwaarden.

3. Indien de Duitse openbare post en verreberichtgevingsfaciliteiten niet voldoende zijn om aan de behoeften van de krijgsmachten te voldoen, zullen de Duitse autoriteiten, op verzoek van gemachtigde vertegenwoordigers van de hoogste bevelvoerende officieren van de krijgsmachten, de bestaande faciliteiten uitbreiden of nieuwe faciliteiten oprichten in de mate waarin zulks noodzakelijk is. De krijgsmachten stellen de Duitse autoriteiten zo vroegtijdig mogelijk van deze behoeften in kennis. Dergelijke faciliteiten worden beheerd door de Bondsrepubliek tenzij onderling anders is overeengekomen.

4. De bepalingen van artikel 48 van dit Verdrag zijn mutatis mutandis van toepassing op verbindingsfaciliteiten en -inrichtingen welke tot nu toe gebruikt werden door de krijgsmachten.

5. Verbindingsfaciliteiten binnen Duitsland welke aan de krijgsmachten toebehoren, kunnen ter beschikking van de Bondsrepubliek Duitsland worden gesteld, wanneer de krijgsmachten bepalen dat zodanige faciliteiten beschikbaar zijn. De dienstvoorwaarden bedoeld in lid 1 van dit artikel zijn mutatis mutandis van toepassing op zodanige faciliteiten.

Artikel 43

Andere openbare diensten

1. De krijgsmachten en hun leden hebben het recht Duitse openbare en administratieve diensten te gebruiken of te ontvangen, welke niet elders in dit Verdrag met name worden genoemd, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de verdedigingsopdracht van de krijgsmachten of normaal ontvangen worden door de inwoners van de Bondsrepubliek.

2. De autoriteiten van de krijgsmachten en de Duitse autoriteiten werken samen op meteorologisch en cartografisch gebied teneinde aan de verdedigingsbehoeften van de krijgsmachten te voldoen.

Artikel 44

Arbeidskrachten

1. De krijgsmachten brengen de bevoegde Duitse autoriteiten zo spoedig mogelijk op de hoogte van hun behoeften aan burgerper-

soneel en verkrijgen arbeidskrachten als regel door bemiddeling van deze autoriteiten. De diensten van de bevoegde Duitse autoriteiten worden aan de leden van de krijgsmachten ter beschikking gesteld voor het aantrekken van geschikte burgerarbeidskrachten.

2. Duitsers die in dienst van de krijgsmachten werken, zijn onderworpen aan alle verplichtingen welke voortvloeien uit de regelingen voortvloeiende uit de Duitse verdedigingsbijdrage. Zij zullen alleen worden gebruikt in functies van non-combattanten met inbegrip van burgerbewakingsdiensten.

3. De Duitse arbeidswetgeving zoals die geldt voor de autoriteiten van de Bondsrepubliek, geldt met uitzondering van de tariefregelingen, voor werkzaamheden bij de krijgsmachten tenzij in dit artikel anders is bepaald. Waar noodzakelijk onderzoekt een krachtens lid 10 van dit artikel ingestelde Gemengde Commissie op verzoek van de hoogste autoriteiten der krijgsmachten of, en in welke mate, zekere bepalingen van de Duitse arbeidswetgeving onverenigbaar zijn met de militaire behoeften der krijgsmachten. De bevoegde Duitse autoriteiten houden overeenkomstig artikel 3 van dit Verdrag behoorlijk rekening met de bevindingen van deze Commissie.

4. Het verrichten van werkzaamheden bij de krijgsmachten wordt niet beschouwd als tewerkstelling in de Duitse openbare dienst.

5. De Duitse autoriteiten stellen in overeenstemming met de autoriteiten der krijgsmachten vast

- (a) de arbeidsvoorwaarden, met inbegrip van lonen, salarissen en indeling in beroepengroepen (hetgeen dient als grondslag voor afzonderlijke arbeidsovereenkomsten) en mogen tariefovereenkomsten afsluiten;
- (b) de wijze van uitbetaling.

6. De autoriteiten der krijgsmachten hebben met betrekking tot de in dit artikel bedoelde arbeidskrachten recht van indienstneming, plaatsing, opleiding, overplaatsing met toestemming van de werknemer, ontslag en aanvaarding van ontslagindiening.

7. De autoriteiten der krijgsmachten stellen het aantal en de aard der benodigde arbeidsplaatsen vast en delen die arbeidsplaatsen in overeenkomstig de krachtens (a) van lid 5 van dit artikel vastgestelde beroepengroepen. De personen, die zulke betrekkingen zullen vervullen, worden door de autoriteiten der krijgsmachten voorlopig ingedeeld in de overeenkomstige loon- en salarisgroepen. De laatstgenoemde classificatie is onderworpen aan de goedkeuring van de bevoegde Duitse autoriteiten. Een dergelijke goedkeuring zal geacht worden te zijn gegeven indien de Duitse autoriteiten niet binnen twee weken na de datum van ontvangst van de kennisgeving der voorlopige classificatie hun bezwaren kenbaar hebben gemaakt. In dergelijke gevallen wordt de juiste indeling door middel van overleg tussen

de autoriteiten der krijgsmachten en de Duitse autoriteiten vastgesteld. De beloning over de periode waarover de voorlopige classificatie geldt, wordt betaald overeenkomstig de uiteindelijke classificatie. Dit wordt ten tijde van de voorlopige classificatie aan de werknemer medegedeeld.

8. Aanspraken van individuele werknemers welke voortvloeien uit werkzaamheden verricht bij de krijgsmachten, worden ingediend bij de Bondsrepubliek Duitsland. Zij zijn onderworpen aan de Duitse rechtsmacht in arbeidszaken. In geschillen welke voortvloeien uit ontslag om veiligheidsredenen zal echter, op verzoek van de hiertoe aangewezen autoriteiten van de krijgsmachten, een krachtens lid 10 van dit artikel ingestelde Gemengde Commissie beslissen of het ontslag met of zonder opzegging gerechtvaardigd was; de beslissing is bindend voor de Duitse rechter in arbeidszaken. Een dergelijk verzoek dient onverwijld te worden gedaan, doch uiterlijk binnen een maand nadat de autoriteiten van de krijgsmachten op de hoogte zijn gesteld van de instelling van de vordering. De betrokken persoon heeft het recht een verklaring ten aanzien van feitelijke of juridische aangelegenheden af te leggen voor de Commissie.

9. Voor de behartiging van hun belangen kunnen zij die bij de krijgsmachten werken bedrijfsraden instellen die tot taak zullen hebben voorstellen te doen en bezwaren en klachten voor te brengen bij de bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten. Dergelijke raden hebben het recht door de bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten te worden gehoord. Bezwaren of klachten welke op deze wijze niet worden opgelost, kunnen worden verwezen naar de bevoegde Duitse autoriteiten voor overleg met de autoriteiten van de krijgsmachten.

10. De in de leden 3 en 8 van dit artikel bedoelde Gemengde Commissies bestaan in gelijk aantal uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de Drie Mogendheden en uit vertegenwoordigers van de Bondsrepubliek. Zij nemen beslissingen bij meerderheid van stemmen; zij stellen hun eigen procedureregelingen vast waarin bepalingen kunnen worden opgenomen ten aanzien van de instelling van sub-commissies. Indien een Commissie of sub-commissie niet tot een beslissing kan komen met meerderheid van stemmen, benoemen de betrokken Mogendheid of Mogendheden en de Bondsrepubliek een persoon die als lid van de Commissie of sub-commissie aan het bereiken van een beslissing zal medewerken.

Artikel 45

Burgerlijke diensteenheden

1. De krijgsmachten hebben het recht burgerlijke dienstorganisaties te onderhouden welke bestaan uit personen van niet-Duitse nationaliteit.

2. De bestaande burgerlijke dienstorganisaties welke uit Duitsers bestaan, worden

- (a) in samenwerking met de bevoegde autoriteiten der Bondsrepubliek ontbonden niet later dan na afloop van het tijdvak van 2 jaar beginnend op de datum van de inwerkingtreding van dit Verdrag. De Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek openen voor het einde van dit tijdvak besprekingen teneinde maatregelen te treffen om te verzekeren, dat de sterkte en de gevechtswaarde van de krijgsmachten niet nadelig worden beïnvloed als gevolg van deze ontbinding;
- (b) niet gebruikt voor diensten buiten het gebied der Bondsrepubliek.

3. Artikel 44 van dit Verdrag is van toepassing tenzij in dit artikel anders is bepaald.

4. Leden van de burgerlijke dienstorganisaties kunnen kost en inwoning ontvangen als deel van hun salaris of loon. Tijdens hun werk kan van hen worden geëist, dat zij, waar dit passend is, uniforme werkkleding dragen.

5. De arbeidsvoorwaarden in de zin van lid 5, sub a, van artikel 44 van dit Verdrag welke bij de inwerkingtreding van dit Verdrag van kracht zijn, worden zo spoedig mogelijk herzien en in grote trekken geüniformeerd op grond van verkregen overeenstemming tussen de autoriteiten der krijgsmachten en de Duitse autoriteiten.

6. De autoriteiten der krijgsmachten verrichten de classificatie van de leden van de burgerlijke dienstorganisaties; zij stellen de bevoegde Duitse autoriteiten van die classificatie op de hoogte en houden in voldoende mate rekening met alle door laatstgenoemden gedane wijzigingsvoorstellen.

Artikel 46

Jacht en visserij

1. De Bondsrepubliek neemt binnen het kader van haar bevoegdheid maatregelen teneinde aan de leden der krijgsmachten bijzondere jacht- en visserijvoorrechten te verlenen en te doen verlenen op terreinen van de Bondsrepubliek. Zij verleent haar goede diensten bij de „Länder” en alle Duitse autoriteiten en publiekrechtelijke lichamen, opdat laatstgenoemden met betrekking tot andere openbare terreinen hetzelfde doen. Bij het verlenen van zulke bijzondere voorrechten worden de volgende algemene richtlijnen in acht genomen.

2. De leden der krijgsmachten

- (a) nemen de Duitse jacht- en visserijvoorschriften in acht, in het bijzonder wat betreft de juiste methoden van jagen en vissen;
- (b) houden zich aan de Duitse jachtplannen („Abschusspläne”);

- (c) moeten bij de jacht op tweehoevig wild („Schalenwild”) altijd vergezeld zijn van een jager in het bezit van een jachttakte, of van een boswachter, voor wiens diensten een redelijke vergoeding moet worden betaald;
- (d) betalen jaarlijks een bedrag ineens als jachtgeld welk bedrag in overeenstemming met de autoriteiten van de Bondsrepubliek of van de „Länder” wordt vastgesteld. Een dergelijk jachtgeld treedt in de plaats van alle andere terzake dienende belastingen, vergoedingen, heffingen en onkosten. Bij het vaststellen van een dergelijk jachtgeld dient voldoende rekening te worden gehouden met de omstandigheden waaronder de leden van de krijgsmachten op het grondgebied van de Bondsrepubliek leven;
- (e) betalen op dezelfde wijze een redelijke vergoeding voor visrechten.

3. De krijgsmachten hebben het recht, jacht- en visvergunningen af te geven, doch alleen aan leden van de krijgsmachten die bekend zijn met de Duitse jacht- en viswetten, en, in het geval van een jachtvergunning, met het gebruik van jachtwapens. De leden van de krijgsmachten eerbiedigen particuliere eigendomsrechten.

4. De autoriteiten van de Bondsrepubliek nemen alle maatregelen waartoe zij in staat zijn om, voor zover het particuliere eigendomsrechten betreft, het aangaan van vrijwillige regelingen met leden van de krijgsmachten te bevorderen, en zij moedigen uitnodigingen aan van de zijde van eigenaars of pachters van particuliere jacht- en visterreinen of van de zijde van houders van overeenkomstige rechten aan de leden van de krijgsmachten.

5. Overeenkomsten met betrekking tot jacht- en visrechten welke bij het inwerkingtreden van dit Verdrag van kracht zijn, blijven gelden indien zodanige contracten overeenkomstig de bepalingen der Duitse wetten vrijwillig zijn aangegaan en voorzien in de betaling voor zodanige rechten tegen de op dat ogenblik geldende prijs. Alle andere op de jacht en visserij betrekking hebbende rechten welke op een vroeger tijdstip zijn gevorderd of voorbehouden, lopen niet later dan een maand na de inwerkingtreding van dit Verdrag af.

6. De rechten en verplichtingen van de krijgsmachten op dit gebied kunnen in bijzondere overeenkomsten tussen de krijgsmachten en de autoriteiten van de Bondsrepubliek of die van de „Länder” nader worden bepaald.

Artikel 47

Berlijn

1. Goederen, materialen en diensten welke op grond van de bepalingen van dit Verdrag ter beschikking worden gesteld, kunnen

ook worden gebruikt en genoten door de in Berlijn gestationeerde gewapende strijdkrachten van elk der betrokken Mogendheden.

2. Vervallen.

Artikel 48

Voortzetting van de bestaande verzorging

1. Indien goederen, materialen, diensten of onroerende goederen zijn gevorderd door de autoriteiten van de betrokken Mogendheid of verworpen zijn ten laste van de bezettingskosten of ten laste van de „Auftragsausgabenhaushalt” vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna nog nodig blijven voor de krijgsmachten, worden zij beschouwd met wettelijk bindende kracht te zijn gevorderd voor een periode van een jaar te rekenen van die datum af krachtens de bepalingen van de in de leden 3 en 4 van artikel 37 van dit Verdrag bedoelde toepasselijke wetgeving.

2. Indien de vordering van goederen, materialen, diensten of onroerende goederen nodig is geweest voor de doeleinden van de krijgsmachten of hun leden na de in lid 1 van dit artikel genoemde periode, verzekert de Bondsrepubliek Duitsland dat zij ook daarna ter beschikking zullen blijven overeenkomstig de procedure van de toepasselijke wetgeving van de Bondsrepubliek.

DEEL VIER — OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 49

Vervallen

Artikel 50

Vervallen

Artikel 51

Herziening

Onverminderd de bepalingen van artikel 10 van het Verdrag nopens de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland, kan dit Verdrag op verzoek van een der ondertekenende staten na verloop van een periode van 2 jaar na zijn inwerkingtreding, te allen tijde worden gewijzigd.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende vertegenwoordigers, daartoe behoorlijk gevolmachtigd door hun onderscheidene Regeringen, dit Verdrag, zijnde een van de in artikel 8 van het Verdrag nopens de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland genoemde verdragen, hebben ondertekend.

Gedaan te Bonn, de zesentwintigste Mei 1952, in drie teksten, in de Engelse, Franse en Duitse taal, zijnde de drie teksten gelijkelijk authentiek.

Voor de Verenigde Staten van Amerika:

(w.g.) DEAN ACHESON

Voor het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland:

(w.g.) ANTHONY EDEN

Voor de Franse Republiek:

(w.g.) ROBERT SCHUMAN

Voor de Bondsrepubliek Duitsland:

(w.g.) ADENAUER

BIJLAGE A

bij het Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buitenlandse krijgsmachten en hun leden in de Bondsrepubliek Duitsland

(Artikel 3, lid 3)

**Strafbepalingen ter bescherming van de Drie Mogendheden,
hun krijgsmachten en de leden van de krijgsmachten**

**HOOFDSTUK I — VERRAAD IN MILITAIRE
AANGELEGENHEDEN**

Afdeling 1

1. In dit hoofdstuk worden onder de uitdrukking „militaire geheimen” verstaan feiten, voorwerpen, conclusies en ontdekkingen, in het bijzonder schriftelijke stukken, tekeningen, modellen of formules met inbegrip van codes, of daarop betrekking hebbende inlichtingen, welke geheim worden gehouden in het belang van de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten, als omschreven in artikel 1 van het Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buitenlandse krijgsmachten en hun leden in de Bondsrepubliek Duitsland.

2. In de zin van dit hoofdstuk wordt geacht verraad te hebben gepleegd ieder, die opzettelijk een militair geheim in handen laat komen van een onbevoegde of een zodanig geheim openbaar maakt en daardoor de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten in gevaar brengt.

Afdeling 2

1. Hij die een militair geheim verraaft, wordt gestraft met tuchthuisstraf („Zuchthaus”).

2. Hij die zich in het bezit stelt van een militair geheim met het oogmerk het te verraden, wordt gestraft met tuchthuisstraf („Zuchthaus”) voor ten hoogste 10 jaar.

3. Hij die zonder daartoe bevoegd te zijn zich in het bezit stelt of tracht zich in het bezit te stellen van een militair geheim, of die, wanneer hij op andere wijze, zonder daartoe bevoegd te zijn, een dergelijk geheim in zijn bezit gekregen heeft, dit niet onmiddellijk aan de bevoegde autoriteit van de krijgsmachten mededeelt dan wel, indien het een voorwerp betreft, dit niet op een daartoe strekkend verzoek overhandigt, wordt gestraft met gevangenisstraf.

4. Paragraaf 3 van artikel 100 van het Wetboek van Strafrecht, als gewijzigd bij de Wet van 30 augustus 1951 („Bundesgesetzblatt Teil I Seite 739”), is niet van toepassing op militaire geheimen.

Afdeling 3

1. Hij die opzettelijk een militair geheim in handen laat komen van een onbevoegde of een dergelijk geheim openbaar maakt en daardoor, door nalatigheid, de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten in gevaar brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf.

2. Hij die, door nalatigheid, een militair geheim, waartoe hij zelf uit hoofde van zijn functie of positie in de dienst of uit hoofde van een hem door een officieel orgaan verstrekte opdracht toegang had, in handen laat komen van een onbevoegde, en daardoor de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten in gevaar brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar. Het delict wordt alleen vervolgd met machtiging van die betrokken Mogendheid of van die krijgsmachten wier veiligheid in gevaar is gebracht.

Afdeling 4

1. Hij die met het oogmerk nadeel toe te brengen aan de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten, zich in het bezit stelt van inlichtingen betreffende militaire aangelegenheden van de krijgsmachten, deze verzamelt, openbaar maakt of aan een ander mededeelt, dan wel met dat oogmerk een inlichtingendienst doet functioneren of anderen in dienst neemt om zich daarmede bezig te houden, of een dergelijke activiteit ondersteunt, wordt gestraft met gevangenisstraf. Ook de poging is strafbaar.

2. In bijzonder ernstige gevallen bestaat de straf uit tuchthuisstraf („Zuchthaus”) voor ten hoogste 5 jaar.

Afdeling 5

1. Hij die met het oogmerk zich onbevoegd in het bezit te stellen van een militair geheim of inlichtingen inzake militaire aangelegenheden te verzamelen met het doel nadeel toe te brengen aan de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten (lid 2 en lid 3, van Afdeling 2; Afdeling 4) militaire installaties, oorlogsschepen of vliegtuigen van de krijgsmachten betreedt of zich in de omgeving daarvan ophoudt, wordt gestraft met gevangenisstraf.

2. De uitdrukking „militaire installaties” omvat, doch is niet beperkt tot, gebieden welke door middel van een officiële kennisgeving uit veiligheidsoverwegingen tot verboden gebieden zijn verklaard, en industriële instellingen waar voorraden ten behoeve van de krijgsmachten worden vervaardigd, hersteld of opgeslagen.

Afdeling 6

Hij die, zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten foto's maakt binnen een gebied, dat door middel van een officiële kennis-

geving uit veiligheidsoverwegingen tot verboden gebied is verklaard, of foto's maakt van een gebouw, waarin wapenen of andere voorraden ten behoeve van de krijgsmachten worden vervaardigd of opgeslagen, of van enige andere militaire installatie, schetsen maakt van dergelijke bouwwerken, of zodanige foto's of schetsen in omloop brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf of geldboete, of beide.

Afdeling 7

1. Hij die met een regering, een partij, enige andere vereniging of instelling buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek en Berlijn (West), of met een persoon die voor een zodanige regering, partij, vereniging of instelling werkt, betrekkingen aanknoopt of onderhoudt, welke betrekkingen ten doel hebben inlichtingen te verstrekken in de zin van de Afdelingen 1 en 4, wordt gestraft met gevangenisstraf.

2. Hij die werkende voor een regering, een partij, enige andere vereniging of instelling buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland en Berlijn (West) met een ander betrekkingen aanknoopt van de soort, omschreven in lid 1 van deze Afdeling, of zodanige betrekkingen onderhoudt, wordt op dezelfde wijze gestraft.

Afdeling 8

1. Hij die met het oogmerk een oorlog, een gewapende onderneming of dwangmaatregelen tegen een van de Drie Mogendheden of de krijgsmachten teweeg te brengen of te bevorderen, betrekkingen aanknoopt of onderhoudt met een regering, een partij, enige andere vereniging of instelling buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland en Berlijn (West), of met een persoon, die voor een zodanige regering, partij, vereniging of instelling werkt, wordt gestraft met eenzame opsluiting („Zuchthaus”).

2. Indien de dader handelt met het oogmerk andere maatregelen of plannen van een regering, partij, enige andere vereniging of instelling buiten het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland en Berlijn (West), welke erop zijn gericht nadeel toe te brengen aan de veiligheid van een van de Drie Mogendheden of van de krijgsmachten, teweeg te brengen of te bevorderen, bestaat de straf uit gevangenisstraf. Ook de poging is strafbaar.

3. Hij die met het oogmerk een van de in de leden 1 en 2 van deze Afdeling aangegeven maatregelen of plannen teweeg te brengen of te bevorderen, verklaringen welke onwaar zijn of welke een grove verdraaiing van de feiten inhouden, aflegt of in omloop brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf. Ook de poging is strafbaar.

4. In bijzonder ernstige gevallen kan de straf, in de gevallen bedoeld in lid 1 van deze Afdeling, bestaan uit levenslange tuchthuisstraf („Zuchthaus”); in bijzonder ernstige gevallen kan de straf in

de gevallen bedoeld in de leden 2 en 3 van deze Afdeling, bestaan uit tuchthuisstraf („Zuchthaus”).

Afdeling 9

1. Voor daden welke krachtens dit Hoofdstuk strafbaar zijn, kan worden opgelegd:

boven de straffen uit hoofde van Afdeling 2 en van Afdeling 8 lid 1: een geldboete tot een onbeperkt bedrag;

boven de straffen uit hoofde van de Afdelingen 3, 4 en 7 en Afdeling 8, leden 2 en 3: een geldboete;

boven een veroordeling tot gevangenisstraf van tenminste 3 maanden, opgelegd ter zake van een opzettelijk gepleegd delict:

het verbod om een openbaar ambt te bekleden, het verlies van het actieve en passieve kiesrecht alsmede het verlies van de op grond van openbare verkiezingen verkregen rechten, voor een periode van 1 tot 5 jaar;

boven iedere vrijheidsstraf, opgelegd op grond van de Afdelingen 2, 4, 5, 7 en 8:

de machtiging om de veroordeelde onder politietoezicht te stellen.

2. Artikel 86 van het Wetboek van Strafrecht als gewijzigd bij de Wet van 30 augustus 1951 is van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK II — SABOTAGE

Afdeling 10

1. Hij die opzettelijk militaire uitrustingsstukken van de krijgsmachten, of een installatie ten dienste van de verdediging in de zin van artikel 4 van het Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland, beschadigt, vernielt, onbruikbaar maakt of aan haar rechtmatige bestemming onttrekt, en daardoor opzettelijk de veiligheid van de krijgsmachten of hun paraatheid in gevaar brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van tenminste 3 maanden. In ernstige gevallen kan tuchthuisstraf („Zuchthaus”) worden opgelegd.

2. Hij die opzettelijk militaire uitrustingsstukken of een verdedigingsinstallatie of voor de verdediging bestemde grondstoffen in gebrekkige staat vervaardigt of aflevert en daardoor opzettelijk de veiligheid van de krijgsmachten of hun paraatheid in gevaar brengt, wordt op dezelfde wijze gestraft.

3. Ook de poging is strafbaar.

4. Hij die zich schuldig maakt aan grove nalatigheid en door die nalatigheid de veiligheid van de krijgsmachten of hun paraatheid in gevaar brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf.

Afdeling 11

Hij die op onwettige wijze de krijgsmachten of afzonderlijke leden van de krijgsmachten in de uitoefening van hun officiële taak hindert of stoort en daardoor opzettelijk de veiligheid of de paraatheid van de krijgsmachten in gevaar brengt, wordt gestraft met gevangenisstraf, tenzij die daad in andere bepalingen met een zwaardere straf is bedreigd.

HOOFDSTUK III — ONDERMIJNING VAN DE BEREIDHEID TOT VERVULLING VAN DE DIENST, EN VAN DE TUCHT- IN DE KRIJGSMACHTEN

Afdeling 12

1. Hij die invloed uitoefent op de leden van de krijgsmachten met het oogmerk hun bereidheid tot vervulling van hun dienst bij de krijgsmachten te ondermijnen, wordt gestraft met gevangenisstraf.
2. Ook de poging is strafbaar.
3. In bijzonder ernstige gevallen kan tuchthuisstraf („Zuchthaus”) van ten hoogste 5 jaar worden opgelegd.

Afdeling 13

1. Hij die een lid van de krijgsmachten overhaalt tot desertie of de desertie van een lid van de krijgsmachten vergemakkelijkt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten minste 3 maanden.
2. Ook de poging is strafbaar.
3. In bijzonder ernstige gevallen kan tuchthuisstraf („Zuchthaus”) van ten hoogste 10 jaar worden opgelegd.

Afdeling 14

Hij die een lid van de krijgsmachten uitlokt of aanzet tot het niet gehoorzamen aan een meerdere wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar.

HOOFDSTUK IV — BESCHIMPING VAN DE KRIJGSMACHTEN

Afdeling 15

Hij die in het openbaar de krijgsmachten beschimpt of hen met boosaardig opzet blootstelt aan smaad, wordt gestraft met gevangenisstraf.

HOOFDSTUK V — TOEPASSING VAN BEPALINGEN VAN HET DUITSE WETBOEK VAN STRAFRECHT TEN GUNSTE VAN DE KRIJGSMACHTEN

Afdeling 16

De volgende bepalingen van het Wetboek van Strafrecht zijn ten gunste van de krijgsmachten van overeenkomstige toepassing:

- (a) lid 1 No. 2 en lid 2 van artikel 96 — op daden, gericht tegen de nationale emblemen van de krijgsmachten;
 - (b) artikelen 113, 115 en 116 — op tegenstand, oproer en onwettige samenscholingen, indien deze overtredingen worden begaan tegen de krijgsmachten, hun militairen, functionarissen of die werknemers, die opdracht hadden verkregen hen bij te staan;
 - (c) artikel 115 — op dwang, uitgeoefend tegen de krijgsmachten, hun militairen en functionarissen;
 - (d) artikelen 120, 121, 122*b* en 347 — op daden gericht tegen het in verzekerde bewaring houden van personen die door de krijgsmachten gevangen zijn genomen of op hun bevel in een inrichting zijn ondergebracht;
 - (e) artikelen 123 en 124 — op huisvredebreuk in de terreinen en opstallen van de krijgsmachten, welke zijn bestemd voor openbare diensten en verkeer;
 - (f) artikel 132 — op het zich valselyk voordoen als een militair of een functionaris van de krijgsmachten en op het onbevoegd uitoefenen van de officiële bevoegdheden van zodanige personen;
 - (g) artikel 333 — op het omkopen van militairen, functionarissen van de krijgsmachten of van diegenen van hun werknemers, die krachtens algemene of bijzondere instructie van een hogere autoriteit uitdrukkelijk verplicht zijn geworden tot een nauwgezette vervulling van hun taak.
-

BIJLAGE B

*bij het Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buitenlandse
krijgsmachten en hun leden in de Bondsrepubliek Duitsland*

(Artikel 18, lid 5)

Bepalingen inzake radiofrequenties**1. In deze bepalingen**

- (a) wordt de uitdrukking „radiostation” bepaald door artikel 1 van hoofdstuk II van het Reglement betreffende de radio-berichtgeving, bijlage bij het Internationale Verdrag betreffende de Verreberichtgeving, Atlantic City, 1947;
- (b) zijn „security frequencies” die frequenties, welke uitsluitend door de krijgsmachten voor militaire en daarmede in verband staande doeleinden worden gebruikt, met inbegrip van radio-uitzendingen voor de leden van de krijgsmachten, doch niet voor propagandadoeleinden;
- (c) zijn „security bands” die frequentie-bereiken van het radio-spectrum, welke uitsluitend door de krijgsmachten worden gebruikt voor militaire en daarmede in verband staande doeleinden, met inbegrip van radiouitzendingen voor leden van de krijgsmachten, doch niet voor propagandadoeleinden;
- (d) zijn „mixed bands” die delen van het radiospectrum, welke door de krijgsmachten worden gebruikt voor militaire en daarmede in verband staande doeleinden, met inbegrip van radiouitzendingen voor leden van de krijgsmachten, doch niet voor propagandadoeleinden en welke onder bepaalde voorwaarden eveneens kunnen worden gebruikt door civiele radiostations.

2. De radiostations van de krijgsmachten maken alleen gebruik van de frequenties genoemd in de punten (b) tot en met (d) van lid 1 van deze bepalingen en in overeenstemming met de bepalingen van artikel 47 van het Internationale Verdrag betreffende de Verreberichtgeving, Atlantic City, 1947, of zodanige bepalingen als daarvoor in de plaats mochten worden gesteld.

3. Er wordt een Frequentiecommissie ingesteld, welke is samengesteld uit vertegenwoordigers van de bevoegde autoriteiten van de Drie Mogendheden en uit vertegenwoordigers van de Bondsrepubliek. De Frequentiecommissie neemt haar besluiten met eenparigheid van stemmen.

4. „Security frequencies”, „security bands” en „mixed bands” met inbegrip van de overeenkomstig lid 1 (d) van deze bepalingen in de „mixed bands” vast te leggen technische voorwaarden, welke nodig zijn voor de radiostations van de krijgsmachten en de wijzigin-

gen van de frequenties welke aan de krijgsmachten bij het in werking treden van dit Verdrag zijn toegekend of toegewezen, worden vastgesteld door de Frequentiecommissie. De leden van de Frequentiecommissie coördineren alle frequentietoewijzingen voor zover zulks ter vermijding van storingen noodzakelijk is. De Frequentiecommissie heeft de beschikking over de luisterdiensten. Luisterrapporten, welke inlichtingen bevatten betreffende de in lid 1 (b) tot en met (d) bedoelde frequenties, worden alleen met toestemming van de Frequentiecommissie aan internationale lichamen doorgegeven. Inlichtingen betreffende civiele frequenties worden aan de Frequentiecommissie ter beschikking gesteld. Er zullen geen frequentietoewijzingen plaats vinden en er zullen geen radiobedrijven worden toegelaten, welke een storende invloed kunnen uitoefenen, hetzij op de frequentietoewijzingen, welke van kracht zijn op het oogenblik van inwerkingtreding van dit Verdrag, hetzij op de frequentietoewijzingen, welke door de Frequentiecommissie overeenkomstig de bepalingen van dit lid worden verricht.

5. Indien tijdens internationale conferenties problemen ter sprake komen welke vallen onder de bevoegdheid van de Frequentiecommissie, houden de Duitse vertegenwoordigers in voldoende mate rekening met de eventueel door de Frequentiecommissie genomen beslissingen, en gebruiken al hun invloed om de frequentiegebieden en de frequenties welke onder de bevoegdheid van de Frequentiecommissie vallen, te beschermen.

FINANCIEEL VERDRAG ¹⁾

(als gewijzigd bij Bijlage III bij het Protocol inzake de beëindiging van het bezettingsregime in de Bondsrepubliek Duitsland, ondertekend te Parijs op 23 oktober 1954)

De Verenigde Staten van Amerika, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland, de Franse Republiek en de Bondsrepubliek Duitsland komen overeen als volgt:

Artikel 1

1. Tenzij uit het zinsverband anders blijkt, hebben de volgende uitdrukkingen dezelfde betekenis als die welke daaraan is gegeven in artikel 1 van het Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buitenlandse krijgsmachten en haar leden in de Bondsrepubliek Duitsland (hierna te noemen „het Verdrag inzake de krijgsmachten”):

het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland;
de Drie Mogendheden;
andere staat van herkomst;
de betrokken Mogendheid;
de krijgsmachten;
autoriteiten van de krijgsmachten;
leden van de krijgsmachten;
onroerende goederen.

2. In dit Verdrag worden aan de volgende nieuwe uitdrukkingen die hierna vermelde betekenissen gehecht:

(a) *autoriteiten van de betrokken Mogendheid*: De autoriteiten van de betrokken Mogendheid met inbegrip van de autoriteiten van haar krijgsmachten.

(b) *vervallen*.

(c) *middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten*: middelen van de Bondsrepubliek welke overeenkomstig lid 1 tot 3 van artikel 4 van dit Verdrag ter beschikking worden gesteld van de betrokken Mogendheden als bijdrage in de kosten van de op het grondgebied van de Bondsrepubliek gestationeerde krijgsmachten en hun leden.

Artikel 2

De autoriteiten van de betrokken Mogendheden en de Duitse autoriteiten werken volledig samen en verlenen elkaar volledige bijstand bij de verwezenlijking van de doelstellingen van dit Verdrag; zij wisselen alle inlichtingen uit waarover zij beschikken en welke noodzakelijk kunnen zijn voor de tenuitvoerlegging van dit Verdrag; tevens stellen zij elkaar de diensten van hun onderscheidene instanties ter beschikking teneinde mede te werken aan een bevredigende tenuitvoerlegging van dit Verdrag.

¹⁾ De bij dit Verdrag behorende Bijlagen A en B maken geen deel uit van de bij de onderhavige Britse nota behorende Bijlage A.

Artikel 3
Vervallen

Artikel 4

1. (a) Van de inwerkingtreding van dit Verdrag af tot aan de inwerkingtreding van de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage, stelt de Bondsregering een gemiddelde maandelijkse bijdrage van 600.000.000,— DM ter beschikking voor het onderhoud van de krijgsmachten.

(b) Van het in lid 1 (a) bedoelde bedrag van 600.000.000,— DM wordt maandelijks een bedrag van 100.000.000,— DM bestemd voor speciale gezamenlijk tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek overeengekomen verdedigingsmaatregelen; dit laatste bedrag omvat tevens uitgaven voor het NAVO infrastructuurprogramma. Betalingen van vergoedingen voor bezettingsschade kunnen er eveneens onder worden begrepen.

(c) De bepalingen van lid 1 (a) en 1 (b) gelden in ieder geval slechts tot 30 juni 1955. Indien de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage na die datum van kracht worden, vinden onderhandelingen plaats tussen de Bondsrepubliek en de Drie Mogendheden over de bijdrage van de Bondsrepubliek tot het onderhoud van de krijgsmachten gedurende de periode van 30 juni 1955 tot aan de inwerkingtreding van de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage.

2. Gedurende de eerste twaalf maanden na de inwerkingtreding van de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage, stelt de Bondsrepubliek als bijdrage tot het onderhoud van de krijgsmachten een totaal-bedrag van 3.200.000.000,— DM beschikbaar. Deze middelen worden als volgt ter beschikking gesteld:

- 400.000.000 DM per maand gedurende de eerste twee maanden;
- 300.000.000 DM per maand gedurende de volgende vier maanden;
- 200.000.000 DM per maand gedurende de laatste zes maanden.

Indien de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage na 30 juni 1955 in werking treden, zijn deze bepalingen niet van toepassing en vinden onderhandelingen plaats tussen de Bondsrepubliek en de Drie Mogendheden betreffende de bijdrage van de Bondsrepubliek in het onderhoud van de krijgsmachten gedurende een periode van ten hoogste twaalf maanden na de inwerkingtreding van de regelingen voor de Duitse Verdedigingsbijdrage.

3. De Drie Mogendheden erkennen het recht van de Bondsrepubliek voor te stellen dat de bepalingen van lid 2 van dit artikel opnieuw in overweging worden genomen indien zij van mening mocht zijn dat zulks wordt gerechtvaardigd door de last welke ontstaat als gevolg van de opbouw van de overeengekomen Duitse strijdkrachten.

In dat geval onderzoeken de ondertekenende staten alle ter zake dienende factoren en, indien zij tot de slotsom komen dat zulks noodzakelijk is, stemmen zij erin toe bovenstaande bepalingen ten aanzien van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten te wijzigen.

4. Overeenkomstig de geest van artikel 3 van het Noordatlantisch Verdrag is de Bondsrepubliek bereid, na afloop van de in lid 2 van dit artikel genoemde periode, met de andere Regeringen van de landen welke lid zijn van de Noordatlantische Verdrags Organisatie en welke strijdkrachten gestationeerd hebben op het grondgebied van de Bondsrepubliek, te onderhandelen over aangelegenheden met betrekking tot het onderhoud (bijvoorbeeld, goederen en diensten) van die strijdkrachten waarbij de behoeften van de strijdkrachten van de Bondsrepubliek in aanmerking worden genomen.

5. Middelen welke overeenkomstig de leden 1 tot 3 van dit artikel beschikbaar worden gesteld voor de ene periode kunnen, overeenkomstig de bepalingen van lid 6 van dit artikel, gedurende andere perioden worden gebruikt. De Drie Mogendheden hebben tot taak, na overleg met de Bondsrepubliek, de in overeenstemming met dit artikel ter beschikking gestelde bedragen onder de betrokken Mogendheden te verdelen of te herverdelen. De bepalingen van artikel 5 van dit Verdrag zijn van toepassing op de uitgave van deze middelen behalve voor zover die middelen worden uitgegeven in overeenstemming met de bepalingen van lid 6 (a) van dit artikel.

6. De enige uitgaven welke ten laste kunnen worden gebracht van de in overeenstemming met de leden 1 tot 3 van dit artikel voor het onderhoud van de krijgsmachten ter beschikking gestelde middelen zijn:

- (a) bedragen welke zijn uitgegeven uit hoofde van betalingsmachtigingen afgegeven na de inwerkingtreding van dit Verdrag voor het voldoen aan geldelijke verplichtingen in verband met onroerende goederen, goederen, materialen of diensten welke zijn aangeschaft of besteld door de autoriteiten van de betrokken Mogendheden vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten voor zover zodanige bedragen niet gedekt worden door niet-uitgegeven middelen op de begroting inzake de bezettingskosten en de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland welke middelen voor dit doel ter beschikking blijven van de Drie Mogendheden na de inwerkingtreding van dit Verdrag;
- (b) bedragen welke zijn uitgegeven uit hoofde van betalingsmachtigingen afgegeven vóór het einde van de in lid 2 van dit artikel genoemde periode binnen het kader van de overeenkomstig artikel 5 van dit Verdrag vastgestelde D.M. begrotingen van de betrokken Mogendheden. Voor zover de in

lid 1 van dit artikel genoemde middelen niet volledig zijn gebruikt ter dekking van de betalingsmachtigingen afgegeven voor het einde van de in dat lid genoemde periode, blijven zij gedurende een periode van achttien maanden ter beschikking van de krijgsmachten voor de afwikkeling van verplichtingen waaraan op dat ogenblik nog niet is voldaan en welke ten laste komen van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten. Een overeenkomstige werkwijze wordt toegepast bij de middelen welke overeenkomstig lid 2 van dit artikel ter beschikking zijn gesteld; deze laatste middelen blijven echter nog twaalf maanden na afloop van de betreffende periode ter beschikking van de krijgsmachten; en

- (c) bedragen uitgegeven voor andere doeleinden waaromtrent tussen de Bondsrepubliek en de Drie Mogendheden overeenstemming is bereikt.

7. De Drie Mogendheden verplichten zich, voortdurend pogingen in het werk te stellen om te verzekeren dat het saldo van de niet gebruikte middelen niet toeneemt en zo spoedig mogelijk aanzienlijk wordt verminderd. De autoriteiten van de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek werken te dien einde volledig samen en verlenen elkaar bijstand door het uitwisselen van terzake dienende inlichtingen en op alle andere in aanmerking komende wijzen. Onder het saldo van niet gebruikte middelen wordt in dit lid verstaan dat gedeelte van de door de Bondsrepubliek ter beschikking gestelde middelen voor bezettingskosten en begrotingsuitgaven dat niet is uitgegeven met dat deel van de overeenkomstig lid 1 van dit artikel ter beschikking gestelde middelen dat eveneens niet is uitgegeven.

Artikel 5

1. Middelen welke zijn bestemd voor het onderhoud van de krijgsmachten worden uitsluitend voor dat doel gebruikt. De Drie Mogendheden verplichten zich, de ten laste van deze middelen komende kosten zo laag te houden als verenigbaar is met de militaire doeltreffendheid van de krijgsmachten van de betrokken Mogendheden, en de middelen doeltreffend en zuinig te gebruiken.

2. Door ieder der betrokken Mogendheden worden begrotingen opgesteld en de uitgaven van middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten dienen in overeenstemming te zijn met de hoofdstukken en de bedragen welke zijn vastgesteld in de door de betrokken Mogendheden vastgestelde ramingen ten tijde van het bereiken van overeenstemming ten aanzien van het krachtens dit Verdrag ter beschikking te stellen bedrag. Ieder der betrokken Mogendheden mag vrijelijk bedragen overmaken van het ene begrotingshoofdstuk naar het andere mits de door deze overmakingen veroorzaakte verandering niet meer dan tien procent bedraagt van de oorspronkelijk voor de

voornaamste hoofdstukken vastgestelde bedragen. Overmakingen welke een verandering van meer dan tien procent ten gevolge hebben kunnen worden verricht na bereikte overeenstemming tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek.

3. De betrokken Mogendheden en de Bondsrepubliek kunnen bij bijzondere overeenkomst in een bijzondere begroting de bedragen vastleggen voor de bouw van

(a) onroerende goederen voor de krijgsmachten van de betrokken Mogendheden of voor de strijdkrachten van Duitse oorsprong,

(b) de in artikel 20 van het Verdrag inzake de krijgsmachten bedoelde installaties en werken,

alsmede de uitgaven voor het verwerven van de voor de bouw benodigde terreinen.

Artikel 6

1. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 4 van dit Verdrag, neemt de Bondsrepubliek alle maatregelen welke noodzakelijk zijn voor het, naar behoefte, ter beschikking stellen van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten.

2. Behoudens de tegengestelde bepalingen van lid 4 van dit artikel, worden deze middelen betaald door de bevoegde Duitse betalingsinstanties tegen betalingsmachtigingen welke door de bevoegde autoriteiten van de krijgsmachten worden afgegeven. In deze betalingsmachtigingen wordt verklaard dat betaling binnen het kader van het betreffende hoofdstuk van de begroting van de betrokken Mogendheid toegestaan is in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag, en er zullen behoorlijke bewijsstukken van de verleende diensten worden bijgevoegd. De bevoegde Duitse betalingsinstanties betalen, na overlegging van de betalingsmachtiging, het op de machtiging aangegeven bedrag uit. De gemachtigde vertegenwoordigers van de betrokken Mogendheid kunnen de Duitse boekhouding met betrekking tot de door de bevoegde Duitse betalingsinstanties verrichte betalingen onderzoeken.

3. Door iedere betrokken Mogendheid, enerzijds, en door de Bondsrepubliek, anderzijds, worden rekeningen bijgehouden van ontvangsten en uitgaven volgens een door de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek overeengekomen gelijklopende nomenclatuur. Indien de rekeningen van de Bondsrepubliek en die van een der Mogendheden niet met elkaar in overeenstemming mochten zijn, nadat zij elk zijn gecontroleerd overeenkomstig de krachtens de Duitse wetten of voorschriften of krachtens de wetten of voorschriften van de betrokken Mogendheid geldende werkwijzen, al naar het geval zich voordoet, worden de rekeningen met elkaar in overeenstemming gebracht op een door een ingevolge artikel 14 van dit Verdrag in te stellen

Coördineringscommissie vast te stellen wijze. Aan de Coördineringscommissie wordt periodiek verslag uitgebracht ten aanzien van ontvangsten en uitgaven.

4. De betrokken Mogendheden kunnen van de Duitse betalingsinstanties middelen verkrijgen om door middel van haar eigen instanties betalingen te verrichten voor

- (a) kleinere uitgaven in overeenstemming met de voorschriften van de betrokken Mogendheid, of
- (b) iedere andere uitgave ten aanzien waarvan overeenstemming bestaat dat een dergelijke werkwijze noodzakelijk is.

Ten aanzien van deze uitgaven dienen de machtigingen en bewijsstukken welke overeenkomstig lid 2 van dit artikel noodzakelijk zijn, aanwezig te zijn.

Artikel 7

1. De volgende soorten faciliteiten en diensten worden door de krijgsmachten, zowel voor henzelf als voor hun leden, gratis gebruikt of genoten:

- (a) administratieve diensten of bijstand van Duitse openbare instanties tenzij er overeenstemming over bestaat dat deze diensten of bijstand van een bijzondere aard zijn welke een betaling rechtvaardigen;
- (b) wegen, hoofdverkeerswegen, bruggen;
- (c) bevaarbare wateren, tenzij de op een bepaald ogenblik op militaire gebruikers toepasselijke Duitse voorschriften de betaling van rechten voor verleende diensten noodzakelijk maken;
- (d) Duitse politie, openbare gezondheids- en brandweerdiensten, tenzij er overeenstemming over bestaat dat deze diensten van een bijzondere aard zijn welke een betaling rechtvaardigen;
- (e) andere openbare diensten en faciliteiten welke gewoonlijk door de inwoners van het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland worden genoten zonder betaling van een bepaalde heffing;
- (f) meteorologische, topografische en cartografische faciliteiten en diensten, tenzij er overeenstemming over bestaat dat deze faciliteiten of diensten van een bijzondere aard zijn welke een betaling rechtvaardigen;
- (g) de volgende eigendommen behalve ten aanzien van reparaties en onderhoud:
 - (i) eigendommen welke behoren aan de Bondsrepubliek en niet beheerd worden door de Duitse Bondsspoorwegen of de Bondsposterijen, tenzij overeengekomen wordt dat een uitzondering behoort te worden gemaakt in het

geval van eigendommen welke worden verworven na de inwerkingtreding van dit Verdrag voor niet-verdedigingsdoeleinden;

- (ii) eigendommen welke eertijds behoorden aan het vroegere Reich en welke onderworpen zijn aan het beheer van de Bondsrepubliek in overeenstemming met de Wet inzake een voorlopige regeling van de wettelijke positie van de eigendommen van het Reich en de Pruisische aandelen van 21 juli 1951 (Bundesgesetzblatt Teil I Seite 467) en de verordening inzake de tenuitvoerlegging van artikel 6 van die Wet van 26 juli 1951 (Bundesgesetzblatt Teil I Seite 471), en welke niet worden beheerd door de Duitse Bondsspoorwegen of Bondsposterijen;
- (iii) eigendommen welke zijn opgericht of aangeschaft door middel van uitgaven ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten of ten laste van de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland of uit middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten, met de volgende uitzonderingen:
 - (1) indien het eigendommen betreft — afgezien van eigendommen welke overeenkomstig lid 1 (g) (i) en (ii) gratis worden gebruikt — welke uit zodanige middelen wederopgebouwd zijn, wordt huur betaald tot een bedrag dat in dezelfde verhouding zal worden verminderd als die waarin de kosten van wederopbouw staan ten opzichte van de totale waarde van het eigendom; en
 - (2) grondpacht wordt betaald voor terreinen welke niet het eigendom zijn van de Bondsrepubliek.

2. Indien eigendommen van een van de „Länder” door de krijgsmachten worden gebruikt, hetzij voor henzelf of voor hun leden, verplicht de Bondsrepubliek zich erop toe te zien, dat de krijgsmachten worden gevrijwaard voor alle aanspraken van het betrokken „Land” op vergoeding krachtens het Duitse recht voor een dergelijk gebruik.

3. Ten aanzien van eigendommen welke gratis worden gebruikt overeenkomstig lid 1 (g) en eigendommen bedoeld in lid 2 van dit artikel, vervult de Bondsrepubliek de eventuele verplichting van de eigenaar tot het betalen van grondbelasting overeenkomstig het Duitse recht.

4. Leden van de krijgsmachten ontvangen of genieten gratis voor henzelf zodanige diensten of faciliteiten welke gewoonlijk door andere personen op het grondgebied van de Bondsrepubliek gratis worden genoten.

5. Militaire vliegtuigen van enige betrokken Mogendheid (met inbegrip van vliegtuigen welke worden geëxploiteerd onder toezicht van de krijgsmachten van zodanige Mogendheid) betalen geen vergoeding voor het landen op, of het vertrekken van burgervliegvelden op het grondgebied van de Bondsrepubliek, tenzij, in het geval van vliegvelden welke niet het eigendom zijn van of welke niet worden beheerd door de Bondsrepubliek, een vergoeding betaald dient te worden uit hoofde van de op een gegeven ogenblik op militaire gebruikers van toepassing zijnde voorschriften. Bij noodlandingen wordt geen vergoeding in rekening gebracht.

6. In het algemeen worden de kosten welke zijn verbonden aan de bouw, het herstel en het onderhoud van vervoers- en verbindingsfaciliteiten, -installaties en -uitrusting, en openbare nutsbedrijven waarvan zowel door burgers als militairen gebruik wordt gemaakt, niet ten laste gebracht van de verdedigingsbijdrage van de Bondsrepubliek. Indien deze faciliteiten echter geen winst afwerpen en er door burgers slechts weinig gebruik van wordt gemaakt of indien andere omstandigheden een afwijking van de algemene regels rechtvaardigen, zullen de extra kosten welke het gevolg zijn van het feit dat de faciliteiten thans ook door militairen worden gebruikt, na voorafgaande bijzondere overeenstemming, al naar het geval zich voordoet, geheel of gedeeltelijk door de krijgsmachten worden betaald.

Artikel 8

1. Met inachtneming van de bepalingen van artikel 9 van dit Verdrag worden eisen tot schadevergoeding in verband met verlies of schade welke na de inwerkingtreding van dit Verdrag is veroorzaakt door een handelen of nalaten van de krijgsmachten op het grondgebied van de Bondsrepubliek, behandeld in overeenstemming met de bepalingen van dit artikel en kunnen slechts in overeenstemming met die bepalingen geldend worden gemaakt.

2. Het volgende wordt geacht een handelen of een nalaten van de krijgsmachten te zijn:

- (a) een handelen of nalaten van een lid van of werknemer bij de krijgsmachten, of van een persoon die overeenkomstig artikel 44 of 45 van het Verdrag inzake de krijgsmachten voor de krijgsmachten werkt, bij de uitoefening van de dienst;
- (b) werkzaamheden der krijgsmachten;
- (c) een handelen of nalaten dat schade veroorzaakt, uitgaande boven de normale slijtage, aan voor gebruik door de krijgsmachten overeenkomstig het Verdrag inzake de krijgsmachten beschikbaar gestelde onroerende of roerende goederen, in gevallen waar dergelijke schade ontstaat tijdens een zodanig gebruik;
- (d) een handelen of nalaten van een lid van de krijgsmachten dat deelneemt aan oefeningen van de krijgsmachten, welk

handelen of nalaten schade veroorzaakt aan onroerende goederen.

3. Aan voor gebruik door de krijgsmachten beschikbaar gestelde onroerende of roerende goederen toegebrachte schade wordt geacht te zijn toegebracht op de datum waarop zij door de krijgsmachten worden vrijgegeven en de eis tot schadevergoeding wordt geacht voor het eerst op die datum te zijn ontstaan.

4. Bij het vaststellen of en tot op welke hoogte schadevergoeding betaald wordt voor verlies of schade welke wordt veroorzaakt door een handelen of nalaten van de krijgsmachten, houden de bevoegde instanties van de krijgsmachten op behoorlijke wijze rekening met de bepalingen van het Duitse recht welke de aansprakelijkheid van de Bondsrepubliek onder soortgelijke omstandigheden zouden bepalen. Eisen tot schadevergoeding worden vastgelegd ongeacht de vrijstelling van de Duitse verkeersvoorschriften waarop de krijgsmachten krachtens lid 3 en 5 van artikel 17 van het Verdrag inzake de krijgsmachten recht hebben.

5. In het kader van dit artikel worden niet behandeld aanspraken wegens

- (a) schade aan openbare wegen, hoofdwegen, bruggen, bevaarbare waterwegen en andere verkeersfaciliteiten welke voortvloeit uit het gebruik daarvan door de krijgsmachten, haar leden of werknemers voor normale verkeersdoeleinden;
- (b) verlies van, of schade aan, enigerlei door de krijgsmachten krachtens (g) (iii) van lid 1 van artikel 7 van dit Verdrag gratis gebruikte eigendommen;
- (c) verlies of schade voortvloeiend uit contracten of rechtsverhoudingen van semi-contractuele aard.

6. Een eiser wordt geacht afstand te hebben gedaan van zijn eis tegenover de krijgsmachten indien hij deze niet indient binnen een tijdvak van negentig dagen nadat hij heeft kennis gekregen van het verlies of de schade, tenzij er voor zijn nalaten om de eis tot schadevergoeding in te dienen een redelijke grond aanwezig was, inzonderheid indien het hem niet bekend was tegen wie de eis moest worden gericht. Enigerlei niet door de instantie der krijgsmachten binnen een jaar na de datum van het voorval dat het verlies of de schade veroorzaakte ontvangen eis tot schadevergoeding of in het geval van in (c) van lid 2 van dit artikel bedoeld verlies of bedoelde schade binnen een jaar na het vrijgeven van de goederen, wordt niet in behandeling genomen.

7. De eisen tot schadevergoeding worden bij de bevoegde Duitse instanties ingediend in een tussen de Duitse autoriteiten en de krijgsmachten van de betrokken Mogendheid overeen te komen vorm.

8. De Duitse instantie moet

- (a) onmiddellijk aan de bevoegde instantie van de krijgsmachten van de betrokken Mogendheid die bijzonderheden betreffende de eis tot schadevergoeding doen toekomen welke die instantie nodig kan hebben; en
- (b) de eis binnen redelijke tijd onderzoeken en terzake een met redenen omklede aanbeveling doen bij de instantie der krijgsmachten.

9. De instantie van de krijgsmachten gaat na of en tot op welke hoogte schadevergoeding voor de geleden schade dient te worden betaald. Zij stelt de eiser en de Duitse instantie op de hoogte van haar beslissing. Indien de eiser het door de instantie der krijgsmachten als schadevergoeding toegekende bedrag als volledige vergoeding voor zijn eis aanvaardt, wordt de betaling verricht volgens tussen de Bondsautoriteiten en de krijgsmachten van de betrokken Mogendheid overeen te komen procedures.

10. Indien de eiser de aangeboden schadevergoeding niet aanvaardt of het met het verwerpen van zijn eis niet eens is, kan hij, binnen drie maanden nadat hem de beslissing werd medegedeeld, terzake van zijn eis tot schadevergoeding voor de gewone Duitse gerechtshoven een proces beginnen tegen de Bondsrepubliek.

11. De bevoegde instanties van de krijgsmachten stellen aan de Duitse autoriteiten op verzoek gegevens en bewijzen ter beschikking welke zich in hun bezit bevinden en welke zouden kunnen bijdragen tot de verdediging in zulk een proces, voor zover zij dit krachtens de regelingen van de betrokken Mogendheid mogen doen.

12. De bevoegde instantie van de krijgsmachten kan, indien deze dat wenst, deelnemen aan zulk een proces tegen de Bondsrepubliek door

- (a) van de Bondsrepubliek te eisen haar houding in deze te verdedigen of in beroep te gaan, of
- (b) als mede-beklaagde („Nebenintervenient”) te verschijnen overeenkomstig de bepalingen van het Duitse Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

13. De bevoegde Duitse instantie stelt de instantie van de krijgsmachten in kennis van de uitspraak in zulk een proces en de daarvoor opgegeven gronden. Mocht de uitspraak van het gerechtshof verschillen van de beslissing van de instantie van de krijgsmachten, dan geldt het volgende:

- (a) indien de autoriteiten van de krijgsmachten deelnamen aan het proces tegen de Bondsrepubliek overeenkomstig lid 12 van dit artikel, wordt de beslissing van de instantie gewijzigd in die zin dat zij in overeenstemming is met de uitspraak; doch

- (b) indien de autoriteiten van de krijgsmachten niet deelnamen aan het proces, herzielt de instantie van de krijgsmachten op verzoek van de Duitse autoriteiten haar beslissing, daarbij de uitspraak van het gerechtshof in aanmerking nemend. Indien na zulk een herziening de instantie het voornemen heeft bij haar oorspronkelijke beslissing te blijven, deelt zij dit voornemen aan de Duitse autoriteiten mede en geeft de Duitse autoriteiten de gelegenheid haar gezichtspunten uiteen te zetten.

Elke schadevergoeding welke betaalbaar is bij een definitieve beslissing welke is genomen overeenkomstig dit lid, wordt betaald krachtens de in lid 9 van dit artikel neergelegde procedures.

14. Krachtens een beslissing van een instantie van de krijgsmachten toegewezen schadevergoeding komt, gedurende de in de leden 1 en 2 van artikel 4 van dit Verdrag bepaalde tijdvakken, ten laste van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten van de betrokken Mogendheid, tenzij anders tussen de betrokken Mogendheid en de Bondsrepubliek is overeengekomen. Een overeenkomst tussen de Bondsrepubliek en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland ten aanzien van deze kwestie en met betrekking tot de daarbijbehorende procedure is aan dit Verdrag toegevoegd als Bijlage A. Een gelijksoortige overeenkomst tussen de Bondsrepubliek en de Verenigde Staten van Amerika is aan dit Verdrag toegevoegd als Bijlage B.

15. Ongeacht de andere bepalingen van dit artikel worden eisen tot schadevergoeding met betrekking tot schade toegebracht aan roerende of onroerende goederen welke voor gebruik door de autoriteiten van de betrokken Mogendheid vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag beschikbaar zijn gesteld en door haar na het einde van het in lid 2 van artikel 4 van dit Verdrag vastgestelde tijdvak zijn vrijgegeven, door de Duitse autoriteiten vastgesteld en komen niet ten laste van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten, of ten laste van de betrokken Mogendheid.

16. Eisen tot schadevergoeding van inwoners van de Bondsrepubliek tegenover personen die lid zijn van de krijgsmachten uit hoofde van een militaire dienstverhouding of tegenover werknemers van de krijgsmachten die onderdaan zijn van de betrokken Mogendheid, welke voortvloeien uit een handeling of nalaten buiten de uitoefening van de dienst voor de krijgsmachten, kunnen geldend worden gemaakt, vastgesteld en voldaan overeenkomstig de leden 6, 7, 8, 9 en 14 van dit artikel. De normale rechtsmiddelen van de eiser tegen de persoon die het verlies of de schade veroorzaakte blijven onaangetast, tenzij de eiser de betaling van een schadeloosstelling aanvaardt welke door een instantie van de krijgsmachten is toegekend bij wijze van definitieve regeling van de eis. De eerste volzin van dit lid geldt niet

voor eisen waarvoor de persoon die het verlies of de schade veroorzaakt heeft, gedekt is door een contract van een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering of schadevergoeding betaalt uit eigen middelen.

17. Indien het in enigerlei civiele procedure voor een Duits gerechtshof waarbij een onder dit artikel vallende eis betrokken is, noodzakelijk is te beslissen of een handelen of nalaten al dan niet plaatsvond tijdens de uitoefening van de dienst, wordt van de bevoegde instantie van de krijgsmachten een verklaring over zulk een aangelegenheid gevraagd. Op verzoek van het gerechtshof of de Duitse autoriteiten zal in een speciaal geval de instantie van de krijgsmachten de verklaring herzien. Elke afgegeven verklaring is definitief wat betreft de desbetreffende aangelegenheid.

Artikel 9

1. Elke betrokken Mogendheid, harerzijds, alsmede de Bondsrepubliek, harerzijds, doet afstand van alle aanspraken jegens de andere partij wegens verlies van, of schade aan, enigerlei in haar bezit zijnde eigendommen op het grondgebied der Bondsrepubliek welke na de inwerkingtreding van dit Verdrag door werkzaamheden, door een handelen of nalaten van instanties of personen voor wier handelen en nalaten de andere partij wettelijk verantwoordelijk is door deze instanties of personen veroorzaakt bij de uitoefening van hun dienst. Dit afstand doen van aanspraken geldt niet voor verlies van, of schade aan, eigendommen van de Duitse Bondsspoorwegen of de Bondsposterijen, of voor verlies of schade waarvoor die organisaties verantwoordelijk zijn.

2. Met inachtneming van het in lid 1 van dit artikel neergelegde beginsel, worden aanspraken wegens verlies van, of schade aan, door de krijgsmachten krachtens punt (i) en (ii) van (g) van lid 1 van artikel 7 van dit Verdrag vrij van betaling gebruikte eigendommen, en aanspraken welke voortvloeien uit de waardevermeerdering van zulke eigendommen, geacht elkaar op te heffen.

3. De Bondsrepubliek verbindt zich, er zorg voor te dragen, dat elke betrokken Mogendheid ontheven wordt van de aansprakelijkheid voor eisen tot schadevergoeding van enig „Land” der Bondsrepubliek welke voortvloeien uit een handelen of nalaten van de krijgsmachten als omschreven in lid 2 van artikel 8 van dit Verdrag. Elke betrokken Mogendheid verbindt zich ten gunste van de Bondsrepubliek afstand te doen van alle overeenkomstige aanspraken welke zij jegens enigerlei „Land” van de Bondsrepubliek kan hebben. Elke betrokken Mogendheid verbindt zich verder ten gunste van de Bondsrepubliek afstand te doen van aanspraken met betrekking tot verbeteringen welke leiden tot waardevermeerdering van de in lid 2 van artikel 7 van dit Verdrag bedoelde eigendommen.

Artikel 10

1. Betalingen door de Bondsrepubliek ter voldoening van enigerlei in artikel 3 van Hoofdstuk Negen van het Verdrag inzake de regeling van aangelegenheden voortspuitende uit de oorlog en de bezetting bedoelde eisen tot schadevergoeding kunnen slechts ten laste worden gebracht van de voor het onderhoud der krijgsmachten beschikbare fondsen tot een tussen de Bondsrepubliek en de betrokken Mogendheden overeengekomen bedrag.

2. Alle in lid 1 van dit artikel bedoelde eisen tot schadevergoeding welke de instanties van de betrokken Mogendheid niet hebben vastgesteld vóór de inwerkingtreding van dit Verdrag worden bij de bevoegde instanties van de Bondsrepubliek ingediend.

Artikel 11

1. Ontvangsten welke afkomstig zijn uit de volgende bronnen komen ten goede aan de Bondsrepubliek en worden behoorlijk afgerekend:

- (a) de verkoop van roerende goederen welke, voor zover dit na te gaan is, aangekocht waren (in Reichsmarken of Duitse Marken) ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten of ten laste van de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland;
- (b) betalingen door derden van bedragen ter vergoeding van verbeteringen welke leiden tot een waardevermeerdering van hun eigendommen als gevolg van uitgaven (in Reichsmarken of Duitse Marken) ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten of ten laste van de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland;
- (c) aanspraken op terugbetaling jegens derden welke voortvloeien uit teveel-betalingen (in Reichsmarken of Duitse Marken) ten laste van de begroting inzake de bezettingskosten of ten laste van de begroting van de Bondsrepubliek Duitsland.

2. De waarde in Duitse Marken van ontvangsten welke afkomstig zijn uit de volgende bronnen komen ten goede aan de betrokken Mogendheid en worden aangewend overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 5 en 6 van dit Verdrag op basis van tussen de betrokken Mogendheid en de Bondsrepubliek overeen te komen aanvullende budgetaire voorzieningen in Duitse Marken:

- (a) de verkoop van roerend goed dat aangeschaft is met middelen bestemd voor het onderhoud van de krijgsmachten. Alle bedragen welke krachtens deze alinea worden ontvangen komen overeen met het bedrag dat het betrokken goed opbrengt indien het wordt verkocht, verminderd met de kosten aan het in verkoop brengen verbonden, of, indien het goed niet ver-

kocht wordt, met een door onpartijdige taxatie overeenkomstig de tussen de Bondsrepubliek en de betrokken Mogendheid overeen te komen voorwaarden vastgestelde waarde;

- (b) alle ontvangsten in Duitse Marken of in natura welke voortvloeien uit het gebruik door de krijgsmachten van onroerende goederen, goederen, materialen en diensten welke krachtens dit Verdrag of het Verdrag inzake de krijgsmachten worden verschaft, mits alle in Duitse Marken luidende bedragen ontvangen van personen of instanties welke geen lid van de krijgsmachten zijn als vergoeding voor het gebruik van onroerende goederen in verband met voor de krijgsmachten en hun leden verrichte diensten ten goede komen aan de Bondsrepubliek;
 - (c) betalingen door derden van bedragen als vergoeding voor verbeteringen welke hebben geleid tot een waardevermeerdering van hun eigendommen als gevolg van uitgaven gefinancierd uit de middelen bestemd voor het onderhoud der krijgsmachten. Dergelijke betalingen door „Länder” der Bondsrepubliek komen echter ten goede aan de Bondsrepubliek;
 - (d) aanspraken op terugbetaling jegens derden welke voortvloeien uit teveel-betalingen uit de middelen bestemd voor het onderhoud der krijgsmachten.
3. De Bondsrepubliek doet haar best aanspraken te doen gelden en te doen uitvoeren welke krachtens (c) en (d) van lid 2 van dit artikel moeten worden gedaan. De autoriteiten der betrokken Mogendheid kunnen eisen dat zij tijdig worden geraadpleegd vóór het doen gelden van enigerlei aanspraak krachtens (c) van lid 1 of (d) van lid 2.

Artikel 12

1. Betalingen voor onroerende goederen, goederen, materialen of diensten welke aan de krijgsmachten en hun leden worden verschaft, zijn onderworpen aan de bepalingen van dit artikel.

2. Behalve wat betreft de in het Verdrag inzake de krijgsmachten of enigerlei andere toepasselijke overeenkomst neergelegde vrijdom van belasting of douanerechten, komen de prijzen welke worden betaald om de behoeften der krijgsmachten te dekken in beginsel overeen met het prijs- en loonpeil dat op dat ogenblik in de Bondsrepubliek geldt, doch de autoriteiten der betrokken Mogendheid kopen tegen voorwaarden welke niet minder gunstig zijn dan die welke aan kopers van een vergelijkbare categorie worden verleend. Wanneer de behoeften der krijgsmachten worden gedekt door middel van aankopen door de Duitse autoriteiten, of wanneer andere uitgaven welke ten laste komen van de middelen voor het onderhoud der krijgsmachten door de Duitse autoriteiten worden gedaan, wordt het te betalen bedrag vastgesteld in overleg met de autoriteiten der betrok-

ken Mogendheid. Uitgezonderd in gevallen waar goederen worden aangeschaft voor verbruik door personen wier gewone verblijfplaats in het gebied der Bondsrepubliek ligt, profiteert de betrokken Mogendheid niet van enigerlei subsidies welke door de Bondsrepubliek worden verleend om de prijs van de goederen te verlagen in het belang van de Duitse consument. De procedures ter uitvoering van het bepaalde in de voorafgaande zin worden vastgelegd door de in artikel 17 van dit Verdrag voorziene aanvullende overeenkomsten.

3. Vergoeding voor onroerende goederen, goederen, materialen of diensten welke voor de krijgsmachten door vordering krachtens de in lid 3 van artikel 37 van het Verdrag inzake de krijgsmachten vermelde Bondswetgeving zijn verkregen, wordt door de Duitse autoriteiten vastgesteld in overleg met de autoriteiten van de betrokken Mogendheid overeenkomstig de bepalingen van die wetgeving en de in de eerste zin van lid 2 van dit artikel neergelegde beginselen. Tot de inwerkingtreding van een dergelijke wetgeving in de Bondsrepubliek, blijft de bestaande grondslag voor de vaststelling van vergoeding voor onroerende goederen, goederen, materialen en diensten welke ten behoeve van de krijgsmachten zijn gevorderd, van kracht.

4. De in artikel 44 van het Verdrag inzake de krijgsmachten bedoelde loon- en salarisschalen voor burgerpersoneel worden vastgesteld overeenkomstig lid 5 van dat artikel. De bedragen welke ten laste kunnen komen van de middelen voor het onderhoud der krijgsmachten omvatten de bijdrage van de werkgever in de sociale verzekeringsfondsen en de krachtens de Duitse wet te betalen premies voor de wettelijk voorgeschreven ongevallenverzekering.

5. De aan de krijgsmachten en hun leden krachtens de in lid 3 van artikel 41 van het Verdrag inzake de krijgsmachten genoemde overeenkomsten verschaft transport-faciliteiten en diensten worden betaald tegen de in die overeenkomsten vastgelegde tarieven. Vóór de bovengenoemde overeenkomsten aflopen, worden andere tarief-overeenkomsten gesloten in overeenstemming met de beginselen van lid 2 van dit artikel en van artikel 41 van het Verdrag inzake de krijgsmachten zoals in laatstgenoemd artikel is voorzien.

6. De aan de krijgsmachten en hun leden krachtens artikel 42 van het Verdrag inzake de krijgsmachten verschaft faciliteiten en diensten der Duitse openbare post- en verre-berichtgevingorganen en alle door de krijgsmachten aan de Duitse autoriteiten krachtens lid 5 van dat artikel beschikbaar gestelde faciliteiten, worden betaald tegen overeenkomstig lid 1 van dat artikel vastgestelde tarieven.

Artikel 13

1. Uitgezonderd in bijzondere gevallen welke het onderwerp kunnen zijn van overeenstemming tussen de betrokken Mogendheden en de Bondsrepubliek, wordt de uitgave van middelen voor het verrich-

ten van bouwwerkzaamheden overeenkomstig de bepalingen van dit artikel geregeld.

2. Vóór het einde van het in lid 2 van artikel 4 van dit Verdrag genoemde tijdvak, komen de volgende kosten voor de bouw van onroerende goederen ten laste van de middelen voor het onderhoud der krijgsmachten:

- (a) alle kosten inzake materiaal en arbeidskrachten, alsmede andere bouwkosten, de kosten voor het bouwrijp maken van het terrein inbegrepen;
- (b) de kosten voor de bouw en aanleg van vervoers- en verbindingsfaciliteiten en faciliteiten voor de openbare nutsbedrijven, alsmede installaties op, of faciliteiten voerend naar het terrein, mits deze faciliteiten uitsluitend worden verschaft ten dienste van de betrokken onroerende goederen;
- (c) de kosten van het verplaatsen of het verleggen tot een standaard welke niet hoger is dan te voren reeds bestond, van vervoers- en verbindingsfaciliteiten of van faciliteiten voor de openbare nutsbedrijven en der installaties welke niet langer voor openbaar gebruik beschikbaar zijn wegens de bouw van het betrokken onroerend goed.

Waar het betreft de in (b) en (c) van dit lid bedoelde kosten welke door de Duitse autoriteiten ten behoeve van de krijgsmachten worden gemaakt, wordt het ten laste van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten te brengen bedrag in overleg met de autoriteiten der krijgsmachten vastgesteld. In gevallen waar de in (b) en (c) van dit lid bedoelde faciliteiten en installaties inkomsten opleveren, of indien het bij deze faciliteiten en installaties geheel of gedeeltelijk om bouwwerkzaamheden gaat welke deel uit kunnen maken van de in het Duitse ontwikkelingsplan vervatte verbeteringen, komen de kosten daarvan ten laste van de middelen voor het onderhoud der krijgsmachten in de tussen de betrokken Mogendheden en de Bondsrepubliek overeen te komen verhouding.

3. Gedurende het in lid 1 van artikel 4 van dit Verdrag genoemde tijdvak, komen de kosten der in artikel 20 van het Verdrag inzake de krijgsmachten bedoelde installaties en werken ten laste van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten. Gedurende het in lid 2 van artikel 4 van dit Verdrag genoemde tijdvak, worden de kosten der bovengenoemde installaties en werken ten laste gebracht van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten voor zover daartoe is voorzien in de begrotingen van de betrokken Mogendheden en de Bondsrepubliek. Indien installaties of werken mochten worden uitgevoerd waarvoor in deze begrotingen niet is voorzien, wordt de financiering ervan vastgesteld door een voorafgaande overeenkomst tussen de Bondsrepubliek en de betrokken Mogendheden.

4. Alle uitgaven, uitgezonderd die waarin is voorzien in lid 2 van dit artikel, welke worden gedaan vóór het in lid 2 van artikel 4 van dit Verdrag genoemde tijdvak is verstreken en welke verband houden met het verkrijgen en het ontruimen van onroerende goederen voor de krijgsmachten, komen niet ten laste van de middelen voor het onderhoud van de krijgsmachten of van de betrokken Mogendheden.

Artikel 14

Er wordt een permanente Coördineringscommissie bestaande uit vertegenwoordigers van de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek ingesteld om de haar krachtens dit Verdrag opgedragen taken uit te voeren, de tenuitvoerlegging van dit Verdrag te coördineren en aanbevelingen te overwegen en te doen aan de ondertekenende staten betreffende het wegnemen van twijfel of moeilijkheden welke in verband daarmee mochten ontstaan en welke niet rechtstreeks door middel van overleg tussen de bevoegde autoriteiten en de betrokken diensten tot een oplossing kunnen worden gebracht.

Artikel 15

De betrokken Mogendheden kunnen ook in Berlijn alle hun krachtens dit Verdrag voor de in lid 1 van artikel 5 genoemde doeleinden beschikbaar gestelde middelen uitgeven.

Artikel 16

Op verzoek van een der ondertekenende staten kunnen besprekingen worden geopend met het doel enigerlei artikelen van dit Verdrag te wijzigen of in te trekken.

Artikel 17

1. De Drie Mogendheden, of enigerlei betrokken Mogendheid, en de Bondsrepubliek zullen, waar zulks noodzakelijk of wenselijk is, aanvullende overeenkomsten sluiten inzake de tenuitvoerlegging van dit Verdrag, inzonderheid de bepalingen van artikel 6.

2. Het onderhandelen over en het tenuitvoerleggen van deze aanvullende overeenkomsten wordt gecoördineerd door de overeenkomstig artikel 14 van dit Verdrag ingestelde Coördineringscommissie.

Artikel 18

1. Vervallen.

2. De bepalingen van dit Verdrag gelden voor de krijgsmachten der andere staten van herkomst en voor de leden van die krijgsmachten, uitgezonderd in gevallen waarin deze bepalingen worden uitgesloten of gewijzigd door een overeenkomst welke wordt getroffen tussen een zodanige andere staat van herkomst en de Bondsrepubliek.

Artikel 19

Het door middel van het Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland opgerichte Scheidsrechterlijk Tribunaal heeft geen rechtsbevoegdheid:

- (a) in zaken welke krachtens de leden 1 tot 4 van artikel 4 van dit Verdrag moeten worden beslist door middel van onderhandelingen;
- (b) te beslissen over zaken betreffende de omvang van de bevoegdheid van of de beslissingen te herzien van de Duitse instanties en de in artikel 8 bedoelde instanties der krijgsmachten of van de overeenkomstig artikel 14 van dit Verdrag op te richten Coördineringscommissie.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende vertegenwoordigers, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheidene Regeringen, dit Verdrag, zijnde een van de met elkander verband houdende Verdragen welke voorkomen in artikel 8 van het Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland, hebben ondertekend.

Gedaan te Bonn, de zesentwintigste mei 1952, in drie teksten, in de Engelse, de Franse en de Duitse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek.

Voor de Verenigde Staten van Amerika:

(w.g.) DEAN ACHESON

Voor het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Noord-Ierland:

(w.g.) ANTHONY EDEN

Voor de Franse Republiek:

(w.g.) ROBERT SCHUMAN

Voor de Bondsrepubliek Duitsland:

(w.g.) ADENAUER

BIJLAGE B VAN DE BRIEF D.D. 11 JUNI 1956 VAN SIR F. HOYER MILLAR
AAN Z.E. DE HEER A. LAMPING, AMBASSADEUR DER NEDERLANDEN
TE BONN

SCHEMA

Verdrag inzake de krijgsmachten

(1) *Nederland als betrokken Mogendheid*

Artikel 1 (7)	Definities
„ 2	Naleving van de Duitse wetten
„ 6	Strafbare feiten
„ 7 (2, 3, 4, 5, 7)	Arrestatie
„ 8	Werkwijze en samenwerking in straf-procedures
„ 9	Rechtsmacht en rechtspleging in niet-strafrechtelijke procedures
„ 11	Het verschijnen voor de rechter, enz.
„ 12	Belemmering van de rechtspraak
„ 13	Advocaten
„ 22	Immunititeit van installaties, enz.
„ 24	Vaststelling der identiteit
„ 25 (4)	Grenscontrole
„ 27 (1)	Uitlevering
„ 28 (1)	Recht van aanwezigheid
„ 30 (1)	Besmettelijke ziekten
„ 31	Overlijden en begrafenissen
„ 32 (1)	Buitenlandse valuta
„ 33 (2)	Belastingen
„ 34 (9)	Douaneregelingen voor de krijgsmachten
„ 35 (2, 11)	Douaneregelingen voor de leden der krijgsmachten
„ 39 (11)	Aanschaffing

(2) *Het Verenigd Koninkrijk als betrokken Mogendheid*

Artikel 4	Wederzijdse bijstand en veiligheid
„ 7 (6)	Toegang tot verdachten
„ 17 (10)	Luchtfoto's
„ 18 (7)	Kabelverbinding met Berlijn
„ 29	Dragen van wapenen
„ 38	Onroerende goederen
„ 39 (3, 5, 6, 7, 10)	Goederen, materialen en diensten
„ 40 (1, 2)	Diensten op het gebied der bouw-nijverheid
„ 41 (2, 9)	Vervoersdiensten
„ 43 (2)	Meteorologie en cartografie

Artikel 44
„ 45
„ 48

Arbeidskrachten
Burgerlijke diensteenheden
Voortzetting van de bestaande verzorging

(3) *Nederland en het Verenigd Koninkrijk als betrokken Mogendheid*

Artikel 5	Liaison
„ 10	Tenuitvoerlegging van vonnissen
„ 15	Openbaarmaken van inlichtingen
„ 16	Diensthandelingen
„ 17 (4, 6, 7)	Registratie, machtiging en verzekering van particuliere voertuigen
„ 18 (1, 3)	Verbindingen
„ 21	Rechten met betrekking tot installaties
„ 25 (2)	Controle van reispapieren
„ 30 (2)	Gezondheid en hygiëne
„ 32 (2, 3, 4)	Buitenlandse valuta
„ 34 (4, 5, 7, 8)	Douaneregelingen voor de krijgsmachten
„ 35 (4, 5, 6, 8, 9, 10)	Douaneregelingen voor de leden der krijgsmachten
„ 36	Organisaties in dienst van de krijgsmachten
„ 39 (8)	Goederen, materialen en diensten
„ 40 (3)	Diensten op het gebied van de bouw-nijverheid

Financieel Verdrag

(1) *Nederland als betrokken Mogendheid*

Artikel 5 (1)
„ 7 (5)
„ 8 (7)
„ 8 (8a)
„ 8 (11)
„ 8 (13a)
„ 8 (13b)
„ 8 (14 ii)
„ 8 (16)
„ 9 (1)
„ 9 (3 i)
„ 9 (3 ii)

(2) *Het Verenigd Koninkrijk als betrokken Mogendheid*

Artikel 1 (2c)
„ 4 (5)

Artikel 4	(6a)
„	4 (6b)
„	5 (2 i)
„	5 (2 ii)
„	5 (2 iii)
„	5 (3)
„	6 (2 i)
„	6 (2 ii)
„	6 (2 iii)
„	6 (3 i)
„	6 (3 ii)
„	6 (3 iii)
„	6 (4)
„	6 (4a)
„	8 (14 i)
„	10 (1)
„	10 (2)
„	12 (3)
„	13 (1)
„	13 (2)
„	13 (3 i)
„	13 (3 ii)

(3) *Nederland en het Verenigd Koninkrijk als betrokken Mogendheid*

Artikel	2
„	5 (3a)
„	8 (15)
„	11 (2)
„	11 (3)
„	12 (2)
„	13 (4)
„	17

No. II

AMBASSADE DER
NEDERLANDEN

Bonn, 11 juni 1956.

Excellentie,

Ik heb de eer te verwijzen naar Uw brief van heden, luidende als volgt.

(Zoals in No. I, blz. 71 en 72)

Ik heb de eer Uwer Excellentie mede te delen, dat bovenstaande voorstellen aanvaardbaar zijn voor de Nederlandse Regering; dien-

overeenkomstig heb ik de eer er mede in te stemmen, dat Uw brief met zijn Bijlagen en dit antwoord mijnerzijds ten aanzien van deze aangelegenheid een overeenkomst zullen vormen tussen onze beide Regeringen, welke gedurende een tijdvak van ten hoogste een jaar, met inang van heden, van kracht zal zijn.

Ik heb de eer te zijn
met de meeste hoogachting,
Uwer Excellenties dienstwillige
(w.g.) A. TH. LAMPING

Zijne Excellentie

Sir Frederick R. Hoyer Millar, KCMG, CVO

*Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur
van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Britannië
en Noord-Ierland*

Bonn.

G. INWERKINGTREDING

De bepalingen der in de nota's vervatte overeenkomst zijn in werking getreden op 11 juni 1956, voor een tijdvak van ten hoogste een jaar.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, geldt de overeenkomst slechts voor Nederland.

J. GEGEVENS

Het op 23 oktober 1954 te Parijs ondertekende Protocol tot beëindiging van het bezettingsregime in de Bondsrepubliek Duitsland, naar welk Protocol in de eerste alinea van de Britse nota en verder wordt verwezen, is in werking getreden op 5 mei 1955 (vgl. *Trb.* 1955, 154, blz. 29). Het Koninkrijk der Nederlanden is bij dat Protocol, bij het Verdrag inzake de krijgsmachten en bij het Financieel Verdrag geen partij. De Franse, de Engelse en de Duitse tekst van beide Verdragen, zoals gewijzigd, zijn opgenomen in „Bundesgesetzblatt” II, 1955, No. 8, blz. 55 t/m 138. De Engelse tekst is opgenomen in „British Parliamentary Papers”, Command 9368 [Germany No. 1 (1955)], blz. 14 t/m 67.

Van het op 26 mei 1952 te Bonn ondertekende en op 23 oktober 1954 te Parijs gewijzigde Verdrag inzake de betrekkingen tussen de Drie Mogendheden en de Bondsrepubliek Duitsland, naar welk Verdrag in artikel 20, lid 3, van het Verdrag inzake de krijgsmachten en verder wordt verwezen, zijn de Franse, de Engelse en de Duitse tekst

opgenomen in „Bundesgesetzblatt” II, 1955, No. 8, blz. 305 t/m 320. De Engelse tekst is opgenomen in „British Parliamentary Papers”, Command 9368 [Germany No. 1 (1955)], blz. 3 t/m 13. Het Statuut van het Scheidsrechterlijk Tribunaal behoort als Bijlage bij het Verdrag inzake de betrekkingen. Het Koninkrijk der Nederlanden is bij dat Verdrag en bij het Statuut geen partij.

Van de op 26 mei 1952 te Bonn ondertekende en op 26 juli 1952 te Bonn en vervolgens op 23 oktober 1954 te Parijs gewijzigde Overeenkomst inzake de belastingregeling voor de krijgsmachten en hun leden, naar welke Overeenkomst in artikel 33, lid 3, van het Verdrag inzake de krijgsmachten wordt verwezen, zijn de Franse, de Engelse en de Duitse tekst opgenomen in „Bundesgesetzblatt” II, 1955, No. 8, blz. 469 t/m 473. De Engelse tekst is opgenomen in „British Parliamentary Papers”, Command 9368 [Germany No. 1 (1955)], blz. 111 t/m 113. Het Koninkrijk der Nederlanden is bij de Overeenkomst geen partij.

Van het op 26 mei 1952 te Bonn ondertekende en op 23 oktober 1954 te Parijs gewijzigde Verdrag inzake de regeling van aangelegenheden voortspuitende uit de oorlog en de bezetting, naar welk Verdrag in artikel 38, lid 7, van het Verdrag inzake de krijgsmachten en verder wordt verwezen, zijn de Franse, de Engelse en de Duitse tekst opgenomen in „Bundesgesetzblatt” II, 1955, No. 8, blz. 405 t/m 468. De Engelse tekst is opgenomen in „British Parliamentary Papers”, Command 9368 [Germany No. 1 (1955)], blz. 67 t/m 111. Het Koninkrijk der Nederlanden is bij dat Verdrag partij voor wat betreft het Statuut van de Scheidsrechterlijke Commissie voor goederen, rechten en belangen in de Bondsrepubliek Duitsland, en de Hoofdstukken V en X. Zie *Trb.* 1955, 154 en 1956, 53.

Van het op 2 oktober 1947 te Atlantic City ondertekende Internationaal Verdrag betreffende de verreberichtgeving, naar welk Verdrag in Bijlage B bij het Verdrag inzake de krijgsmachten wordt verwezen, is de Franse tekst afgedrukt in *Stb.* J 55.

Van het op 4 september 1949 te Washington ondertekende Noord-atlantisch Verdrag, naar welk Verdrag in artikel 4, lid 4, van het Financieel Verdrag wordt verwezen, zijn tekst en vertaling afgedrukt in *Stb.* J 355; zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1955, 106.

Uitgegeven de zesentwintigste september 1956.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. W. BEYEN.

BLADWIJZER

	Blz.
<u>A. TITEL</u>	1
<u>B. TEKST</u>	
Britse nota dd. 11 juni 1956	1
Bijlage A	
Convention on the Rights and Obligations of Foreign Forces and their Members in the Federal Republic of Germany	2
I. General	2
II. Jurisdiction	6
III. Administration and Support	16
IV. Transitional and Final Provisions	43
Annex A	45
Annex B	50
Finance Convention	52
Bijlage B	
Forces Convention	68
Finance Convention	69
Nederlandse nota dd. 11 juni 1956	70
<u>C. VERTALING</u>	
Britse nota dd. 11 juni 1956	71
Bijlage A	
Verdrag inzake de rechten en verplichtingen van buiten- landse krijgsmachten en de leden daarvan in de Bonds- republiek Duitsland	72
I. Algemeen	73
II. Rechtspraak	76
III. Administratie en verzorging	88
IV. Overgangs- en slotbepalingen	119
Bijlage A	121
Bijlage B	127
Financieel Verdrag	129
Bijlage B	
Verdrag inzake de krijgsmachten	147
Financieel Verdrag	148
Nederlandse nota dd. 11 juni 1956	149
<u>G. INWERKINGTREDING</u>	150
<u>J. GEGEVENS</u>	150